

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

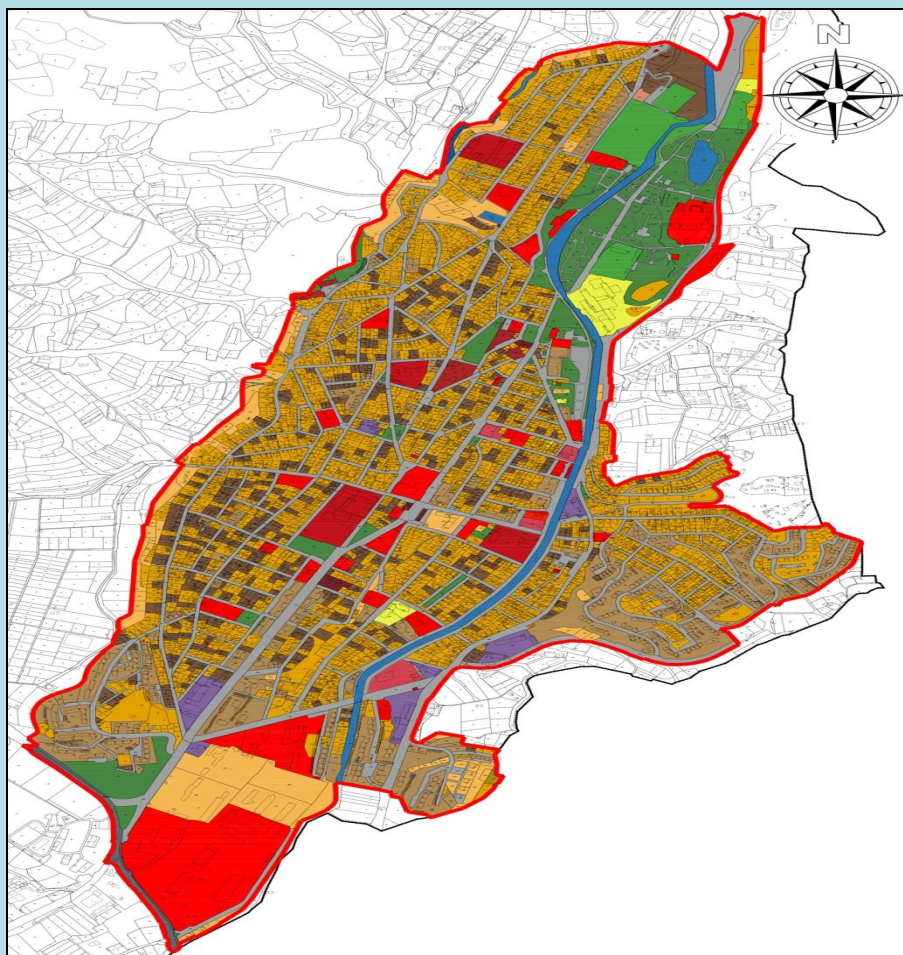
Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

ЦЕЛЕВИ И ПРОБЛЕМЕН АНАЛИЗ

НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ В ПРОСТРАНСТВЕНО-
ФУНКЦИОНАЛЕН, СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ И
ЕКОЛОГИЧЕН ПЛАН, И ПО ОТНОШЕНИЕ
НА ОСИГУРЕНОСТТА НА ТЕРИТОРИЯТА
НА ГР. САНДАНСКИ
С ДЕЙСТВАЩИ УСТРОЙСТВЕНИ ПЛАНОВЕ/СХЕМИ.

„Юнайт консалтинг” ЕООД

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I: ВЪВЕДЕНИЕ	6
РАЗДЕЛ II: ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ГРАДА И ОБЩИНАТА	6
РАЗДЕЛ III: ДЕМОГРАФСКИ ПАРАМЕТРИ И ПОЛИТИКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДЕМОГРАФСКИЯ И ТРУДОВ ПОТЕНЦИАЛ НА ГР. САНДАНСКИ	10
1.	Д
емографски параметри и политика за развитие на човешките ресурси	10
РАЗДЕЛ IV: ИКОНОМИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА	26
1.	О
обща характеристика на икономическия комплекс на град Сандански	26
2.	О
ценка на икономическата активност	26
3.	С
структурен анализ на икономическото развитие.....	30
4.	Х
арактеристика на ключови отрасли за развитието на града и общината.....	37
5.	П
производствени зони - обща характеристика	40
6.	И
кономиката - фактор за градски растеж и конкурентоспособност	40
7.	П
ривлечен външен инвестиционен ресурс	42
8.	О
чертаване на възможните насоки в икономическото развитие на град / община Сандански	44
9.	Ф
инансово състояние на общината	45
РАЗДЕЛ V: СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	59
1.	О
бразование и образователна инфраструктура	59
2.	3
дравна инфраструктура	63

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

3.	Д
ейности по социално подпомагане.....	67
4.	К
ултурни дейности и инфраструктура на културата	68
5.	С
порт и спортна инфраструктура	69
6.	И
зводи и проблеми	70
7.	О
бщствена ред и сигурност	71
РАЗДЕЛ VI: КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО НА ГР. САНДАНСКИ	76
РАЗДЕЛ VII: УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ	82
1.	Н
ормативна уредба, уреждаща политиката по управление на общинската собственост	82
2.	С
ъстояние и характеристика на общинската собственост	83
3.	П
риходи от наеми	88
4.	П
риходи от такси	88
5.	У
правление на имотите, общинска собственост	89
6.	Ф
инансови резултати от управлението на общинската собственост.....	93
РАЗДЕЛ VIII: УПРАВЛЕНИЕ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕН СЕКТОР	97
1.	О
бщинско управление.....	97
2.	Н
еправителствен сектор в община Сандански	101
3.	О
сновни изводи на социологическото проучване за структурите на гражданското общество и тяхното взаимодействие с местните власти	105
РАЗДЕЛ IX: ЕКОЛОГИЧЕН СТАТУС НА УРБАНИЗРАНАТА ТЕРИТОРИЯ	106
1.	О
колна среда	106

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

2.	М
икроклиматични условия	109
3.	А
тмосферен въздух	111
4.	И
зточници на замърсяване на въздуха	111
5.	В
оди	112
6.	П
очви	113
7.	Б
итови отпадъци	114
8.	С
троителните отпадъци	116
9.	О
пасни отпадъци	116
10.	С
ъбиране и извозване на отпадъците	116
11.	Ш
умово и радиационно натоварване	117
12.	З
елена система и Национална екологична мрежа (НЕМ)	118
13.	И
зводи	3
РАЗДЕЛ X: СЕЛИЩНА МРЕЖА, УСТРОЙСТВО НА ГРАДСКАТА СРЕДА,	
ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И СГРАДЕН ФОНД	122
1.	О
бща характеристика на гр. Сандански	122
2.	Т
ериториални параметри	126
3.	У
стройство на градската среда	128
РАЗДЕЛ XI: SWOT - АНАЛИЗ	184

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БИКЦ – Бизнес информационен и културен център

ВЕИ – Възобновяеми енергийни източници

ДДУИ – Дом за деца с умствена изостаналост

ДМА – Дълготрайни материални активи

ЕС – Европейски съюз

ЗОС – Закон за общинска собственост

ЗОС – Закон за общинската собственост

ЗП – Застроена площ

ЗПГ – Земеделска професионална гимназия

ЗУЖВГМЖСВ – Закон за уреждане на жилищните въпроси на граждани с
многогодишни жилищноспестовни влогове

ЗУТ – Закон за устройство на територията

ЗЮЛНЦ – Закон за юридическите лица с нестопанска цел

ИДС – Изключителна държавна собственост

ИПГВР – Интегриран план за градско възстановяване и развитие

ИСФ – Извънбюджетни сметки и фондове

КК – Кадастрална карта

МБАЛ – многопрофилна болница за активно лечение

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

МСП – Малки и средни предприятия

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

НЕМ - Национална екологична мрежа

НПО – Неправителствени организации

НРПУРОИ – Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско
имущество

НРУПК – Наредба за реда и условията за провеждане на конкурси

НРУПТПОКОПОИ - Наредба за реда и условията за провеждане на публични
търгове и публично оповестени конкурси за отдаване под наем на общинско имущество

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

НСИ – Национален статистически институт

НСМОС – Националната система за монитинг на околната среда

ОДЗ – Обединено детско заведение

ОП – Оперативна програма

ОПОС – Оперативна програма „Околна среда”

ОУП – Общ устройствен план

ПГ – Професионална гимназия

ПНУОВТУЗ - Правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и
устройствени зони

ППЗОС – Правилник за прилагане на закон за общинска собственост

ПСОВ – Пречиствателна станция за отпадни води

ПТГ – Професионална техническа гимназия

ПУДООС - Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

ПУП – Подробен устройствен план

РЗП – Разгъната застроена площ

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

СГО – Структури на гражданското общество

СК – Спортен клуб

СОЗ – Санитарно охранителните зони

СПЕИ – Стопанска политика и евроинтеграция

СТ – Селищна територия

ТБО – Твърди битови отпадъци

ТИС - Терените и проводите на техническата инфраструктура

УПИ – Урегулиран поземлен имот

УТ – Урбанизирана територия

ХИП – Хранително вкусова промишленост

ХОББ – хронична обструктивна белодробна болест

ЦДГ – Целодневна детска градина

ЦСМП – център за специализирана медицинска помощ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

ЧОС – Частна общинска собственост

РАЗДЕЛ I: ВЪВЕДЕНИЕ

Разработването на Целевия и проблемен анализ е първият етап от изготвянето на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на гр.Сандански. Целевият и проблемен анализ систематизира и обобщава най-важните моменти от съществуващите стратегически документи за развитието на Р.България, региона, областта, общината и града и се основава на Методическите насоки за разработване и прилагане на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от октомври 2012 г.

Анализът проследява съществуващото състояние на средата във всички аспекти, факторите, влияещи върху настъпилите промени и тенденциите за развитието на градските територии, природните и антропогенни компоненти, социалната среда, икономически и технологични системи в град Сандански.

Основната цел на анализа е идентифициране на части от градската територия, решаването на чиито проблеми изисква да бъдат прилагани инструментите на интегрираното развитие и на първо място – на интегрираното планиране. Анализирани са факторите, които са довели до съществуващото състояние и натрупване на проблеми в града. Посочени са силни и слаби страни в развитието на икономическата активност, социалното приобщаване, зоните за обитаване, туризма, културно-историческото наследство, околна среда. Обобщени са силни и слаби страни, възможности заплахи и са систематизирани изводи за състоянието на градската среда. Направените изводи от анализа ще доведат до обосноваване на предвидените мерки за решаване на проблемите на града чрез разработването и изпълнението на ИПГВР.

РАЗДЕЛ II: ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ГРАДА И ОБЩИНАТА

Град Сандански се намира в Санданско-Петричката котловина, в подножието на Пирин и отстои на почти еднакво разстояние от София и Солун, което го прави важен център по международния главен път Е 79. През града минава и железопътна линия по трасето София - Кулата - Солун.

Общата територия на землището на град Сандански е 26,867 км². Територията на община Сандански е 998,4 км²покриваща части от планините Пирин, Славянка, Огражден Малешевска и Санданско-Петричкото поле. По големина тя е най-голямата община в Благоевградска област и на девето място по големина в Република България.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

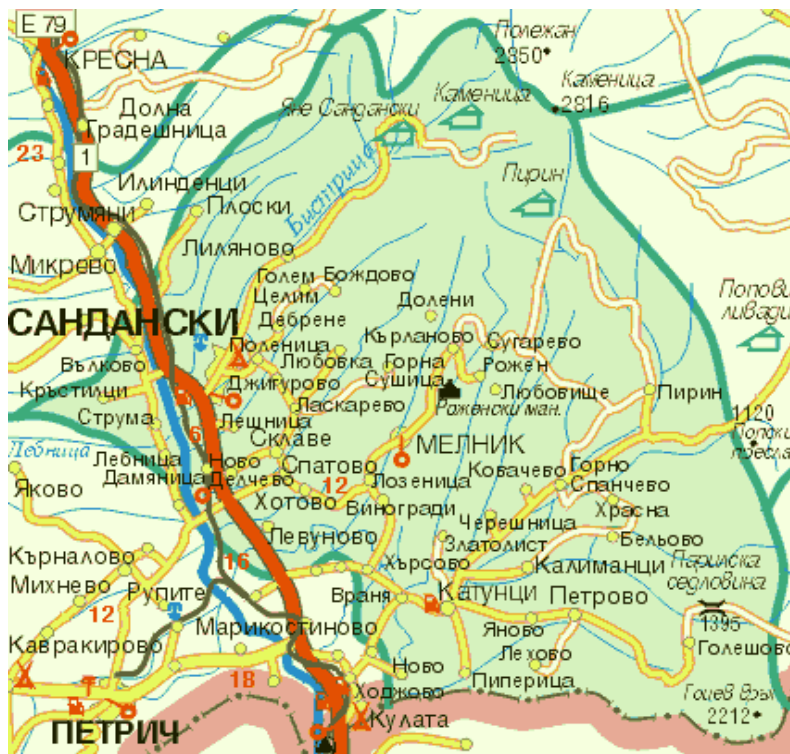
www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Фиг. 1. Местоположение на община и град Сандански

Разположение. Град Сандански е разположен върху крайните югозападни склонове на Пирин планина по долното течение на река Санданска Бистрица. Разположението на града по средата между Кресненското и Рупелското дефилета е предпоставка за изключително благоприятните му климатични особености. Средната надморска височина на град Сандански е 224 м.

Климат. Градът е един от най-топлият градове в България, като продължителността на слънчевото греене надминава 2 450 часа, създавайки условия за целогодишни слънчево-въздушни процедури. Въздухът е с ниска относителна влажност (66%), а средната годишна температура е 13,9 С°, със сравнително малки денонощни и сезонни температурни амплитуди. Зимата е мека и влажна, като валежите са предимно от дъжд, а снегът се задържа средно за 10-15 дни. Въздухът в град Сандански е с най-ниското съдържание на алергени в цяла България и е подходящ за лечението на астматични, алергични и други заболявания.

По-важните климатични елементи за района привеждаме по данните от метеорологичната станция в гр. Сандански (Таблица № 1). От показаните данни се вижда, че средномесечната температура е най-ниска през месец януари и е положителна, а най-висока през м. юли. Годишната температурна амплитуда е 22,3 С°. Най-много валежи падат през есента и през зимата, а най-малко - през лятото. Средната

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

годишна сума на валежите е 533 мм т. е. малко по-малко от средната величина за цялата страна.

По този ход на валежа районът се отнася към областта с преходно-средиземноморски климат. Броят на дните със снеговалеж възлиза средно 53. Средният брой на дните със снежна покривка за гр. Сандански е 13 дни, като средната дебелина на снежната покривка е 2 см. Годишният брой на дните с мъгла е 5 дни, което е минимално съотнесено към данните за страната. Ветровете са слаби и умерени, като

Елемент	Месец												Сезон				Средно годишни стойности
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	З	Л	Е		
Средна температура, С°	2.1	4.5	8.2	13.6	18.3	22.1	24.9	24.7	20.6	14.6	9.4	4.2	3.6	13.4	23.9	14.9	13.9
Средна максимална температура, С°	6	9.1	13.4	19.5	24.4	28.3	31.3	31.4	27.2	20.7	13.8	8	7.7	19.1	30.3	20.6	19.4
Средна минимална температура, С°	-1.5	0.1	3	7.5	11.8	15.2	17.5	17.2	13.8	9.2	5.4	0.7	-0.2	7.4	16.6	9.5	8.3
Количество валежи, мм	48	39	39	44	52	49	34	26	30	52	67	53	140	135	109	149	533

средната скорост за годината е 2 м/с, а дните със затишие са 35 %.

Таблица 1. Климатични данни

Източник: Метеорологична станция гр. Сандански

Фиг. 2. Климатична карта на Община Сандански

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

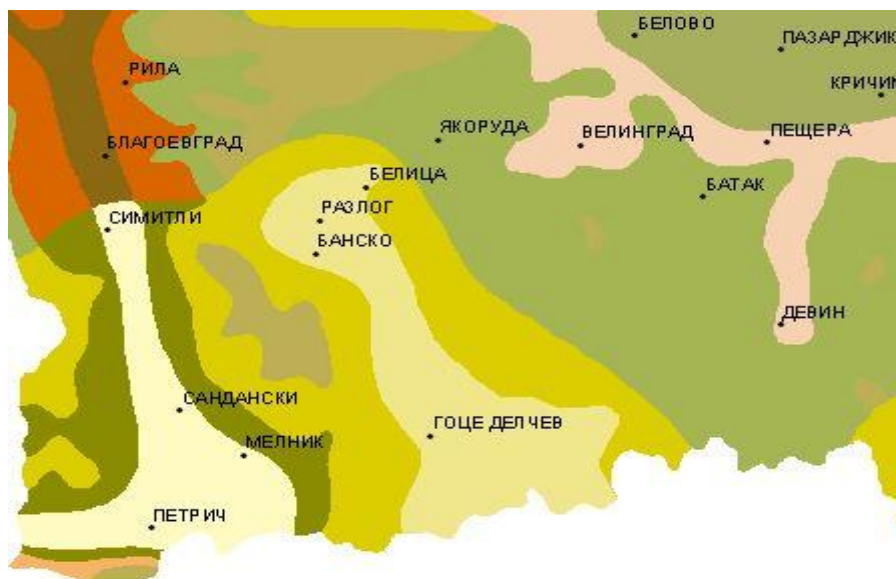

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Релеф. Община Сандански се отличава с изключително разнообразие на релефа – равнинен по долината на река Струма, високопланински, среднопланински и предпланински в планините Пирин, Славянка, Огражден и Малешевска. Това релефно многообразие предопределя и големите разлики в надморската височина, като във високопланинските части на Пирин тя достигат над 2800 м. (с най-високата точка връх Каменица - 2822 м. н.в.), и над 2000 метра за Славянка, а е най-ниска по долината на река Струма след село Левуново, където е малко над 100 м.н.в. Главните планини и намиращите се между тях основни речни долини имат меридиално разположение от север на юг.

Положителното влияние на релефа се усеща в неговото многообразие и форми. Той предопределя и богатия и разнообразен като ресурси туристически потенциал на община Сандански. Отрицателното влияние на релефа е преди всичко в затрудняването на транспортната и инфраструктурна обезпеченост в планинските части на община Сандански. Въпреки, че тя граничи със шест български и три гръцки общини, тя е директно транспортно свързана само с три от тях - Петрич, Струмяни и Гоце Делчев.

Води. През град Сандански минава река Санданска Бистрица, която е ляв приток на р.Струма с дължина 33 км. Тя изтича от югоизточния ъгъл на Тевното езеро (на 2512 м н.в.), разположено в циркуса Белемето в Северен Пирин. Река Санданска Бистрица се образува от реките Сърчалийца, Башлийца, Чаирска река, Мозговица и Беговица (Крива река). Те извират от циркусите Големо и Мало Спано поле, Башлийски, Чаирски, Белемето и Беговишки в Пирин. Река Санданска Бистрица минава през село Лиляново, през град Сандански и се влива в Струма. По горното течение на реката се намира Попинолътският водопад - един от петте големи водопади в Пирин планина. По течението на реката има изградени три малки ВЕЦ-а между местността Попина лъка и Сандански. В района на гр. Сандански е изградена корекция на реката, която през 2012 г. е продължена в Градския парк на Сандански. Основната цел е да се ограничи рискът от възникване на наводнения, да се предпази околният градски парков терен от заливане, да се противодейства на изравяне и водна ерозия в коритото на река

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Санданска Бистрица. Водите на реката се използват за водоснабдяване. Река Санданска Бистрица е водоприемник I-ва категория до с. Лиляново, а след него – II-ра категория.

История и култура. Землището на град Сандански е поддържало почти постоянно активен културно-икономически живот още от най-дълбока древност, което продължава чак до наши дни. Археологическото наследство в общината е едно от най-богатите и разнообразни в България с декларирани над 5000 паметника на културата, застъпващи периода от най-ранните епохи до Късното Средновековие. Най-големи успехи са постигнати в изследване на античния град под днешен Сандански, което е най-значимият античен и раннохристиянски център в целия регион. Особена ценност от периода на ранното християнство представляват 4-те открити базилики, разположени в една сравнително малка по обхват територия около стария център на град Сандански.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

РАЗДЕЛ III: ДЕМОГРАФСКИ ПАРАМЕТРИ И ПОЛИТИКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДЕМОГРАФСКИЯ И ТРУДОВ ПОТЕНЦИАЛ НА ГР. САНДАНСКИ.

1. Демографски параметри и политика за развитие на човешките ресурси

1.1. Количествени параметри на населението

➤ Брой на населението

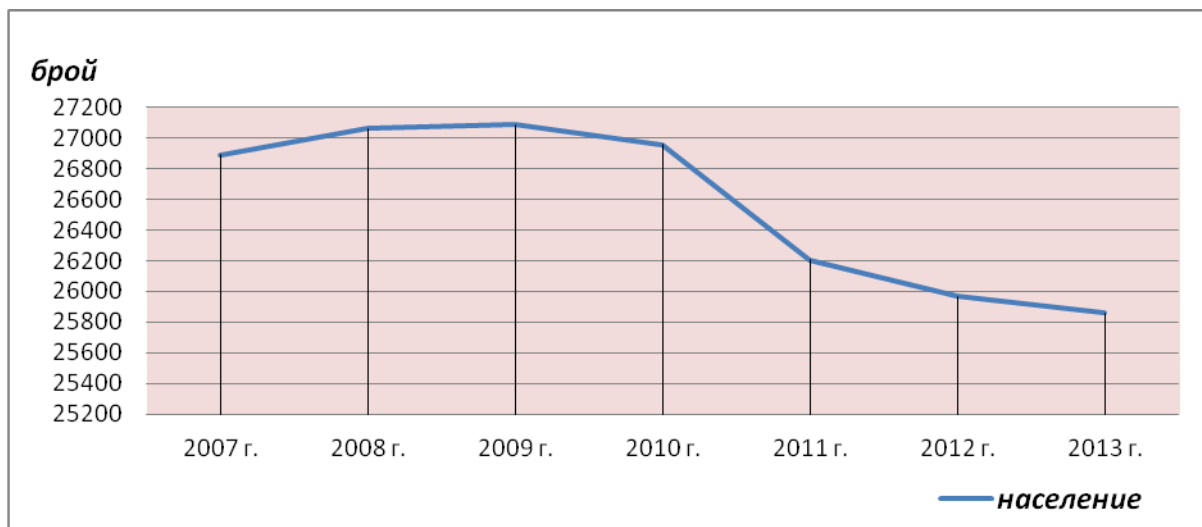
Предмет на анализ и оценка е броят на населението на гр. Сандански. За целта се използва официална информация на НСИ – по линия на текущата демографска статистика. Данните за последните седем години показват, че по показателя „брой на населението“ гр. Сандански попада в категорията на малките градове (с население от 10 до 30 хил. д.), което личи и от следните данни:

- 2007 г. – брой на населението на гр. Сандански – 26 892 д.;
- 2010 г. - брой на населението на гр. Сандански – 26 959 д.;
- 2013 г. - брой на населението на гр. Сандански – 25 858 д.

За анализирания седемгодишен период е налице тенденция на намаляване броя на населението на гр. Сандански. През 2013 г. то е намаляло в сравнение с 2007 г. с 3.8%, което е съизмеримо с намалението на броя на населението на област Благоевград (3.4%) и е малко под средното за страна – 5.2%.

Процесът на обезлюдяване на гр. Сандански не потича равномерно през отделните години от анализирания период. През 2008 г. и 2009 г. броят на населението на града е по-висок от този през 2007 г., като след 2009 г. този брой бележи тенденция на трайно намаление. Тази неравномерна тенденция се илюстрира нагледно чрез фиг. 3.

Фиг.3. Динамика в броя на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 г.

Източник: НСИ

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Място на гр. Сандански сред останалите градове. По брой на населението, гр. Сандански се нарежда на 35 място сред всичките 257 български градове. В групата на малките градове, гр. Сандански заема 5 място по брой на населението, като се нарежда непосредствено след градовете Горна Оряховица, Смолян, Свищов и Петрич.

Демографският фактор, представен чрез показателя „брой на населението“ се отчита при позиционирането на гр. Сандански в структурата на селищната мрежа на област Благоевград. Той е с водещи позиции като основен селищен център – заедно с гр. Благоевград, Петрич, Гоце Делчев и Разлог.

По отношение на степента на населеност на община Сандански, основната част от населението ѝ живее в двата града – гр. Сандански и гр. Мелник. През 2013 г. в двата града е локализирано 66.0% от населението на общината. Съотношението градско/селско население варира в незначителни граници през отделните години на анализирания период, което личи и от данните в таблица 2.

Таблица 2. Изменения в броя на градското и на селското население на община Сандански за периода 2007-2013 г.

Години	брой население		
	Община Сандански	В т.ч. - градове	селата
2007 г.	41890	27267	14623
2008 г.	41816	27430	14386
2009 г.	41582	27450	14132
2010 г.	41167	27306	13861
2011 г.	40220	26422	13798
2012 г.	39922	26294	13628
2013 г.	39509	26066	13443

Източник: НСИ.

➤ *Движение на населението*

Броят на населението е функция от естественото и механичното движение на населението. То се анализира чрез показателите за естествен и механичен прираст.

• *Естествено движение (естествен прираст) на населението*

Естественият прираст и неговите количествени параметри са един от основните индикатори за демографската жизненост на населените места, т.е за обновяването и нарастването на броя на населението по естествен път. Естественият прираст е резултат от комбинираното въздействие на раждаемостта и смъртността на населението.

Раждаемост. Характеристиката на естественото движение на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 г. показва, че раждаемостта компенсира

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

повишената смъртност на населението. За анализирания период общият брой на родените лица в гр. Сандански възлиза на 2072 д, или по 296 д. средногодишно. Вариационният размах на броя на родените лица в общината е от 254 случая (2013 г.) до 333 случая на раждания през 2009 г., което личи и от данните в таблица 3.

Таблица 3. Динамика в показателите на естественото движение на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 год.

Години	Общ брой население	Брой родени	Коеф. на ражд	Брой умрели	Коеф. на смъртност	Естествен прираст, брой	Коеф. естествени прираст
2007 г.	26892	273	10,2	282	10,5	-9	-0,3
2008 г.	27063	313	11,6	262	9,7	51	1,9
2009 г.	27086	333	12,3	251	9,3	82	3
2010 г.	26959	316	11,7	260	9,6	56	2,1
2011 г.	26206	293	11,2	266	10,2	27	1
2012 г.	25969	290	11,2	277	10,7	13	0,5
2013 г.	25858	254	9,8	274	10,6	-20	-0,8

Източник: НСИ. Текуща демографска статистика

За анализирания период изчисленият средногодишен коефициент на раждаемост (брой раждания на 1000 д. от населението в ‰) също бележи тенденция на спад. Той е с най-ниски стойности през 2013 г. – 9.8‰. Коефициентът на раждаемост на гр. Сандански през 2013 г. е съпоставим със средния за страната - (9.2‰).

Смъртността като друг основен демографски показател е със стойности, които са близки до тези за раждаемостта. Общо за проучвания 7 годишен период броят на умрелите лица в гр. Сандански е 1872 д. или с 200 случая по-малко от случаите на раждания. Средногодишният брой на умираанията в града възлиза на 267 лица, или с 32 д. по-малко от средногодишния брой на родените. Средногодишният коефициент на смъртност за периода 2007-2013 г. е 10.1‰, като през последните три години същия се запазва на едно по-високо ниво (виж таблица 3.)

Естественият прираст на населението като резултативна величина от раждаемостта и смъртността е положителен. Общо по линия на естествения прираст броят на населението нараства средногодишно с по 29 д. Коефициентът на естествен прираст също е положителен – средногодишната му стойност е 1,1‰. От таблица 3 личи, че през 2007 г и 2013 г. естественият прираст е отрицателен.

Нагледна представа за динамиката в показателите за естественото движение на населението на гр. Сандански дава фиг. 4.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

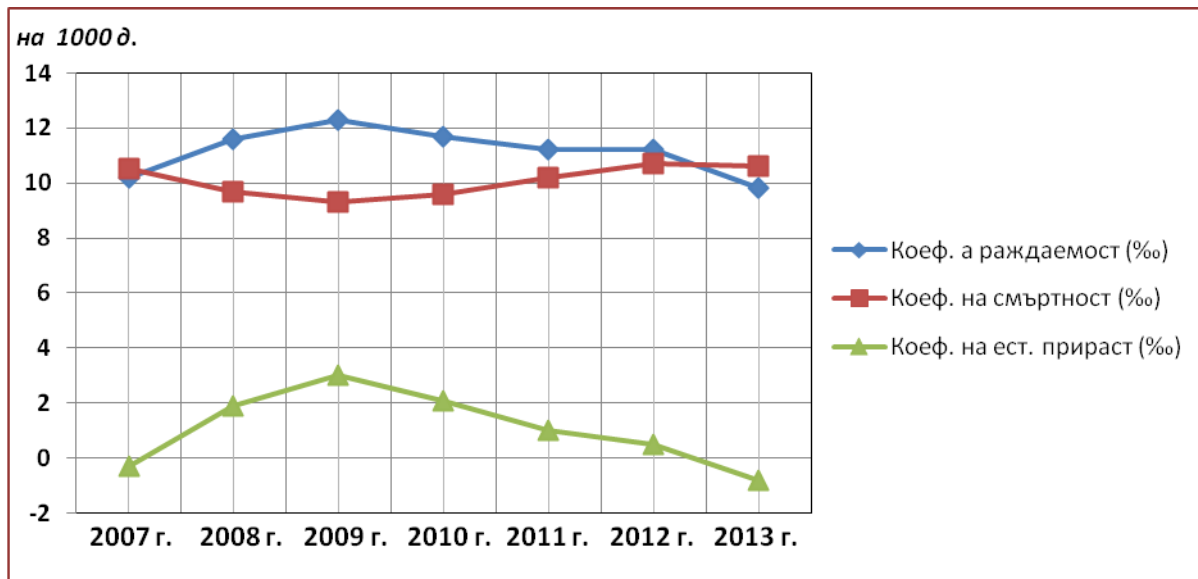
www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Фиг. 4. Динамика в показателите за естествено движение на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 г.

• Механично движение (механичен прираст) на населението

Механичното движение на населението, отразяващо случаите на заселване и на изселване е другият демографски фактор (в комбинация с естественото движение), оказващ влияние върху броя на населението.

Заселвания. Статистическите данни показват, че в гр. Сандански в периода 2007-2013 г. са се заселили общо 2193 д., или по 313 д. средногодишно. Това формира и съответните стойности на *коэффициента на заселване* през отделните години. Средногодишната стойност на същия за разглеждания период е 11,7‰, като през отделните години коефициентът на заселване варира от 6,0‰ (2012 г.) до 15,1‰ (2008 г.). Това личи и от данните в *таблица 4*.

Таблица 4. Динамика в показателите на механичното движение на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 год.

Години	Общ брой население	Брой заселени	Коеф. на заселване	Брой изселени	Коеф. на изселване	Механ. прираст, брой	Коеф. механичен прираст
2007 г.	26892	402	14,9	383	14,2	19	0,7
2008 г.	27063	408	15,1	288	10,6	120	4,4
2009 г.	27086	370	13,7	429	15,8	-59	-2,2
2010 г.	26959	379	14,1	562	20,8	-183	-6,8
2011 г.	26206	258	9,8	336	12,8	-78	-3

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

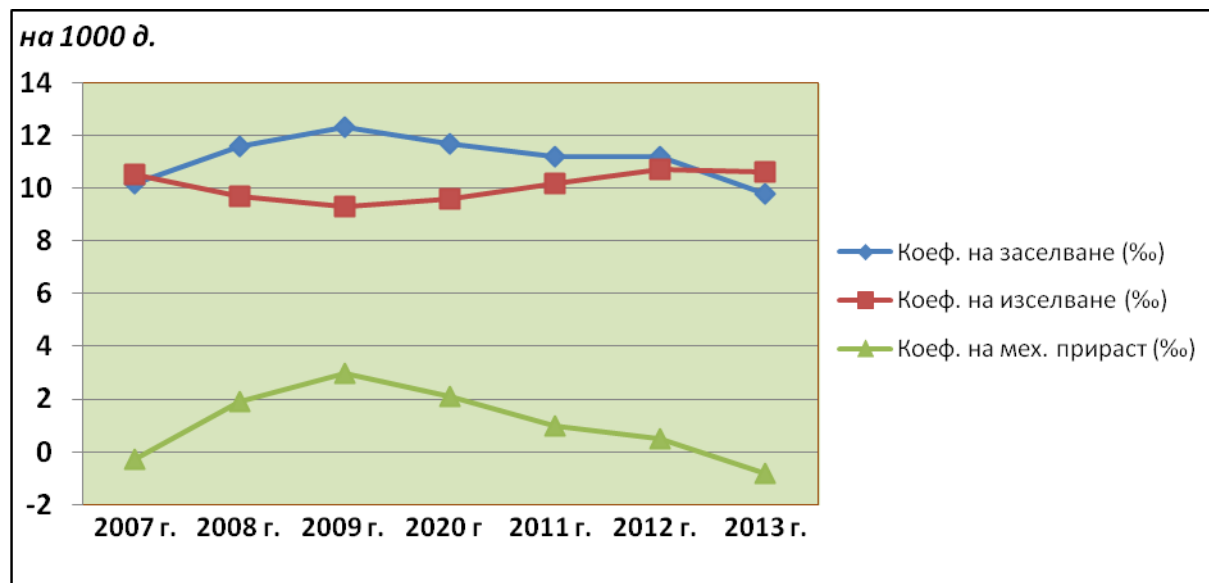
2012 г.	25969	157	6	407	15,7	-250	-9,6
2013 г.	25858	219	8,5	426	16,5	-207	-8

Източник: НСИ. Текуща демографска статистика

Изселвания. Случаите на изселване от гр. Сандански надвишават броя на заселените лица. За проучвания 7 годишен период от гр. Сандански са се изселили общо 2831 д., или по 404 д. средногодишно. Така на практика, град Сандански губи по около 90 д. заради превишения брой на изселените за сметка на заселените лица. Средногодишният коефициент на изселване е 15.2‰, при 11.7‰ – средногодишен коефициент на заселване. Най-голям брой изселници от гр. Сандански има през 2010 г. – 562 д., а най-малък – през 2008 г. – 288 д.

Механичният прираст, както личи от данните в таблица 4 е отрицателен. Средногодишната абсолютна стойност на механичния прираст е минус 91 д, което формира и средногодишен коефициент минус 3,5‰. Механичното движение на населението на гр. Сандански е представено графично на фиг. 5.

Фиг.5. Промени в коефициентите на механичното движение на населението на гр.Сандански за периода 2007 -2013 г.

От комбинираното влияние на естественото и на механичното движение на населението се формира и негативната тенденция за намаляване на броя на населението на гр. Сандански. Определен *демографски проблем*, произтичащ от намаляващата раждаемост през последните три години (2011-2013 г), е намаляване на контингентите от младо население. Това води до намаляване на броя на децата в детските заведения и на учениците в училищата в гр. Сандански. Проблемът се усложнява и от това, че се изселват лица основно в активна възраст, което дава отражение и върху броя на активното население, на работната сила.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

1.2. Качествени характеристики на населението

Вторият основен компонент на демографските анализи на гр. Сандански е свързан с анализи и оценки на качествените характеристики на населението. Те засягат основни структури на населението на града. Такива са:

- половата структура на населението;
- възрастовата структура на населението – по основни стандартни възрастови и по специфични възрастови групи;
- образователната структура на населението;
- етническата структура на населението.

Отделните структури на населението на гр. Сандански, които формират и качествените характеристики на населението му са представени чрез данни от текущата демографска статистика, а някои от тях (образователна и етническа) – чрез резултатите от преброяването през 2011 г.

➤ *Полова структура*

Половата структура на населението на гр. Сандански не се различава съществено от тези, характерни за община Сандански, област Благоевград и страната. В половата структура на населението на града преобладава броят на жените, които към 2013 г. са 12578 д. или 51.4% от общия брой на населението на града. За 2013 г. съотношението мъже/жени (като относителен дял) е 48.6:51.4. За сравнение тази структура за община Сандански е в абсолютното същото съотношение. Половата структура на населението на гр. Сандански почти не се отличава от съответната за градовете в страната – 48.3:51.7. На 100 мъже в гр. Сандански се падат по 106 жени.

➤ *Възрастовата структура*

Възрастовата структура на населението дава определена представа за демографската жизненост на населените места. Стандартната възрастова структура на населението представя съотношението между основните възрастови групи – в под трудоспособна, в трудоспособна и в над трудоспособна възраст. Тази възрастова структура се използва за характеристиките на пазара на труда, за осигуряването на икономиката на града с необходимата работна сила и за някои социални дейности, свързани с възрастното население.

За целите на някои системи от публичния сектор (образование, частично здравеопазване и социални дейности) се използват т.нар. специфични възрастови структури. *Специфичните възрастови групи* засягат възрастовите контингенти от лица, които са обхванати в образователната система – 3 - 6 години, 7-14 години и 15-18 години.

Стандартна възрастова структура. Данните от текущата демографска статистика сочат, че гр. Сандански е с възрастова структура на населението, незначително отличаваща се от възрастовата структура, която гарантира осигуряване на възможности за естественото му възпроизводство и осигуряване на нужния брой икономически активно население. Те обхващат населението в следните възрастови контингенти:

- В под трудоспособна възраст (0-15 години);

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

- В трудоспособна възраст (16-64 години);
- В над трудоспособна възраст (над 65 години);

Стандартната възрастова структура на населението на гр. Сандански е с количествени параметри, представени в таблица 5

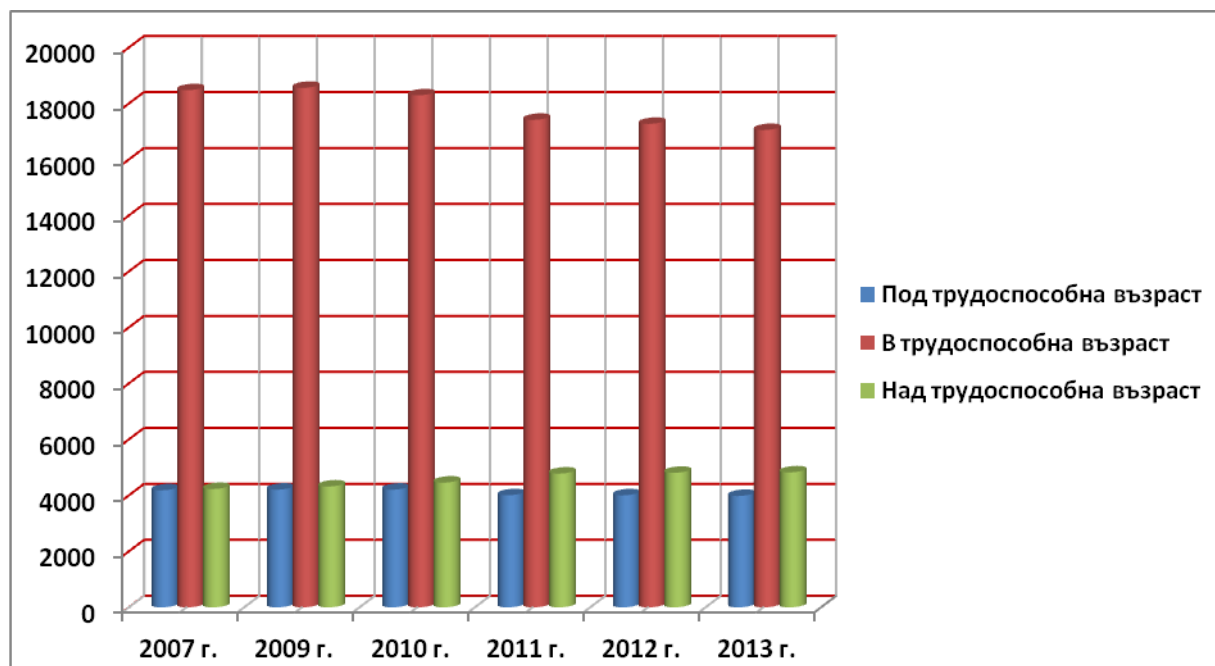
Таблица 5. Възрастова структура на населението на гр. Сандански - по основни възрастови групи към 2007-2010 - 2013 г.

Основни възрастови групи	2007 г.	2010 г.	2013 г.
Под трудоспособна възраст	4185	4206	3981
В трудоспособна възраст	18477	18295	17055
Над трудоспособна възраст	4230	4458	4822

Източник: НСИ. Текуща демографска статистика

Измененията във възрастовата структура на населението на гр. Сандански по основни възрастови групи за периода 2007-2013 г. (без 2008 г.) са представени графична на фиг. 6.

Фиг. 6 Динамика на промените във възрастовата структура на населението на гр. Сандански за периода 2007-2013 г.

Процесът на застаряване на населението на гр. Сандански не е така силно подчертан, както това е характерно за голяма част от останалите български градове,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Броят на населението в над трудоспособна възраст превишава незначително броят на лицата в под трудоспособна възраст, като се наблюдава слабо изразена тенденция на задълбочаване на този демографски процес. Въпреки това данните от таблица 5 и от фиг. 6 очертават две тенденции:

- *Първата* от тях е свързана с намаляване на абсолютния брой и на относителния дял на населението в под трудоспособна и в трудоспособна възраст, което е резултат от намаляващата раждаемост и от застаряване на населението в групата на трудоспособна възраст;
- *Втората* тенденция е за нарастване на броя на населението в над трудоспособна възраст – резултат от процеса на застаряване на населението на гр. Сандански.

При оценките на възрастовата структура на населението се отчита и един важен измерител, който е от значение за икономическата му функция – като работна сила. Това е коефициента на възрастовата зависимост, който изразява съотношението между броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и над 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). За гр. Сандански този коефициент за 2013 г. е 41,4%. За сравнение през 2007 г. коефициентът на възрастова зависимост (35,1%) е по-благоприятен от този през 2013 г. Влошаването на коефициента на възрастовата зависимост за гр. Сандански за анализирания седем годишен период се дължи на нарастването на броя на населението в една от „зависимите“ групи (с население над 64 години). Като цяло коефициентът на възрастова зависимост за гр. Сандански е по-добър от средния за страната, който през 2013 г. е 50,0%, а за област Благоевград – 45,5%.

Характеристика на специфичните възрастови групи. Както бе посочено те включват лица в предучилищна и в училищна възраст. Към 2013 г. броят на лицата посочените възрастови групи е както следва:

- брой лица във възрастовата група от 0 до 2 годишна възраст – 583 души.;
- брой лица във възрастовата група от 3 до 6 годишна възраст – 1195 души.;
- Брой лица във възрастовата група от 7 до 14 годишна възраст – 1973 души ;
- Брой лица във възрастовата група от 15 до 18 годишна възраст – 1221 души.

В сравнение с 2007 г. се наблюдава тенденция на много слабо намаляване както на абсолютния брой, така и на относителния дял на лицата от ниските възрастови групи. Така например, броят на лицата в предучилищна възраст (от 3 до 6 г.) намалява от 1252 д. (2007 г.) на 1195 д. (2013 г.). Причината за това е тенденцията на намаляване равнището на раждаемост в гр. Сандански през последните години.

➤ **Образователна структура на населението**

Важна качествена характеристика на населението е неговият образователен статус. Данните за образователната структура се набират при преброяванията на населението и на жилищния фонд. При последното преброяване на населението, проведено през 2011 г., разпределението на населението на гр. Сандански над 7 годишна възраст (24463 д.) по образователни равнища е следното:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

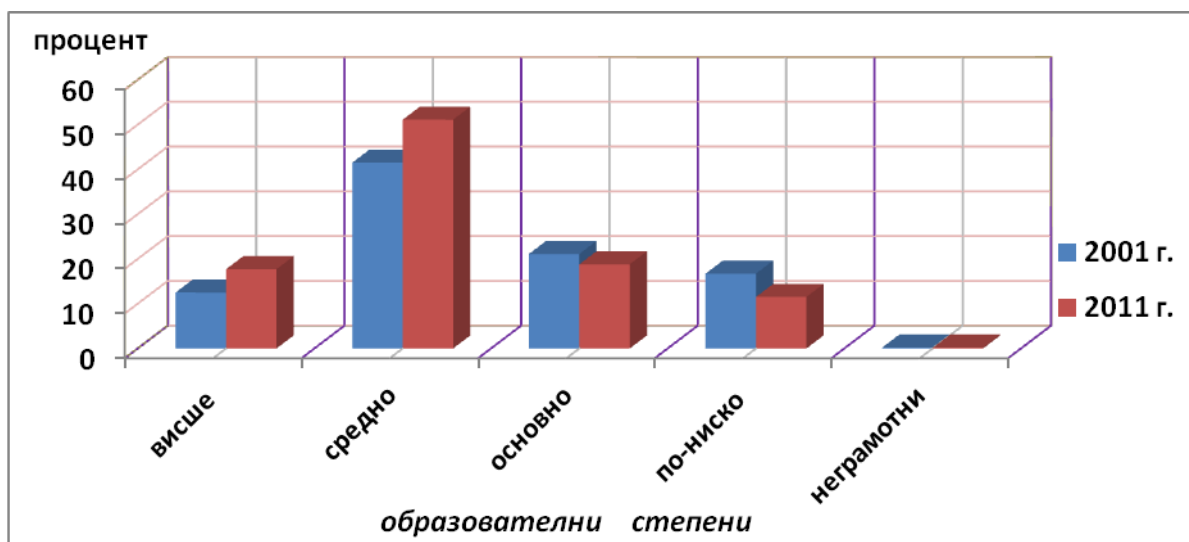
Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

- висше образование – 4333 д., или 17,7% от населението над 7 годишна възраст;
- средно образование – 12489 д. (51,1%);
- основно образование – 4600 д. (18,8%);
- начално и незавършено начално – 2809 д. (11,5%);
- неграмотни лица – 175 д. (0,7%);

В сравнение с 2001 г. е налице тенденция на нарастване на относителния дял на по-високообразованото население (с висше и средно образование) за сметка на по-ниско образованото. Броят на лицата с висше образование е нараснал от 3310 д. (2001 г.) на 4333 д. (2011 г.) или с 30,9%, докато броят на лицата с основно и по-ниско образование е намалял от 10045 д. (2001 г.) на 7409 д. (2011 г.). Тази тенденция е представена графично на фиг. 7

Фиг. 7 Сравнителни данни за образователната структура на населението на гр. Сандански – 2001 и 2011 г.

➤ **Етническа структура на населението**

Особеност при наблюденията за етническата структура на населението е това, че преброяваните лица сами определят етническата си група. Етническият състав се наблюдава от НСИ при преброяванията на населението. За характеризиране на етническата структура на населението и на промените в нея се ползват данните на НСИ от последните две преброявания – през 2001 и 2011 г.

Данните за 2011 г. показват, че в гр. Сандански преобладава *българската етническа група*. От доброволно декларирали етническото си самоопределение лица (24207 д.), като българи са се самоопределили общо 23 200 д. Това е 95,8% от всички лица които са определили своята етническа принадлежност. В сравнение с 2001 г. делът на българската етническа група нараства от 94,2% (2001 г.) на 95,8% (2011 г.).

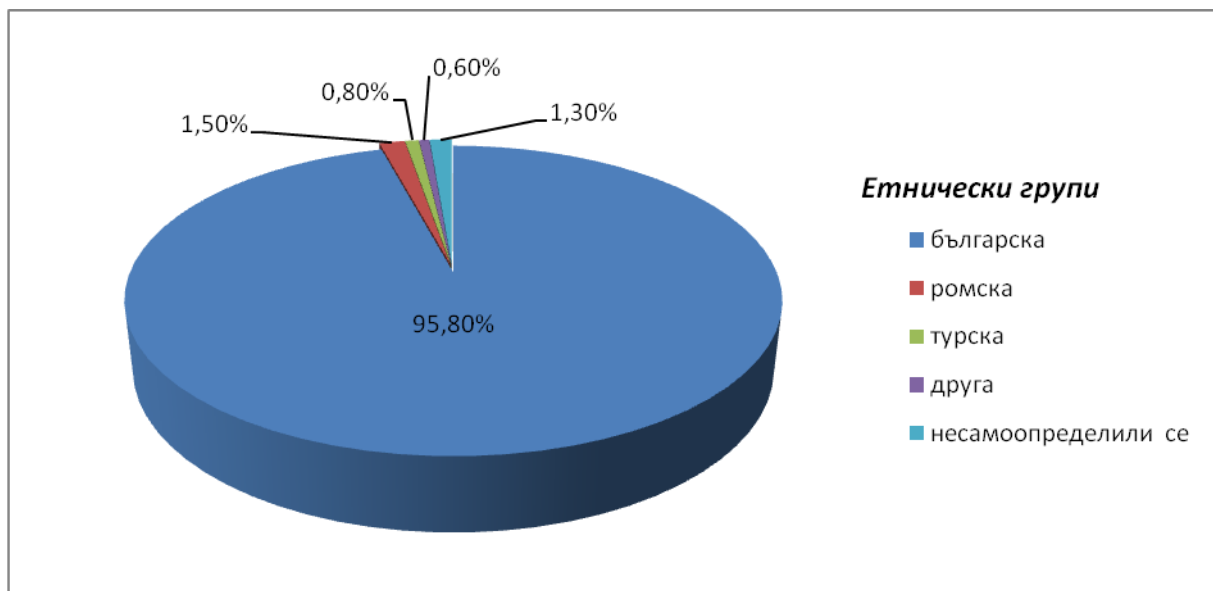
Втора по брой е *ромската етническа група*. Като роми през 2011 г. се самоопределят 375 д., или 1,5% от всички самоопределили се. Техният относителен дял намалява за разглеждания период – от 2,2% (2001 г.) на 1,5% (2011 г.).

Трета по численост е *турската етническа група*, която през 2011 г. включва 184 лица – също по-малко от броят им през 2001 г. (419 лица). Следва да се отбележи, че част от ромите и при двете преброявания се самоопределят като лица от турската етническа общност. Броят и дялът на лицата от друг етнос е малък.

През 2011 г. не са посочили своята етническа принадлежност 309 лица, или 1,3% от лицата, които са допитани за етническата им принадлежност.

Етническата структура на населението към 2011 г. е представена графично на фиг. 8.

Фиг. 8. Етническа структура на населението на гр. Сандански – 2011 г. (в %)

1.3. Икономическа характеристика на населението

➤ *Икономически активно население.*

Освен като потенциал, свързан с населеността на територията, населението се оценява и като икономически ресурс. То е основна производителна сила. За целта е необходимо то да се характеризира и от гледна точка на ролята му като фактор за развитие на икономиката на гр. Сандански.

В категорията „*икономически активно население*“ попадат лицата във възрастовите групи над 15 години. В тази категория се включват както заетите, така и безработните лица, т.е. работната сила на града и общината. За анализи и оценки на икономически активното население също се ползва информация от преброяването на населението през 2011 г., както и оперативни данни за работната сила.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Данните за 2011 г. показват, че при населението над 15 години (22 529 д.), общият брой на икономически активното население в гр. Сандански е 13 853 д., а на икономически неактивното – 8 676 д. Коефициентът на икономическа активност за гр. Сандански е 61,5%. В сравнителен план, позиционирането на гр. Сандански е в по—изгодна положение по отношение на коефициента на икономическа активност в общината (54.9%), област Благоевград (54.8%) и страната (52.1%).

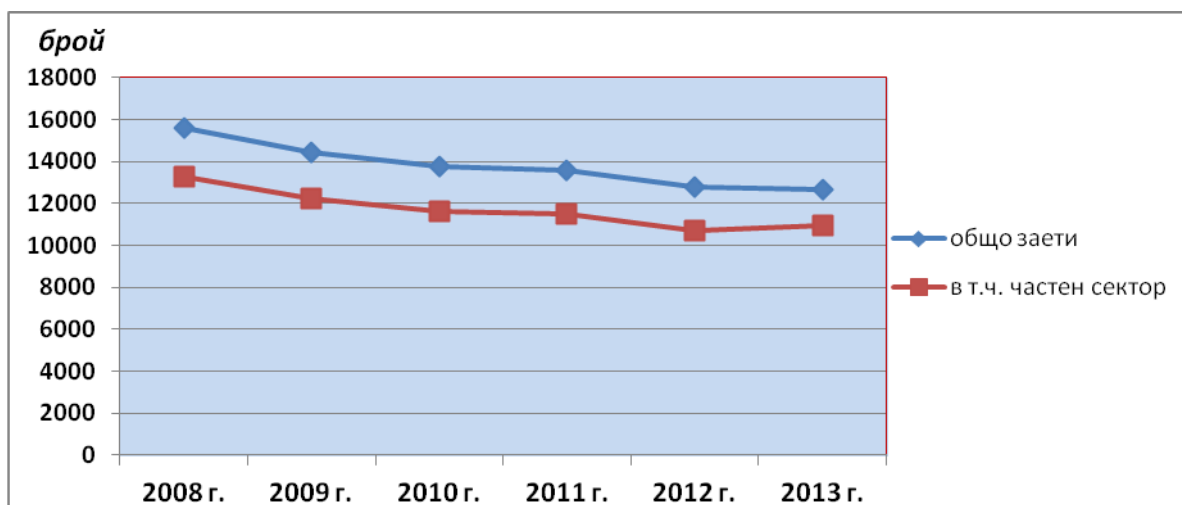
➤ Заети лица

Заетите лица в гр. Сандански, чийто брой е установен при преброяване на населението през 2011 г. е 11 913 д. При анализа на посочените данни за заетостта на населението следва да се отчита една важна особеност. В този брой се включват заетите не само на територията на гр. Сандански, а и такива, които са заети и извън града – в общината и в други общини, т.е. при преброяването се установява броят на заетите лица, независимо от това къде те са трудово ангажирани. Текущата икономическа статистика от НСИ следи броя на заетите/наетите лица на ниво „община“. Данните показват, че броят на заетите в община Сандански бележи траен спад за периода 2008 – 2013 г. Така при общ брой на заетите лица в общината 15 575 д (2008 г.), броят им през 2010 г. спада на 13 773 д., за да достигне 12 633 д. през 2013 г. Тази тенденция по години за посочения период е графично илюстрирана на фиг.9.

Основната причина за посочения спад в броя на заетите лица в община Сандански е отрицателното влияние на икономическата криза, която засегна страната в периода след 2008-2009 г. Свиването на производството и на дейността на фирмите в сектора на услугите се отрази пряко и върху заетостта на населението.

В структурата на заетостта по икономически дейности (отрасли) се наблюдават съществени различия в броя и относителния дял на заетите лица. Данните за 2013 г. показват, че в отраслите на преработващата промишленост на общината са били заети 4 812 д, или 38.1% от общия брой на заетите. В икономическата дейност „Селско стопанство“ заетите са само 374 д.

Фиг.9. Динамика в броя на заетите лица в община Сандански за периода 2007-2013 г.

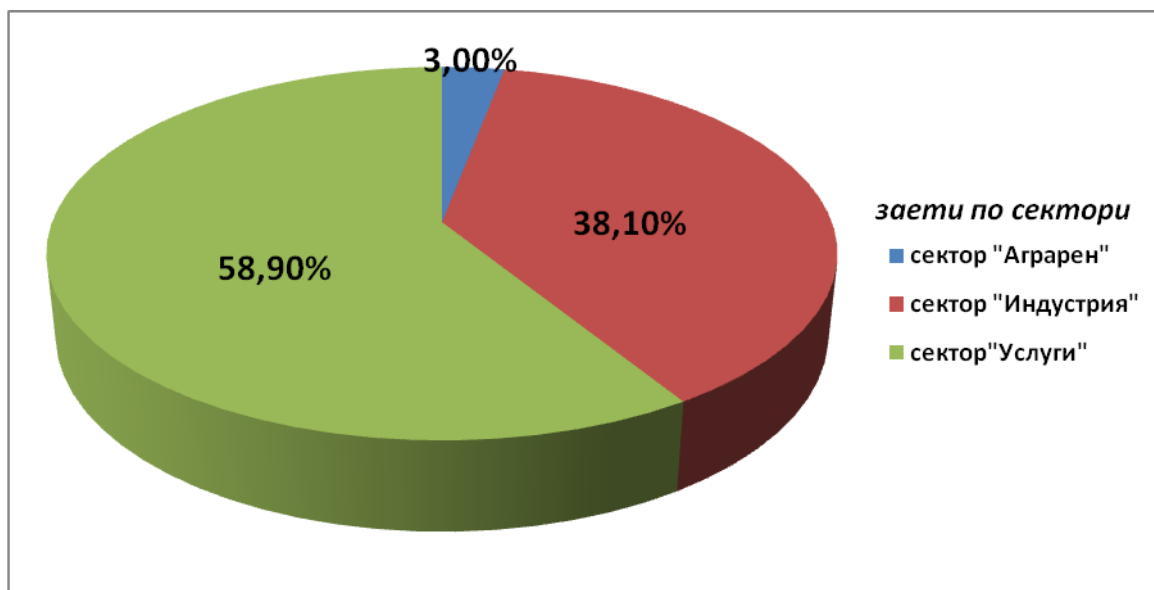
От икономическите дейности в сектора на услугите с най-голям брой заети лица към 2013 г. са следните:

- Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети – 2139 д.
- Хотелиерство и ресторантьорство - 1021 д.;
- Образование – 783 д.;
- Хуманно здравеопазване и социални дейности – 698 д.;
- Транспорт, складиране и пощи – 641 д.

Заетостта на населението, анализирана от гледна точка на формата на собственост на капитала, показва че заетите в частния сектор са преобладаваща част от общо заетите в общината. Те съставляват 83,9% от общо заетите. В някои икономически дейности са заети 100% от всички заети в съответната дейност (отрасъл) – селско и горско стопанство, промишленост, търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети, хотелиерство и ресторантьорство, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и др. От икономическите дейности изцяло заети в общественния сектор (100%) е само държавно управление.

Разпределението на заетите по трите икономически сектора „Аграрен“ (Селско и горско стопанство и рибовъдство), „Индустрия“ и „Услуги“ показва, че по отношение на заетостта с водещо място е сектор „Услуги“. През 2013 г. с сектор „Услуги“ са били ангажирани 7447 д., което е 58.9% от общия брой на заетите в общината. С брой на заетите – 4813 д. на второ място се нарежда сектор „Индустрия“. Секторната структура на заетите лица в община Сандански е представена на *фиг. 10*.

Фиг. 10. Структура на заетите лица в община Сандански по икономически сектори – 2013 г.

➤ **Безработица**

Безработни лица. Информацията за безработицата се предоставя на ниво „община“. Поради тази причина анализите за броя на безработните лица, за равнището на безработица се отнасят за община Сандански. Поради дългия период състоянието на безработицата в общината е представено с данни през една година, както личи и от таблица 6

Таблица 6. Динамика в показателите за безработица в община Сандански за периода 2007 – 2013 г.

№	Показатели	Брой по години			
		2007	2009	2011	2013
1.	Безработни лица	942	1200	1744	2378
2.	Регистр. безработни до 29 години, вкл.	147	222	296	403
3.	Регистр. безработни с регистрация над 1 година	400	224	389	596
4.	Равнище на безработица (%)	4,75	5,58	8,74	12,5

Източник: НСИ.

Динамиката в броя на безработните лица и нарастването на равнището на безработица след 2009 г. е резултат от икономическата криза, засегнала страната. В структурата на безработните се констатира нарастване на броя на категориите лица които са най-потърпевши на пазара на труда. На първо място това са лицата до 29 годишна възраст, които формират т.нар. „младежка“ безработица и лицата регистрирани като безработни повече от 1 година. Освен тях като най-уязвими на пазара на труда са лицата с ниско образование, ниска квалификация или без квалификация. Те са и най-застрашените категории лица от социално изключване. От общия брой на безработните – 226 д. са с висше образование, от които 62 са млади хора – на възраст до 29 години

По данни на Дирекция Бюро по труда – гр. Сандански, към м. юни на 2014 г. състоянието с безработицата в община Свиленград бележи тенденция към подобряване, което личи от следните данни:

- Брой на регистрираните безработни лица - 1940;
- Регистрирани безработни до 29 год. възраст – 304 лица;
- Регистрирани безработни с продължителност над 1 година – 714 лица;
- Равнище на безработица – 10,2%.

➤ **Парични доходи на населението**

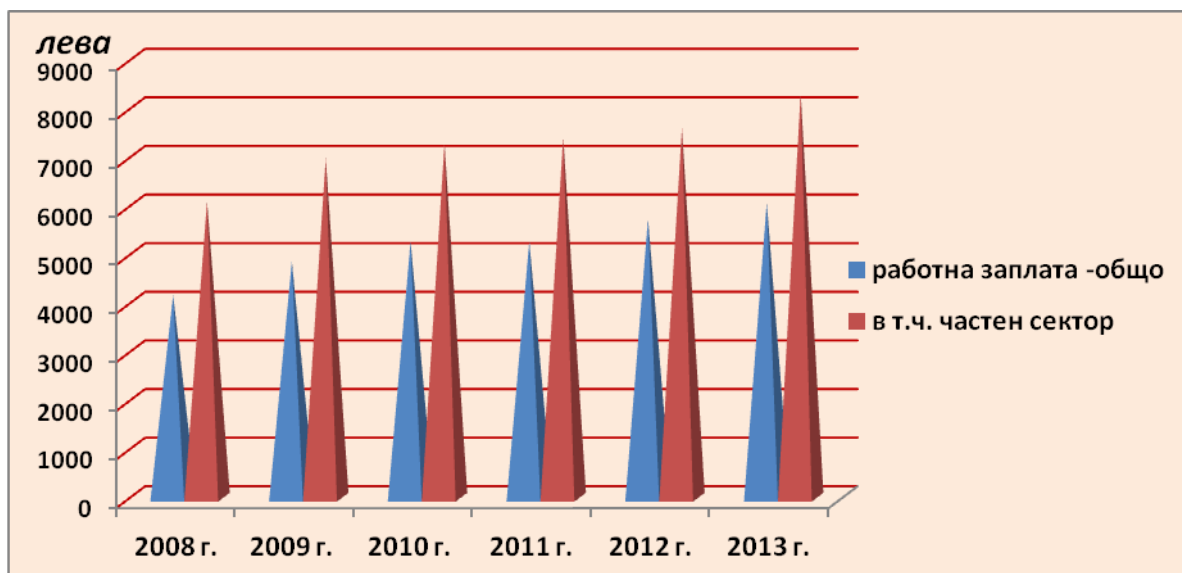
В структурата на доходите на населението на гр. Сандански и на едноименната община основната част се осигурява от работната заплата на заетите. През 2012 г. от общия размер на доходите на работната заплата се падат 68.9%, от пенсии – 20.0% и от други източници – 21.1%. През 2012 г. размерът на средната работна заплата на наетите лица в община Сандански е 5 727 лв. Този размер е по-нисък от размера на работната

заплата средно за област Благоевград (6 271 лв.), на общини Благоевград (7 575 лв.), Разлог (6 790 лв.), Банско (6 311 лв.) и Гоце Делчев (6 167 лв.).

В сравнение с предишните години (2008-2013 г.), независимо от неблагоприятната икономическа конюнктура се наблюдава процес на растеж на размера на работната заплата. Тя нараства от 4 160 лв. (2008 г.) на 6 066 лв. (2013 г.). Тази тенденция е представена на фиг. 11

Секторната и отрасловата структура на работната заплата на наетите лица показва наличието на определени различия. Икономически дейности (отрасли) със средна годишна заплата над средната за общината са първичният сектор и някои от публичните услуги - образование, здравеопазване, държавно управление.

Фиг. 10. Ръст на размера на работната заплата в община Сандански за периода 2008-2013 г.

Данните за 2013 г. показват, че с най-висок размер на работната заплата на наетите лица са следните икономически дейности:

- държавно управление - 8996 лв.;
- образование – 8692 лв.;
- операции с недвижими имоти – 8045 лв.
- хуманно здравеопазване и социална дейност – 7885 лв.;
- производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и газообразни горива – 7295 лв. и др.

Посочените данни за размера на работната заплата по икономически дейности, показва че същият е най-висок за дейностите от сектор „Услуги“. В останалите два сектора размерът на работната заплата е по-нисък – съответно 5968 лв. за сектор

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

„Индустрия“ и 6644 лв. за сектор „Аграрен“. Визуална представа за средния размер на работната заплата по икономически сектори в община Сандански към 2013 г. дава фиг. 12.

Фиг.11. Среден размер на работната заплата в община Сандански по икономически сектори – 2013 г.

Обобщени изводи за състоянието на човешкия ресурс

Извършените подробни анализи и оценки на демографското състояние и на работната сила в гр. Сандански за анализирания период 2007-2013 г. дават основание да бъдат формулирани следните обобщени изводи:

- Очертава се не много силно изразена негативната тенденция за обезлюдяване на гр. Сандански, която е резултат от комбинираното влияние на естественото и на механичното движение на населението;
- Темповете на намаляване на броя на населението на гр. Сандански са относително по-високи след 2010 г. което е резултат основно от намаляващата раждаемост и лекото нарастване на смъртността на населението (влошаване на естествения прираст);
- Възрастовата структура на населението също е със слабо изразена тенденция на намаляване на дела на младото население и на нарастване на това във високите възрастови групи. Слабото намаляване на абсолютния брой на лицата в предучилищна и в училищна възраст не е потенциален проблем за по-нататъшното нормално функциониране на мрежата от детски заведения и общообразователни училища;
- Образователната структура на населението показва увеличаване на абсолютния брой и на относителния дял на по-високо образованото

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

население. В същото време, между двете последни преброявания на населението (2001-2011 г.) се очертава тенденция на намаляване на броя на ниско образованите и на неграмотните лица, което не дава съществено отражение върху образователната и квалификационната характеристика на работната сила;

- Като последица от икономическата криза в страната в периода 2007-2012 г. намалява броят на заетите и на наетите лица, което е свързано със закриване на производства и с намаляване на персонала в редица фирми на територията гр. Сандански и на едноименната община;
- Безработицата е с тенденция на нарастване и слабо изразени симптоми на задържане на нивата през последните две години. С относително по- висок относителен дял е този на безработните лица с регистрация над 1 година и на младите хора;
- Равнището на заетост в значителна степен зависи от нивото на завършено образование и от притежаването на професионална квалификация. Равнището на заетост сред лицата със средно образование с придобита професионална квалификация е по-високо от лицата, които са със средно общо образование.
- Основен дял в доходите на населението имат средствата от работна заплата. Независимо от последиците от икономическата криза се наблюдава ръст в размера на работната заплата, който е по-висок за частния от обществения сектор.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

РАЗДЕЛ IV: ИКОНОМИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

1. Обща характеристика на икономическия комплекс на град Сандански

Град Сандански е с важна икономическа роля за Югозападна България. Градът, както и общината се отличават с развитие на многоотраслова икономика предимно в сферата на услугите и леката промишленост. От водещите отрасли най-голямо значение имат туризмът, текстилната, хранително-вкусовата промишленост, селското стопанство, дървопреработвателната, както и фармацевтичната промишленост.

За финансовата 2012 г. общите приходи от дейността на фирмите в община Сандански възлизат на 523 189 хил. лв. Нетните приходи от продажби на фирмите на територията на общината за 2012 г. са в размер на 472 942 хил. лв., а разходите за оперативна дейност – 478 663 хил. лв. Нетната печалба на предприятията за 2012 г. възлиза на 53 910 хил. лв., като в сравнение с 2008 г., тя е по-голяма с 58%, като бележи постепенен ръст през годините.

По отношение на заетостта, ключова роля има преработващата промишленост, в която са заети 47% от работещите в нефинансовите предприятия. На следващо място по значимост е търговията, в която работят почти 19% от заетите и хотелиерство и ресторантьорство – 9,4%. Туризмът е традиционен, структуроопределящ отрасъл в за гр. Сандански и региона, като най-развитите му форми са балнео и спа, културен, религиозен, планински и еко туризъм. Изградената в близките години модерна туристическа инфраструктура, в комбинация с възможностите за лечение на редица заболявания чрез слънце, минерална вода и въздух създават един завършен туристически продукт, който е основа на целия икономически комплекс на града.

2. Оценка на икономическата активност

Икономическата и финансова криза доведе до значителен спад в икономическото развитие и икономическата активност на града. Въпреки цялостната стагнация на национално ниво, броят на регистрираните фирми в община Сандански бележи стабилен ръст от 2008 г. насам, като достигат 2323 бр. през 2012 г. спрямо 1916 бр. през 2008 г. На следващата фигура е представена динамиката на броя предприятия с най-силно застъпените икономически дейности в общината.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

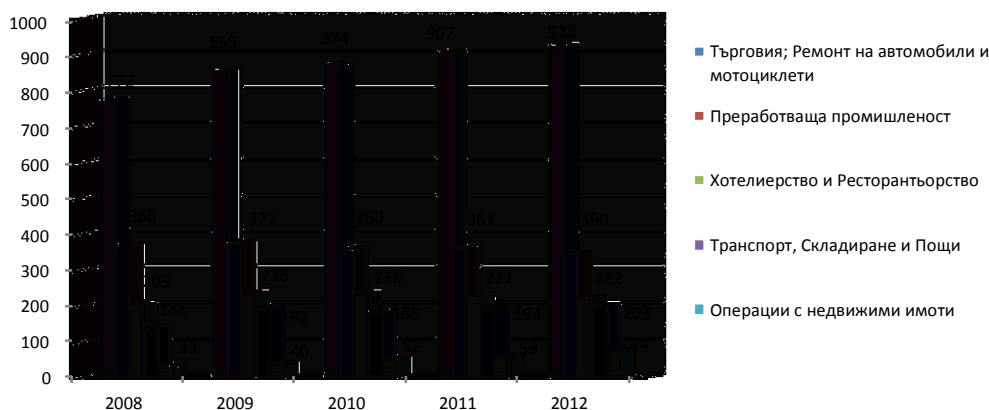
www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Фигура 12. Динамиката на броя предприятия с най-силно застъпените икономически дейности в общината

Източник: НСИ

В абсолютна стойност обемът на произведената продукция на територията на община Сандански през 2012 г. възлиза на 354 672 хил. лв., представлявайки 10% от производството в област Благоевград, което за същата година е в размер на 3 680 416 хил. лв. Спрямо 2008 г. увеличението е с 29 266 хил. лв., когато произведената продукция в общината е била 325 406 хил. лв., а относителният ѝ дял в производството на областта е 8,9%.

Нетните приходи от продажби на предприятията за 2012 г. в град/община Сандански са 472 942 хил. лв. От 2008 г. насам се наблюдава тенденция за плавно покачване на този показател, като едновременно с това се наблюдава изменение на относителния дял на групите предприятия, които реализират най-големи приходи. Динамиката на нетните приходи от продажби по години и по групи предприятия е илюстрирана в следващата таблица:

Таблица 7. Нетни приходи от продажби по години и групи предприятия (хил.лв)

Общо /група предприятия	2008	2009	2010	2011	2012
ОБЩИНА САНДАНСКИ	441 048	407 274	428 091	482 284	472 942
Микро до 9 заети	113864	130803	145298	171482	185263
Малки от 10 до 49	117575	101014	134423	125292	126769
Средни от 50 до 249	144253	128666	98762	120365	114418
Големи над 250	65356	46791	49608	65145	46492

Източник: НСИ

От таблицата ясно може да се проследи тенденцията на увеличение на нетните приходи от продажби най-вече на микропредприятията и намаляването им при средните и големи предприятия. Трябва да се има предвид, че тази динамика следва

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

динамиката на броя на фирмите, но в същото време, през 2008 г. едно микропредприятие е реализирало средно 65 хил. лв нетни приходи от продажби, докато през 2012 г. – близо 85 хил. лв.

Същевременно заетите лица за периода 2008 - 2012 г. в община Сандански бележат постоянна тенденция на намаляване и от 13 431 души през 2008 г. броят им през 2012 г. е 10 765. Следващата таблица представя динамиката на броя заети лица по икономически дейности.

Таблица 8: Брой заети лица в община Сандански по години и по икономически дейности

Икономически дейности	2008	2009	2010	2011	2012	изменение 2012 спрямо 2008 (бр.)	изменение 2012 спрямо 2008 (%)
ОБЩИНА САНДАНСКИ	13431	12474	11 713	11643	10 765	-2 666	-20%
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	255	360	342	316	290	35	14%
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	41	..	..	..	..		
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	6923	6018	5 775	5872	5 051	-1 872	-27%
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	37	28	40	..	59	22	59%
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	135	136	..	143	..		
СТРОИТЕЛСТВО	1407	1026	734	594	572	-835	-59%
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	1996	2073	2 013	2049	2 008	12	1%
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	421	514	495	552	553	132	31%
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	1338	1338	1 210	1036	1 010	-328	-25%
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪБОБЩЕНИЯ	53	51	55	60	60	7	13%
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	79	77	82	97	101	22	28%
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ	111	144	141	151	166	55	50%

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ							
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	26	28	..	31	26	0	0%
ОБРАЗОВАНИЕ	23	..	19	19	26	3	13%
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	413	448	448	460	464	51	12%
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	70	72	64	60	67	-3	-4%
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	103	120	120	148	161	58	56%

Източник: НСИ

Намалението на общия брой заети през периода 2008 – 2012 г. се дължи на големия спад на заетостта в преработващата промишленост, строителството и хотелиерство и ресторантьорство. Най-голям е ръстът на заетите в сферата на производството и разпределение на електрическа и топлинна енергия, а спадът в броя заети е най-осезаем в строителството, където за четири години е регистриран спад от 59%.

По данни от преброяването на населението през 2011 г. коефициентът на икономическа активност в общинския център е 61.5%, докато този в общината е 54.9%. По този показател община Сандански е изравнена със средния за област Благоевград – 54.8% и надвишава средния за страната, който е 52.1% . Коефициентът на заетост в общината през 2011 г. е 47.1% - по-добър от средния за област Благоевград (45.8%) и средния за страната – 44.4%.

Следващата таблица проследява динамиката на безработицата в Община Сандански за периода от 2007 г. до септември 2014 г. По данни от преброяването на населението през 2011 г., икономически активното население в общината е 19 095 души.

Таблица 9. Динамиката на безработицата в Община Сандански за периода от 2007 г. до септември 2014 г.

Година	Средногодишен брой безработни	Равнище на безработица (%)	Безработни до 29 г.	% Безработни до 29 г.	Безработни с регистрация над 1 година	% Безработни с регистрация над 1 година
2007	938	4,4	151	16,1%	337	35,9%
2008	954	4,4	154	16,1%	260	27,3%
2009	1353	6,4	222	16,4%	224	16,6%
2010	1926	8,2	301	15,6%	365	19,0%
2011	1744	9,1	313	17,9%	403	23,1%
2012	2204	11,5	420	19,1%	442	20,1%
2013	2182	11,4	401	18,4%	567	26,0%
30.09.2014 г.	2080	11	333	16,0%	633	30,4%

Източник: Дирекция „Бюро по труда” гр. Сандански

От данните е видно, че безработицата в общината следва тенденцията на национално ниво, запазвайки се с около 1 до 2 % под средната за страната през годините. Положителен е фактът, че процента на младежка безработица към 09.2014 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

се връща на нивата от 2007-2009 г., бележейки спад спрямо предходните 3 години. Обратна е тенденцията при броя на безработните с регистрация над 1 година, броят и относителният дял на които расте постоянно от 2009 г. насам.

Успешното развитие на икономиката на града е най-важната основа за решаване на най-важните социални и градоустройствени проблеми на града, а така също на зоната си на влияние. Не случайно, респондентите на проведеното в рамките на ИПГВР социологическо проучване, посочват като приоритетни области с най-висок приоритет, тези от икономическата сфера и по-конкретно: ниското заплащане на труда, безработицата, липсата на производствени предприятия и инвеститори, лош бизнес климат, липса на квалифицирани кадри и административен капацитет и др.

Градът следва да развие функциите си на център на агломерационен ареал, стимулиращ икономическата активност в целия ареал, и в този аспект подкрепата на неговата икономическа функция чрез Интегрирания план за градско развитие и възстановяване е от съществено значение.

3. Структурен анализ на икономическото развитие

В отрасловата структура на икономиката към 2012 г. водещото място заема сектора на *преработващата промишленост* с 41% от приходите от дейност и 47% от заетите на територията на общината, като най-застъпени са производството на храни и напитки, медицинската и фармацевтична промишленост и текстилни материали и изделия от тях. На второ място, с 18.7% от заетите лица и 28.2% от приходите се нарежда *"Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети"*, следвана от *"Хотелиерство и ресторантьорство"* – 9.4% от заетите, *"Строителство"* – 5.3% и *"Транспорт, складиране и пощи"* – 5.1% от заетите. Останалите икономически дейности осигуряват работа на 10,3% от работещото население в общината и съставляват 11.4% от реализираните приходи. Подробни резултати на икономическите дейности като цяло през 2012 г. могат да се видят на следващата таблица:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Таблица 10. Отраслова структура на икономиката на община Сандански през 2012 г.

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	ДМА
	Брой	Х и л я д и л е в о в е						Б р о й		
ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	16 851	3 538 757	4 688 691	4 353 125	4 448 218	370 082	160 207	81 842	69 659	2 248 055
ОБЩИНА САНДАНСКИ	2 323	354 672	523 189	472 942	478 663	53 910	11 163	10 765	9 154	228 745
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	73	5 809	8 520	6 518	7 686	1 386	668	290	249	10 721
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	350	194 785	215 597	193 103	195 204	20 107	1 477	5 051	4 827	76 772
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	20	6 411	16 422	6 217	6 345	9 053	..	59	51	15 037
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..
СТРОИТЕЛСТВО	72	19 975	21 945	17 991	20 832	2 352	1 264	572	505	10 632

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

ТЪРГОВИЯ; РЕМОТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	926	28 984	147 790	144 381	140 342	8 547	1 836	2 008	1 340	29 391
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	203	51 567	53 543	52 037	51 034	2 958	464	553	433	8 307
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	222	13 812	19 859	17 129	20 209	1 372	1 866	1 010	858	41 439
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪБОБЩЕНИЯ	21	3 039	3 161	3 118	2 086	1 033	74	60	47	1 276
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	74	4 101	9 456	6 664	11 831	3 370	3 142	101	64	28 728
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	94	2 681	2 759	2 674	1 523	1 167	43	166	90	754
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	23	580	580	575	528	64	14	26	12	119
ОБРАЗОВАНИЕ	14	745	761	760	434	303	6	26	16	89
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	87	9 778	10 190	9 519	9 320	954	..	464	393	2 648
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	30	8 004	8 036	7 963	7 073	872	84	67	45	..

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	110	1 139	1 263	1 224	977	310	40	161	73	379
----------------	-----	-------	-------	-------	-----	-----	----	-----	----	-----

Източник: НСИ

Таблица11. Отраслова структура на икономиката на град/община Сандански през 2008 г.

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	ДМА
	Брой	Х и л я д и л е в о в е						Б р о й		
ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД	13282	3680416	4511935	3972531	4255517	324492	98124	90662	81526	1937346
ОБЩИНА САНДАНСКИ	1916	325406	474342	441048	454436	34121	16958	13431	11933	192971
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	48	6634	9644	6326	9682	574	669	255	235	17446
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	3	2441	2596	2471	2343	..	-	41	41	568
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	368	173696	193694	183368	181501	17719	7242	6923	6740	77638
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	6	3209	3190	2107	3410	..	452	37	35	7459
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ	4	2665	2682	2597	2473	186	-	135	133	..

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ										
СТРОИТЕЛСТВО	72	48291	53278	43368	51261	3077	1048	1407	1157	12994
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	772	23417	134662	131810	131274	4691	1709	1996	1414	21651
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	144	23131	23790	23177	22715	1516	404	421	341	8469
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	209	17535	24490	22098	26019	1550	3162	1338	1185	27872
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪБОБЩЕНИЯ	11	1209	1286	1191	1184	106	..	53	48	..
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	33	4651	5530	4337	5750	1653	..	79	55	12779
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	60	1108	1138	1068	864	293	50	111	63	195
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	16	622	630	619	627	29	142	26	14	53
ОБРАЗОВАНИЕ	14	323	341	341	279	59	-	23	13	125

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	64	7587	8447	7369	7726	682	..	413	360	..
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	19	8365	8387	8249	6828	1440	-	70	57	..
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	73	522	557	552	500	91	37	103	42	30

Източник: НСИ

Анализът на структурните тенденции през периода 2008 - 2012 г. не показва съществени секторни промени. Позициите на търговията и преработващата промишленост от гледна точка на приходите и броя заети лица се запазват. Впечатление прави запазването на броя на предприятията в строителния сектор, но същевременно реализираните приходи в сектора са намалели с 59% за периода. В процентно отношение 2012 г. спрямо 2008 г. най-голям ръст по брой предприятия бележат фирмите, занимаващи се с производство и разпределение на енергия и тези, опериращи на пазара за недвижими имоти. През 2012 г. в общината са реализирани пет пъти повече приходи в сектор енергетика спрямо 2008 г.

В структурата на бизнеса в града изразена доминация имат микрофирмите, които през 2012 г. наброяват 2323. Като обща тенденция през периода 2008 – 2012 г. се наблюдава покачване на броя на микро- и малките предприятия и намаляването на средните и големите фирми. Най-изразена динамика има при микропредприятията, които нарастват с 414 бр. (почти 24%) за пет години, което не може да бъде определящо за наличие на благоприятна бизнес среда и сериозна предприемаческа активност. Броят на малките и средни предприятия остава относително стабилен, което може да се определи като благоприятна тенденция.

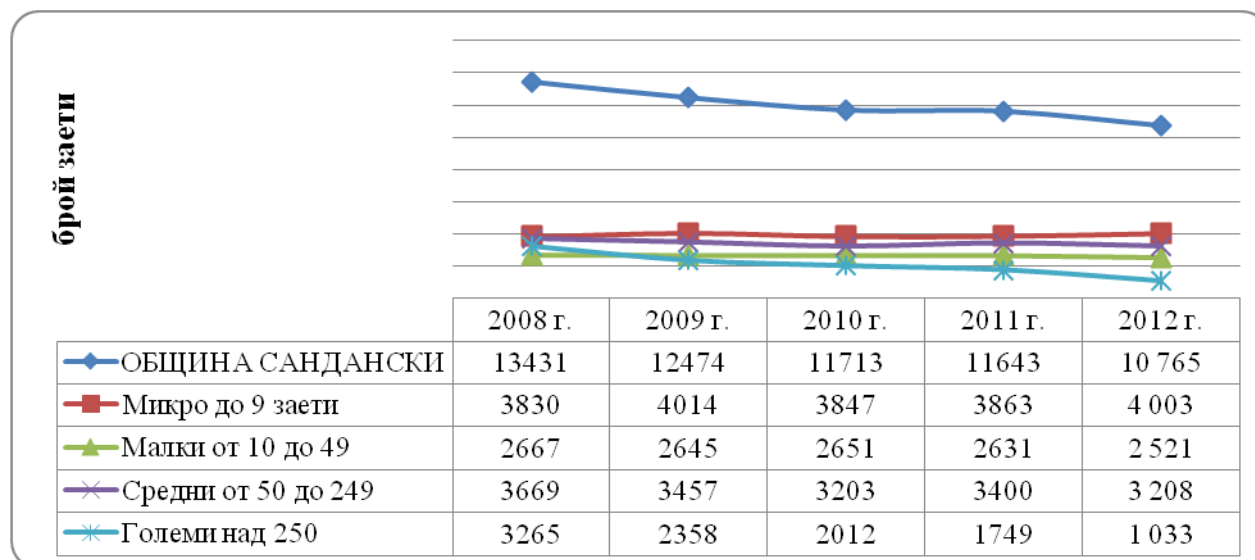
Таблица 12. Групи предприятия според броя на заетите за град/община Сандански

	2008		2009		2010		2011		2012	
	брой	дял (%)	брой	дял (%)	брой	дял (%)	брой	дял (%)	брой	дял (%)
Общо предприятия	1916	100.0%	2161	100.0%	2162	100.0%	2208	100.0%	2323	100.0%
Микро до 9 заети	1748	91.2%	1996	92.4%	2001	92.6%	2042	92.5%	2162	93.1%
Малки от 10 до 49	122	6.4%	121	5.6%	124	5.7%	129	5.8%	127	5.5%
Средни от 50 до 249	38	2.0%	38	1.8%	32	1.5%	33	1.5%	31	1.3%
Големи над 250	8	0.4%	6	0.3%	5	0.2%	4	0.2%	3	0.1%

Източник: НСИ

Въпреки общото покачване на броя фирми на територията на общината, броят на заетите лица към 2012 г. е намалял с почти 20% спрямо 2008 г. Както се вижда от фигурата по-долу това се дължи главно на прекратяването на дейността на големи предприятия, както и на средни, където броят заети за период от пет години е намалял съответно с 68% и 13%.

Фиг. 13. Динамика на броя заети в община Сандански по видове предприятия

Малкият и среден бизнес е резултат от протичащите процеси на структурната реформа. Дейността на МСП основно е насочена в сферата на търговията и услугите, промишлеността, транспорта и селското стопанство. Макар и слабо изразена като тенденция, редица представители на МСП в общината се утвърждават като сериозни пазарни субекти и в други сфери на стопанството – хранително-вкусовата промишленост, дървообработването и др. Много от съществуващи МСП не използват потенциала си за иновации, защото не разполагат с висококвалифициран персонал за разработване и въвеждане на нови технологии с цел повишаване обема и качеството на продукцията.

4. Характеристика на ключови отрасли за развитието на града и общината.

Сред най-застъпените отрасли в икономиката на град Сандански и общината са туризъм, шивашката, хранително-вкусовата, дървопреработвателната промишленост, производството на медицински продукти, металообработката, добивната промишленост и строителството. Вследствие интензивното развитие на търговията и услугите, общината се характеризира със сравнително стабилна местна икономика в сравнение с околните общини. По-голямата част от предприятията територията на общината спадат към категорията „микропредприятия”, следвани от малките и средни предприятия.

Туризмът заема централно място в общинската икономика на града и общината. Този отрасъл притежава голям природен и културен потенциал, а гр. Сандански и гр. Мелник са познати и утвърдени туристически дестинации от десетилетия. Въпреки тези предпоставки, развитието на съществуващите и създаването на нови туристически обекти трябва да продължи в синхрон със съвременните изисквания на туристите и предизвикателствата пред отрасъла на национално и европейско ниво. развитието на

алтернативни дестинации, за което общината несъмнено има потенциал, би разнообразило предлагания туристически продукт и би донесло ползи за по-голяма част от населението. Туристическата инфраструктура е неравномерно развита на територията на общината, като по-голямата част от легловата база е в гр. Сандански и гр. Мелник. На територията на общината са изградени 17 хотела, 25 семейни хотела, 9 мотела и 3 почивни станции, 5 къщи за гости и 2 къмпинга. Преобладават малките и средни семейни хотели, като изграждането на туристическите бази продължава.

Специфичното географско положение и изключително разнообразния релеф предопределят уникалния климат на общината, който е изключително благоприятен за лечение и профилактика на заболявания на дихателната система. Добавяйки към това и многобройните минерални извори, които са привличали хората още от древността, откриваме причината за съвременния облик на гр. Сандански – балнео и спа курорт, притежаващ потенциал за развитие на разнообразни форми на туризъм.

Хранително-вкусовата промишленост (ХВП) традиционно притежава стабилни позиции в икономиката на града. Традиционните за региона винопроизводство, производство на мляко и млечни продукти са пряко свързани с темповете на развитие на селското стопанство, като подобряването на текущото му състояние би довело до нарастване темповете на развитие на ХВП. На територията на общината се намира най-големият винпром в Югозападна България – „Винпром „Дамяница“, както и „Винпром Сандански“, намиращ се в общинския център. Други представители на хранително-вкусовата промишленост са малки фирми за производство на хляб и хлебни изделия, безалкохолни напитки и др.

Шивашката промишленост е сред най-застъпените отрасли на леката промишленост и придобива особено значение за общинската икономика през последните години. Характерни за този отрасъл са чуждите инвеститори, привлечени от ниското заплащане на труда и възможността с относително ниски инвестиции да бъде произвеждана конкурентна продукция. Въпреки това, отрасълът е мобилен и с несигурни перспективи за развитие.

Химико-фармацевтичната промишленост постепенно намалява дела си в общинската икономика, но въпреки това, този отрасъл има важно значение за пазара на работна сила в общината. Този отрасъл е представен две предприятия на територията на гр. Сандански - „Медика“ АД, чиято производствена база е разположена в индустриалната зона на града и „Салвамед“ АД, филиал на италианската компания Луиджи Салвадори. Фирмите са със структуроопределящо значение за индустрията в общината със специализация в производството на медицински и превързочни материали, хранителни добавки и лекарствени продукти.

Селското стопанство е традиционно силно застъпено на цялата територия на община Сандански и има важна роля за цялостното ѝ развитие. Въпреки значителното намаляване на обработваемите площи през последните двадесет години, този отрасъл остава основен източник на доходи в селата на общината, под формата на натурални стопанства. Уникалните климатични условия в общината, съчетани със значително

плодородните обработваеми площи, благоприятстват отглеждат култури, които по-трудно или по-неефективно се отглеждат в другите райони на страната. Зеленчукопроизводството и производството на зърнени култури нямат стоков характер и се свеждат до отглеждането предимно в стопанства за лично ползване.

Традиционен структуроопределящ отрасъл за селското стопанство е лозарството. Основните масиви са от сортовете „Мерло” и „Кабарне”, както и емблематичната за региона „Широка мелнишка лоза”. Размерът на стопанисваната земя в община Сандански е ограничен в сравнение със средната за страната и представлява общо 360 000 дка. От тях 130 000 дка се обработват, а 230 000 дка се заемат от мери и пасища.

Развитието на **строителството** в община Сандански формира малки и средни по мащаб строителни фирми, реализиращи основно своята дейност в пределите на самата община. С оглед бъдещите перспективи, това ще е един от отраслите, който би запазил устойчивите нива на развитие, без да се очаква значителен ръст в близко бъдеще и голямо въздействие на пазара на работна сила.

Разположението на община Сандански в периферията на Югозападна България и релефното многообразие с преобладаващо планински и полупланински релеф обуславят до голяма степен развитието на **пътната инфраструктура и транспортните услуги**. На територията на общината преминават международният път Е-79 и международната ЖП линия София – Кулата – Атина. Транспортните услуги са добре развити, благодарение на географското положение на общината. Фактът, че гр. Сандански е зона с трансгранично значение обуславя развитието на редица спедиторски и транспортни фирми. Транспортът формира 10,2% от приходите от дейност в общината, като в него са ангажирани 553 души или малко над 5% от заетите в общината. Фирмите, занимаващи се с транспорт и логистика за периода 2008 – 2012 г. са се увеличили с 59 бр., а докато през 2008 г. една фирма от бранша е реализирала средно 10 520 лв. годишна печалба, то през 2012 г. предприятията реализират средно 14 600 лв. положителен финансов резултат.

Търговията и услугите имат водещо значение в икономически план. Преобладаваща част от активните фирми оперират в сферата на търговията и ремонт на автомобили. Те представляват 39.9% от активните фирми през 2012 г. Търговията е вторият по значение сектор за приходите от дейност, създавани в общината – 28%. В него работят 19% от заетите в общината.

В структурата на промишленото производство е най-висок дялът на малките и микропредприятията. В преобладаващата си част, те се характеризират с нисък размер на добавената стойност. Необходими са мерки, които да доведат до повишаване на тяхната ефективност, както и до обединяването им в клъстери или бизнес мрежи.

Индустрията ще продължи да бъде териториално ориентирана към общинския център, разчитайки на изградената производствена инфраструктура, традициите, работната ръка и на други фактори и предпоставки.

5. Производствени зони - обща характеристика.

На територията на гр. Сандански съществуват три обособени зони с промишлено предназначение с обща площ 3,21 ха, представляваща 1.3% от територията на землището на града:

Промишлена зона 1 – (Соколовец);

Промишлена зона 2 – (Мацкова градина);

Промишлена зона 3 – (Околовръстен път - ул. Стефан Стамболов).

6. Икономиката - фактор за градски растеж и конкурентоспособност

Факторите, влияещи върху растежа и конкурентоспособността на град Сандански се определят от концентрацията и взаимното интегриране на редица териториални и национални предпоставки за икономическо развитие. По-надолу е направена оценка на основни фактори, въздействащи върху градския растеж и конкурентоспособност:

Базова инфраструктура

Ключов проект за бъдещото инфраструктурно развитие на развитие на общината се очертава завършването на автомагистрала "Струма". Отсечката между Благоевград и Сандански обаче включва в себе си два тунела, за които към момента няма осигурено финансиране. Като най-проблемни елементи на базовата инфраструктура в града, респондентите на социологическото проучване в рамките на ИПГВР, посочват пътната, електрическата и ВиК инфраструктура, като оказващи най-сериозни затруднения върху развитието на бизнеса.

Потенциал на работната сила

Наличието на образована и квалифицирана работна сила е от особено значение за развитие на конкурентна икономика. Данните от последното преброяване на населението през 2011 показват, че в град Сандански 17.7% от населението е с висше образование, а 51.1% със средно. Тези стойности са близки до средните за страната - съответно 19.6% и 44.5%, а на областно ниво градът се нарежда сред първите три града с най-много висшисти, заедно с Гоце Делчев и Разлог. Най-висок в областта е дялът на хората с висше и средно образование в гр. Благоевград, където всеки 4-ти притежава висше образование, а всеки 2-ри има завършено средно. Както на национално ниво, така и в община Сандански, следва да се положат редица усилия с оглед постигане на целевите критерии на Стратегията Европа 2020 за равнището на образованост на населението (40% от младите хора с висше образование).

Предприемачество

Предприемачеството е един от основните двигатели за икономически растеж, производителност и иновации. То осигурява динамика, гъвкавост и адаптивност на националните икономики. Фирмите навлизат на пазара, функционират при определени

условия и биват замествани от нови фирми, които успяват да достигнат по-висока ефективност при промяна във факторите на средата.

Предприемаческата активност в общината е по-висока от средното за страната. Измерена с гъстотата на фирмите на 1000 души тя е 57.4, което е над средното за страната равнище от 47.6 .

В последните години се наблюдава ограниченост на видовото разнообразие на бизнеса. Налице е висока степен на развитие на бизнеса, свързан с хазартни игри - изградена инфраструктура с голям капацитет, както и засилване на инвестициите в сферата на лозаро-винарството.

Бизнес инфраструктура.

Развитието на бизнес услугите е важен фактор за конкурентоспособността и съживяването на икономиката. В подкрепа на бизнеса и насърчаване на сътрудничеството, на територията на общината функционира Бизнес информационен и консултантски център – Сандански. Организацията има за цел подпомагане на малките и средни предприятия от региона, утвърждаването му като модерен икономически, социален, културен и спортен център. БИКЦ – Сандански подпомага малките и средни предприятия от региона чрез организиране на изложения, конференции, бизнес форуми, кооперационни борси и др. Организацията работи и за повишаване на компетентността и конкурентоспособността на фирмите в региона, като ги информира относно актуални икономически и социални теми чрез провеждане на семинари , обучения, работни срещи, кръгли маси и дискуссионни форуми.

Инвестиционна активност

Инвестициите са основен фактор на растежа, особено инвестициите в сектори и производства с висока добавена стойност. Делът на капиталовите разходи в общите разходи на общинска администрация Сандански към края на 2013 г. е 8.96%. По този показател общината бележи спад с около 6% за едногодишен период и се намира малко под средната стойност за общините в областта – 12%.

Иновативност

Иновациите не са основен двигател на растежа на Община Сандански, но все пак някои икономически отрасли притежават значителен потенциал за развитие, посредством внедряване на иновативни практики.

Бизнес среда

Бизнес средата е основен фактор за привличане на инвестиции и постигане на устойчив растеж на местно и национално ниво. По-голямата част от факторите на бизнес средата се формират на национално ниво, чрез съответното законодателство, данъчна политика, насърчаването на инвестициите и др. Местната власт също има роля при формирането на бизнес средата на регионално ниво, с провеждане на местна данъчна политика, ниво на административно обслужване и други лостове за привличане и задържане на инвестиции. Според проведеното изследване на Института

по пазарна икономика "Регионални профили – показатели за развитие" за 2013 г. инвестиционната активност на местните предприятия в област Благоевград все още остава ниска, а чуждестранните инвестиции не са достатъчно големи, за да гарантират по-високи доходи и стандарт на живот.

7. Привлечен външен инвестиционен ресурс

Един от ключовите въпроси, свързани с развитието на община Сандански през плановия период 2007-2013 година беше свързан с процеса на усвояване на средства от различни фондове и програми на ЕС и други международни донори. Ефективността в работата по привличане на финансиране е показателен както за текущото състояние на областта, така и като отправна точка при планирането на следващия период.

Анализът данните показва, че основният донорски инструментариум в България, представляват оперативните програми на ЕС (финансиране от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС), Европейския фонд за развитие на земеделието и селските райони и някои допълващи инструменти (представени основно чрез програмите за трансгранично сътрудничество). Общият финансов ресурс привлечен и договорен чрез тези финансови инструменти представлява около 97.3% от финансовия ресурс за развитие на инфраструктурата, икономиката, администрацията, неправителствения сектор и др. Общините се явяват основни бенефициенти на реално изплатените средства и получени субсидии от Структурните фондове и Кохезионния фонд, както по брой проекти, така и по усвоени средства. По данните за разпределението на получените помощи по териториален признак, община Сандански се нарежда на 2-ро място в областта след община Благоевград с 38 сключени договора на обща стойност 73 578 973 лв. или почти 21% от общо договорените за областта 357 966 616 лв.

През периода 2007 – 2013 г. със средства от структурните фондове на ЕС и от други донори, са реализирани голям брой проекти с бенефициент – община Сандански. По-значимите от тях, които пряко и косвено засягат общинския център – гр. Сандански са:

- "Рехабилитация на път IV -10903 Мелник – Кърланово - Рожен от км. 0+000 до км. 6+000". Проектът се финансира от ОП "Регионално развитие" и е на обща стойност 4 942 203 лв. Проектът има за цел да допринесе за подобряване на достъпността между периферията и центъра на Санданския агломерационен ареал - от една страна в посока от развитите туристически потоци на административния център към туристическите обекти и районите с потенциал за развитие на туризма, и от друга на местните жители, работещи и употребяващи услуги в град Сандански, както и за цялостното, икономическо и социално развитие, намаляващо съществуващите диспропорции.
- Техническа помощ за инвестиционен проект „Изграждане на втора клетка за Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмани и Кресна". Проектът е на стойност 152 944 лв. и се финансира от ОП "Околна среда".

- “Техническа помощ за инвестиционен проект „Изграждане на пречиствателна станция за отпадни води – Сандански”.
- “Чрез лечебна педагогика и социална терапия за успешна адаптация и интеграция на децата с множествени увреждания от ДДУИ, с.Петрово”. Общата стойност на проекта е 213 243 лв. и се реализира с финансовата подкрепа на ОП “Развитие на човешките ресурси”. Проектът има за цел да бъдат включени в социално-терапевтична и лечебно-обучителна дейност през цялата година деца с множествени увреждания от ДДУИ, с.Петрово в подходяща за това среда.
- Обособяване на социален център в сградата на ПГ “Яне Сандански”. Общата цел на проекта е да осигури подходяща, рентабилна, енергоефективна и достъпна социална инфраструктура, която да допринесе за устойчиво и интегрирано градско развитие на община Сандански. Общата му стойност е 313 071 лв. и се финансира от ОП “Регионално развитие”.
- “Корекция на река Санданска Бистрица - градски парк Сандански”. Общата стойност е 851 798 лв. и се финансира от ОП “Регионално развитие”.
- “Сандански - зората на ранното християнство”. Основната цел на проекта е да развие конкурентоспособна туристическа атракция, базирана на богатите културноисторически дадености на общината, като я превърне в диверсифициран туристически продукт, адаптиран към високите изисквания и търсене на съвременния турист, и допринасящ за икономическия просперитет и развитие и на малките населени места в общината. Стойността е 6 157 446 лв., а финансирането е от ОП “Регионално развитие”.
- Обновяване и оборудване на МБАЛ „Свети Врач”, Сандански. Проекта има за цел да осигури ефективна здравна инфраструктура, допринасяща за устойчивото развитие на ареала на град Сандански. Стойността е 3 717 950 лв., а финансовата подкрепа е от ОП “Регионално развитие”.
- “Изграждане на ПСОВ и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански”. Финансира се от ОП “Околна среда” и е на обща стойност 51 535 151 лв. Проектът предвижда подготовката и реализацията на инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ – Сандански с капацитет 36 000 еквивалентни жители, която да обслужва територията на административния център град Сандански и прилежащите към него села Поленица и Лиляново, както и рехабилитация и ново изграждане на канализационна инфраструктура с обща дължина 36 км. и на водоснабдителна инфраструктура с обща дължина 33 км.
- “Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск град Сандански”. Общата цел на проектното предложение е оптимизацията и модернизацията на социалната инфраструктура, чрез изграждане на подобрена такава, което ще допринесе

за икономическата, социалната и културната интеграция в община Сандански. Финансира се от ОП "Регионално развитие", а стойността му е 1 007 534 лв.

- "Развитие за устойчив туризъм". Общата цел на проекта "Развитие за устойчив туризъм" е да насърчи инициативите и ефективността в областта на регионалния маркетинг и да представи план за създаване и постигане на устойчиво развитие на регионален туристически продукт „Сандански, Петрич, Струмяни". Общата стойност на проекта е 412 847 лв. и е финансиран от ОП "Регионално развитие".
- "Голямото семейство" - проектът надгражда проекта "Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни видове увреждания и самотно живеещи хора – дейности "Социален асистент" и "Домашен помощник" – фаза 3.
- "Подкрепа между общините в подкрепа на местната заетост". Проектът се изпълнява по Програма за Европейско трансгранично сътрудничество Гърция – България 2007 – 2013 г. Общата стойност на проекта е 788 600 евро, от които за община Сандански – 323 919 евро. Изпълнява се в партньорство с община Каламаря, Р. Гърция.
- "Агробизнес без граници" по програма за Трансгранично сътрудничество България – Македония 2007 – 2013 г. Стойността е 497 378 евро, от които за община Сандански – 265 432 евро.
- "Възстановяване на природната среда за добро качество на живот". програма за Трансгранично сътрудничество България – Македония 2007 – 2013 г. Стойността е 494 199 евро., от които 228 712 евро е участието на община Сандански.
- "Изграждане на Екокампуси – като начин за засилване на трансграничното образование и обучение/Акроним: ECOCAMPS". Изпълнява се в партньорство с SOS Детски селища, Александроупули, Р. Гърция, а общата му стойност е 1 634 558 евро.
- "Културата – мост на сближаване" – изпълнява се програма за Трансгранично сътрудничество България – Македония 2007 – 2013 г. и е на стойност 276 922 евро.

8. Очертаване на възможните насоки в икономическото развитие на град / община Сандански

Основните приоритети / насоки за икономическото развитие на град Сандански включват:

- Намаляване на безработицата чрез разкриване на нови работни места, гарантиращи заетост на трудовия потенциал;
- Подобряване на условията за бизнес и привличане на инвестиционен ресурс чрез развитие на базовата инфраструктура;
- Насърчаване на клъстерните обединения на местно ниво;
- Реклама и популяризиране на регионалния туристически продукт;
- Преструктуриране на съществуващата материално-веществена среда на промишлеността и услугите, както и определяне на потребностите от нови такива;
- Използване на пространствените и устройствените фактори за реализацията на нов динамизъм и качество на икономиката на града;
- Стимулиране развитието на традиционните слескостопански отрасли и биоземеделие, чрез предоставяне на възможности за директна реализация на местния пазар.

9. Финансово състояние на общината

9.1. Общински бюджети

Основен инструмент на публичните финанси на общината е Общинския бюджет. В него са представени всички финансови постъпления и всички видове плащания, които са необходими за нормалното функциониране на общината. Общинския бюджет е основния критерий даващ представа за финансовото отношение на общината.

Акценти в анализите и оценките на финансовите възможности на община Сандански са не всички аспекти на бюджетното планиране и изпълнение на един от основните финансови документи на общината – Общинските бюджети. Обект на анализи и оценки са онези елементи от тях, които имат пряко, и отчасти косвено, отношение към подготовката и реализацията на ИПГВР на гр. Сандански. Става въпрос за приходната част от собствени източници и за осигуряваните ресурси с инвестиционен характер. Целевите субсидии от Републиканския бюджет са с конкретна целева насоченост и не бива да бъдат предмет на анализите и оценките за финансовите възможности на общината за съфинансиране на ИПГВР на гр. Сандански.

♦ **Нормативна основа за изготвяне, приемане и изпълнение на общинския бюджет.**

При съставянето и реализацията на общинските бюджети на община Сандански в периода 2007-2014 г. са отчитани изискванията на действащата законова и подзаконова нормативна уредба в тази сфера. При провеждане на процедурите по изготвянето, изпълнението и отчитането на общинските бюджети са спазвани и препоръките, заложиени в съответните Одитни доклади на Сметната палата.

Законовите изисквания за съставянето и изпълнението на общинските бюджети се съдържат в отменения през 2013 г. „Закон за общинските бюджети“ и в сега действащият (в сила от 01.01. 2014 г.) „Закон за публичните финанси“, както и в действащите „Закон за държавния бюджет“, „Закон за счетоводството“. Наред с това, Общинският съвет на община Сандански е приел и някои вътрешни оперативни документи, с които се конкретизират изискванията и спазването на процедурите при съставянето, изпълнението и отчитането на изпълнението на общинските бюджети. Такива са – „Наредба за съставяне, изпълнение и отчитане на общинския бюджет“, „Наредба за условията и реда за съставяне на бюджетната прогноза за местните дейности през следващите три години и за съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета на община Сандански“, „Наредба за определяне на местните данъци в община Сандански“ и др.

♦ **Структура на Общинските бюджети:**

Структурата на общинските бюджети на община Сандански е унифицирана и е в съответствие с изискванията на действащата нормативна (законова и подзаконова) база. Бюджетът, като основен финансов план на общината, включва всички постъпления и плащания за осъществяване на дейността на общината за съответната година. В това отношение, Общинския бюджет е структуриран в два основни раздела:

- *Приходна част на бюджета*, отразяваща постъпленията в бюджета от различни източници;
- *Разходна част на бюджета*, включваща всички плащания от общинския бюджет в рамките на бюджетната година.

Нормативно определено изискване е за постигане на пълно покритие (баланс) между двете части – приходната и разходната – на бюджета.

♦ **Приходна част на общинските бюджети**

Анализите на общинските бюджети за периода 2007 -2013 г. показват, че основните постъпления (приходи) в общинските бюджети на община Сандански са от няколко източника:

- Собствени приходи;
- Субсидии и трансфери от Републиканския бюджет;
- Приходи от извънбюджетни сметки и фондове (ИСФ), в т.ч. за бенефициенти на Кохезионния и Структурните фондове на ЕС, Национални фондове;
- Други източници.

За анализирания период 2007-2014 г. общият размер на приходите в Общинските бюджети за съответните бюджетни години се движи в определени, не много широки рамки. Те варират в границите на 18 - 22 млн. лв. Предмет на анализ и оценка са

основно реализираните, отчетените (по касов отчет за изпълнение на бюджета) приходи, като в определени случаи се анализират и размерите на планираните приходи.

В структурата на приходите в Приходната част на Общинските бюджети на община Сандански, в отделните бюджетни години, се наблюдават определени различия в абсолютния размер и в относителния дял на приходите от трите основни приходоизточници, формиращи към 90-95% от приходите на общината- „Собствени приходи“ и „Субсидии и трансфери от Републиканския бюджет“ и Приходи от ИСФ.

В отделните бюджетни години (след 2009 г.) се наблюдават и различия в размера на приходите от *извънбюджетни сметки и фондове*, което е резултат от броя и мащаба на проектите, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС – чрез Националните оперативни програми, по които бенефициент е община Сандански.

Размерът на **собствените приходи** в Приходната част на бюджетите на община Сандански за последните години варира в широки граници, независимо от относително стабилните бюджетни възможности на общината за осигуряване на приходи от основните групи източници на постъпления, а именно:

- местни данъци определени със закон (данък върху недвижими имоти, данък върху превозните средства, туристически данък, годишен патентен данък и др.);
- местни такси установени със закон;
- услуги и права предоставени от общината;
- приходи от общинска собственост;
- приходи от глоби, санкции, лихви, неустойки и други постъпления;
- приходи от концесии

С действащата законова уредба в сферата на публичните финанси (Закон за държавния бюджет на Р. България, Закона за публичните финанси) са уредени и взаимоотношенията между Държавния бюджет и общинските бюджети. Те регулират механизмите за трансфер на бюджетни средства от Държавния бюджет към Общинските бюджети, с цел издръжката на дейности, които държавата е делегирала на общините. Те са основно под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери. Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности на територията на общината. Така например, общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности – издръжка на общинската администрация за издръжка на образователните институции на базата на делегираните бюджети в образованието и др.

От Държавния (Републиканския) бюджет се трансферират финансови ресурси и под формата целеви трансфери. Те са със строго определено предназначение и служат за финансовото осигуряване на конкретни бюджетни дейности. Такива са целевите трансфери за ремонт и поддържане на четвъртокласната пътна мрежа, за

снегочистване на участъци от четвъртокласната пътна мрежа, за реализация на дейности по програми за временна заетост и др.

Данните от анализиранияте *Отчети за изпълнението на общинските бюджети* в приходните им части показват, че собствените приходи в общинските бюджети варират от около 5990 хил. лв. (2012 г.) до 14 949 хил. лв. (2009 г.). Определено влияние за тези немалки различия оказват и събраните недобори от предишни години, в резултат на което нараства размерът на приходите от собствени приходи в определена бюджетна година. Този фактор дава отражение върху размера на собствените приходи в спомената 2009 бюджетна година, в бюджетната 2010 г. и др.

В структурата на данъчните приходи от местните данъци с най-висок относителен дял са тези "данъкът върху превозните средства", следван от данъка върху недвижимите имоти и данъка от придобити имоти от дарения.

Отчетът за изпълнението на Общинския бюджет на община Сандански за първите две години от анализирания период – 2008 и 2009 г. г. показва, че са налице определени разминавания в планираните и отчетените средства, както в приходната така и в разходната част на бюджетите за посочените две години.

За бюджетната 2008 г., се констатира определено неизпълнение между планираните и реално получените приходи от някои основни приходоизточници. Данните сочат, че изпълнението на приходите за местни дейности са в общ размер от 12 381 220 лв., което представлява 48 на сто от всички приходи за тази бюджетна година. (За сравнение може да се посочи, че приходите от местни източници, които са планирани за бюджетната 2014 г. съставляват 47,0% от всички планирани приходи.).

За същата 2008 бюджетна година, от планирания общ размер на собствените приходи - 32% са осигурени от неданъчните приходи (от местни такси, от предоставени от общината услуги и права, приходи от глоби, санкции, лихви, неустойки и др. и т.н.). Отчетът на неданъчните приходи в общия размер на местните приходи представлява 56% от първоначалния им планиран размер. Причина за неизпълнението им са планираните, но нереализирани приходи от продажба на общинска собственост през 2008 г.

В Общинския бюджет за 2009 г. планираният размер на финансовия ресурс от местни приходи, е малко по-висок от този за 2008 г. – 14 948 660 лв. Като относителен дял местните приходи съставляват 52% от общия размер на всички бюджетни приходи. По-високият относителен дял се обяснява, както с планирания по-висок размер на приходите от местни източници, така и с намаления размер на приходите от Републиканския бюджет. Изпълнението на местните приходи за 2009 г. е в размер на 14 051 741 лв., което е 94% от планирания им размер. И през бюджетната 2009 г. с най-голям относителен размер са неданъчните приходи – 39% от местните приходи, а отчетеното им изпълнение е 60% спрямо планирания им размер. Причините за неизпълнението им са подобни на тези за неизпълнението на планираните приходи през 2008 г., а именно - нереално планиране на очаквани, но непостъпили приходи от продажба на общинска собственост и приходи от имуществени данъци.

Данните за приходната част в Общинския бюджет през бюджетната 2010 г. показват, че са отчетени, т.е. като касово изпълнение на общия размер на постъпилите приходи в община Сандански – 20 911 741 лв. Структурата на отчетените в приходната част на бюджета средства по основни приходоизточници е както следва:

- Приходи от източник „Местни дейности“ - 8 935 604 лв.;
- Приходи от източник „Държавни дейности“ - 11 976 137 лв.

През 2010 г. е подобрена събираемостта на приходите по бюджета от местни дейности. Част от приходите от местни дейности включват и недобори от имуществени данъци и такса за битови отпадъци от минали години. Те са в размер на 416 373 лв., или 4.6 % от общия размер на местните приходи към края на 2010 г. Същото се отнася и за събраните приходи от наеми на общинско имущество – 696 593 лв., в т.ч. и допълнителен финансов ресурс от недобори от предходни периоди.

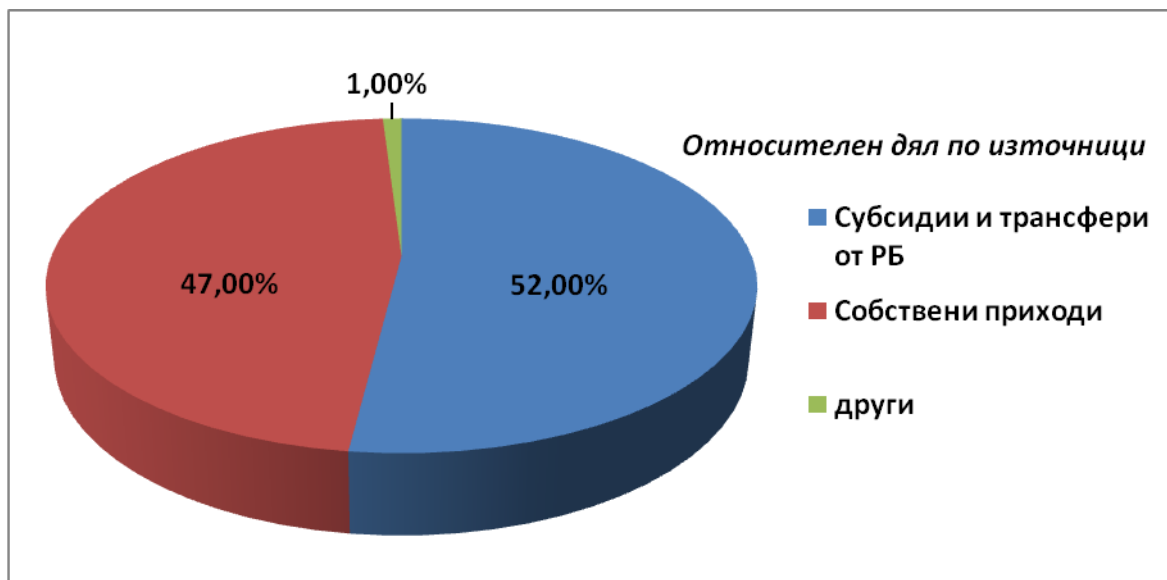
Отчетът за касовото изпълнение на Общинския бюджет в бюджетната 2012 г. показва, че Приходната част на Общинския бюджет на община Сандански в е с общ размер на средствата – 20 541 588 лв., в т.ч.:

- Приходи от източник „Местни дейности“ - 5 989 763 лв.;
- Приходи от източник „Държавни дейности“ – 14 551 825 лв.

Приходите от Извънбюджетни сметки и фондове през 2012 г. са в размер на 7 107 161 лв. (вкл. и от остатъци от предшестващи години). От тях за бенефициенти на Кохезионния и на Структурните фондове, приходите възлизат на 5 567 234 лв.

В приетия бюджет за 2014 г. отново в приходната му част е заложен по-голям размер на постъпленията от Републиканския бюджет, които са под формата на обща, допълваща и целева субсидия за издръжка на делегирани от държавата дейности и за определени капиталови разходи. От планиран общ размер на средствата в приходната част на Общинския бюджет за 2014 г. – 22 643 012 лв., предвидените постъпления от Републиканския бюджет са в размер на 12 002 296 лв., а от собствени приходи – 10 643 017 лв. Графична представа за структурата на постъпленията в Общинския бюджет по основни източници (като относителен дял – в %) дава фиг 14.

Фиг.13. Структура на приходите в Общинския бюджет на община Сандански за 2014 г. - по основни източници

Източник: Общинска администрация Сандонски

◆ **Разходна част на Общинския бюджет**

Отчетените разходи по бюджета за 2008 г. са 25 988 205 лв. Изпълнението на разходите е 92 на сто спрямо актуализирания размер на разходите по бюджета.

В структурата на бюджетните разходи за 2008 г. с най-голям абсолютен размер и относителен дял са плащанията по три основни параграфа:

- разходите за заплати, други възнаграждения и осигурителни плащания (& 0100 и & 0200)
- общите плащания за капиталови разходи (& 5100 – Ремонт на ДМА и & 5200 – Придобиване на ДМА);
- разходи за издръжка.

През бюджетната 2008 г. разходите за заплати, други възнаграждения и осигурителни плащания съставляват 37% от общия размер на бюджетните разходи. На следващо място (с относителен размер от 36% от общите разходи) са *капиталовите разходи*. Третият вид разходи – *за издръжка* са с относителен размер от 24%.

Отчетеното изпълнение на капиталовите разходи по утвърдения поименен списък за 2008 г. е 9 346 575 лв., което е 36% от разходите по утвърдения бюджет. Източниците за финансиране на отчетените капиталови разходи са:

- субсидия от РБ – 1 096 588 лв.;
- собствени средства от местни приходи – 3 791 830 лв.;
- финансиране от участие в програми – 3 576 554 лв.;

- от външни помощи – 881 823 лв.;
- ИБСФ – 142 005 лв.

Структурата на капиталовите разходи за 2008 г. като относителен дял на основните източници графично е представена на фиг. 15.

За следващите бюджетни години така представена структура на капиталовите разходи търпи определени различия, които са анализирани в таблица 13.

Данните за разходната част в общинския бюджет за бюджетната 2010 г. показват, че при общ размер на изпълнените (касово отчетените) бюджетни разходи са в общ размер на 20 911 741 лв., от които:

- разходи за „Местни дейности“ – 8 935 604 лв.;
- Разходи за „Държавни дейности“ - 11 976 137 лв.

Разходите, включени в разходната част на Общинския бюджет за 2011 г. са в размер на 23 192 710 лв.

В структурата на бюджетните разходи по видове дейности (общо държавни и местни дейности) с най-голям относителен дял са разходите за издръжка на дейност „Образование“. В отделните бюджетни години те заемат около 37-40% от всички бюджетни разходи в община Сандански. Основната част от разходите за образование са свързани с прилагане на делегираните бюджети в образованието. Това е и причината, основните разходи да бъдат по линия на Държавните дейности. Съотношението между разходите за държавните и местните дейности в дейност „Образование“ са в пропорция 90% - държавни дейности и около 10% - разходи местни дейности.

По аналогичен начин са структурирани и разходите за дейност „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“. Относителният дял на разходите за тази дейност (усреднен за анализиранияте бюджетни години) е около 5% от всички бюджетни разходи. Съотношението между държавните разходи за дейността е 80%, а за местни дейности (основно за издръжката на Домашния социален патронаж, пенсионерски клубове и др.) – 20%.

С относително по-висок усреднен относителен дял са разходите за издръжката на дейност „Жилищно строителство, Благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – около 10-12% от всички бюджетни разходи. Основната част от разходите по тази дейност са с капиталов характер.

Делът на разходите за издръжка на дейност „Общи държавни служби“ също е в порядъка на 10 -11% в отделните бюджетни години. Тези разходи се разпределят относително равно между Държавните и Местните дейности.

Важно място в разходната част на Общинските бюджети, заемат и плащанията за капиталови разходи. Тъй като анализите на капиталовите разходи имат непосредствено отношение и към бюджета на ИПГВР на гр. Сандански, същите се анализират отделно в точка 9.2.

9.2. Капиталови разходи

Капиталовите разходи са съществен елемент в разходната част на общинския бюджет. Те включват финансов ресурс с целево предназначение - за поддръжка и подобряване на физическите параметри на обекти на социалната и техническата инфраструктура, за придобиване на нови материални активи, необходими за функционирането на важни системи на общината. За целта се разработват обосновани разчети за потребността от капиталови разходи през съответната бюджетна година. Тези разчети се диференцират по източници, по основни параграфи и по видове дейности.

В таблица 13. са посочени разчетите за капиталовите разходи и източниците за тяхното осигуряване в периода 2007-2014 г.

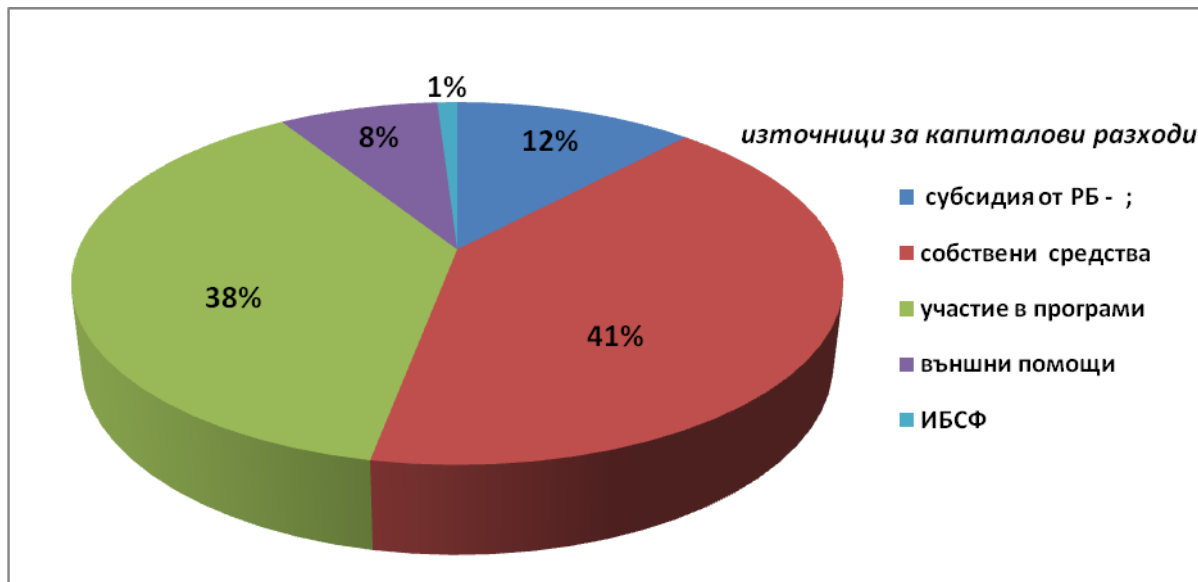
Таблица 13. Структура на планираните капиталови разходи по източници заложен в Капиталовите програми на община Сандански за периода 2007-2013 г.

Години	Капиталови разходи по източници (хил. лв.)				
	Общо	в общински бюджет	в т.ч. субсидия от РБ	в т.ч. извънбюджетни	в т.ч. други
2007 г.	7533,1	2790,4	2083,8	332,5	2326,4
2008 г.	12995,7	4216,5	1096,6	142	7540,6
2009 г.	16231,2	4324,3	2357,6	9,7	9539,6
2010 г.	7192,8	2398,4	620,4	2027,6	2146,4
2011 г.	8721,8	1961,6	2620,7	2452,6	1686,9
2012 г.	10392,8	2260,7	613,4	6060,6	1458,1
2013 г.	9135,2	1297,2	827,9	3888,5	3121,6
2014 г.	14734,5	2322,9	1044,7	0	11366,9

Източник: Община Сандански

Определена визуална представа за структурата на капиталовите разходи (по източници) в община Сандански през бюджетната 2008 г. дава фиг.15.

Фиг. 15. Структура на източниците за капиталови разходи в община Сандански за бюджетната 2008 г.

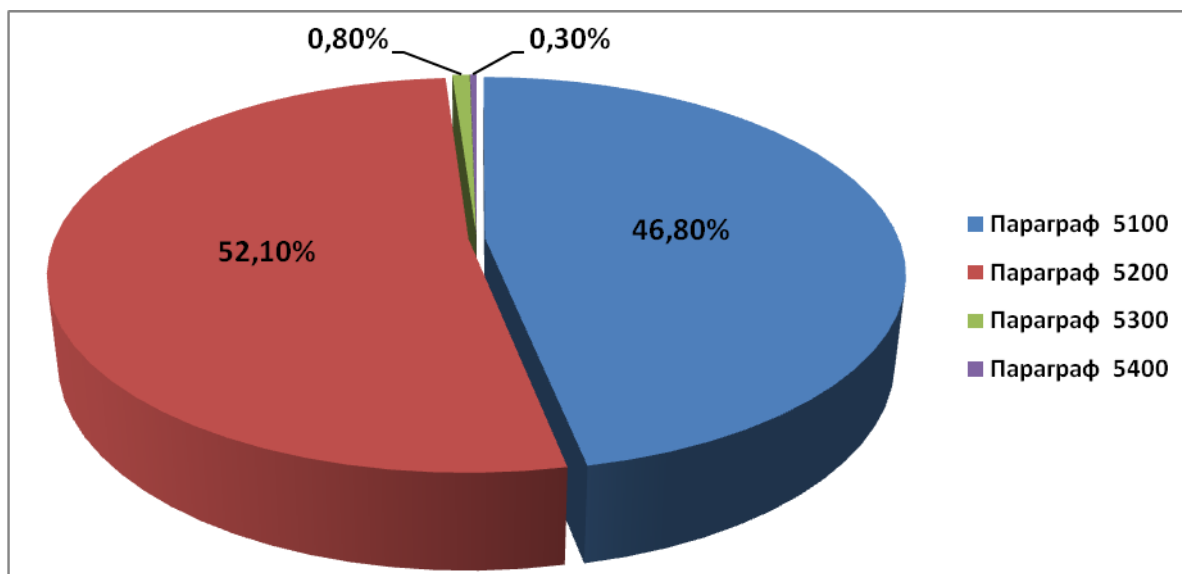

Предназначението на финансовия ресурс с инвестиционен характер е по петте законово регламентирани направления, а именно:

- *Параграф 5100* – Основен ремонт на дълготрайни материални активи (ДМА);
- *Параграф 5200* – Придобиване на дълготрайни материални активи.
- *Параграф 5300* . Придобиване на нематериални дълготрайни активи;
- *Параграф 5400* – Придобиване на земя;
- *Параграф 5500* – Капиталови трансфери.

Анализите на изготвените годишни „Разчети за финансиране на капиталовите разходи“ на община Сандански, показват, че около 90-95% от планираните средства са насочени към първите два параграфа – за основен ремонт на ДМА и за придобиване на ДМА. Структурата на средствата с инвестиционно предназначение по четирите параграфа за 2013 г. е представена на фиг. 16.

Фиг 16. Структура на средствата за капиталиви разходи на община Сандански за 2013 г. по параграфи

За анализирания период 2007-2013/2014 г. в посочените „Разчети ...“ в отделните години са залагани различни пропорции по двата параграфа, основание за което са инвестиционните дейности. Съотношението на средствата предвидени за основен ремонт на ДМА и за придобиване на ДМА по години от посочения период е представено в таблица 14.

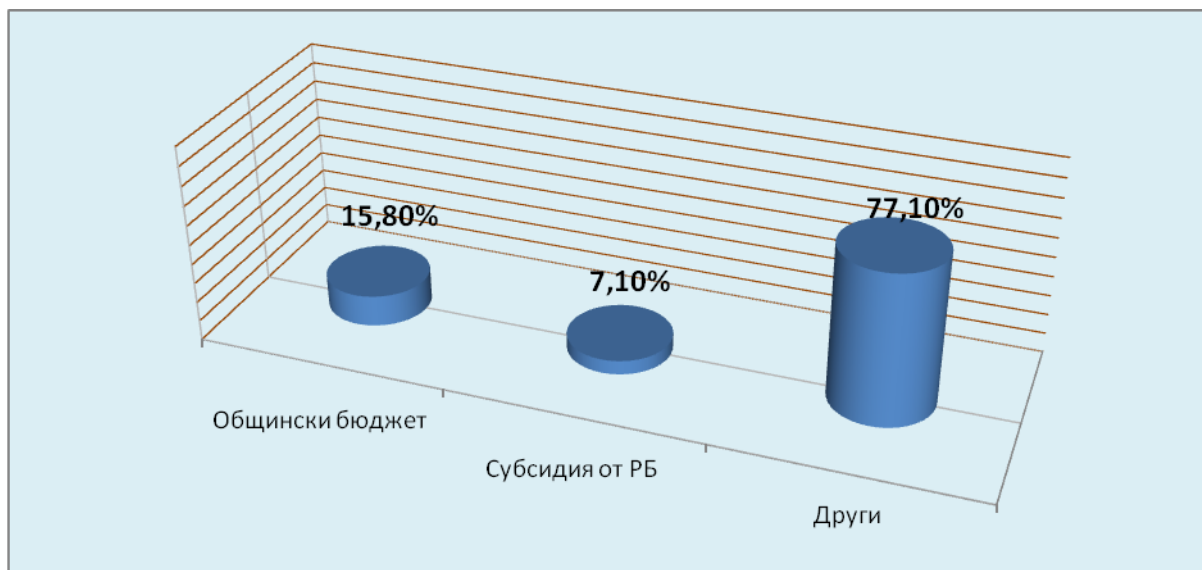
Таблица 14. Разпределение на средствата, предвидени за финансиране на капиталовите разходи в община Сандански в периода 2007-2014 г.

Години	Средства за ремонт на ДМА		Средства за придобиване на ДМА	
	Хил. лв.	%	Хил. лв.	%
2007	3405,8	45,2	3747,5	49,7
2008	6003,8	46,2	6941,6	53,4
2009	10890,7	67,1	5218,5	32,2
2010	4509,4	62,7	2618,4	36,4
2011	4799,1	55,0	3853,8	44,2
2012	3333,3	32,1	6943,0	66,8
2013	4275,6	46,8	4755,6	52,1
2014	7812,5	53,0	6568,9	44,6

Източник: Община Сандански

Структурата на източниците за планираните капиталови разходи за 2014 г. графично е представена на фиг 17.

Фиг. 17. Структура на планираните източници за капиталови разходи на община Сандански – 2014 г.

Размерът на капиталовите разходи е основата за съставяне на Капиталовата програма за съответната бюджетна година. Тази програма е неразделна част от Общинския бюджет.

Капиталовите разходи се диференцират по няколко признака. Единият от тях е свързан с разпределението им по определени функции, към които общината има определени ангажменти. Вторият признак засяга разпределението на капиталовите разходи по основни параграфи – Основен ремонт на ДМА, Придобиване на ДМА, Придобиване на нематериални ДМА, Придобиване на земя и др.

Размерите на капиталовите разходи по основни функции в отделните бюджетни години е различен и това до голяма степен се определя от конкретните потребности. Определена представа за тези различия дават данните от таблица 15, които визират бюджетните 2007 и 2013 г.

Таблица 15. Размер и структура на капиталовите разходи в община Сандански за 2007 и 2013 г. – по основни функции

Функции	2007 г.		2013 г.	
	Хил. лв.	%	Хил. лв.	%
1. Функция „Общи държавни служби”	53,9	0,7	58,0	0,6
2. Функция „Отбрана и сигурност”	730,1	9,7	-	-

3. Функция „Образование”	1614,9	21,4	2649,2	29,0
4. Функция „Здравеопазване”	14,2	0,2	119,5	1,3
5. Функция „Социално осигуряване и грижи”	218,5	2,9	325,1	3,6
6. Функция „Жилищно строителство, БКС, опазване на околната среда”	3910,9	51,9	2615,6	28,6
7. Функция „Дейности по почивно, културно и религиозно дело”	114,4	1,5	2172,9	23,8
8. Функция „Икономически дейности и услуги”	496,2	6,6	1103,5	12,1

Източник: Община Сандански

Данните в таблица 15 по отделните функции, включват капиталовите разходи по отделните параграфи – за основен ремонт на ДМА, за придобиване на ДМА и т.н. Анализите на разчетите за финансиране на капиталовите разходи в община Сандански през анализирания период показват, че основните функции, които са най-„капиталоемки“ са „Образование“ и „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“. Това се обяснява с ежегодно извършваните ремонти на учебните сгради, на потребностите свързани с благоустройството – улична мрежа, зелени площи и др.

Икономическа активност. Този важен показател се формира от данните за дела на капиталовите разходи в общите разходи. За община Сандански този показател е с различна величина през анализиранияте бюджетни години и варира в границите от 36% (2008 г.) до около 50% (2013 г.) В бюджета на общината за 2014 г. планираните капиталови разходи са около 65% от всички бюджетни разходи. Това е висок показател на фона на средния за общините в Р.България показател за икономическа активност за 2013 г. (33,4%).

9.3. Изводи

Извършените анализи на финансовото състояние на община Сандански, базирани на анализите и оценките на изготвянето, изпълнението и отчетите на общинските бюджети в периода след 2008 г. дават възможност да се формулират следните основни изводи:

- При изготвяне на общинските бюджети са прилагани изискванията на действащата законова и подзаконова уредба. Тази констатация се подкрепя от основните изводи, заложиени в Одитните доклади на Сметната палата. Констатираните в тези доклади слабости са свързани основно с някои неправилни действия основно по отчитане на изпълнението на някои видове разходи, за което се отправят и съответните препоръки. В това отношение се

наблюдава подобряване на технологията по планирането и изпълнението, по изготвяне на отчетите за изпълнение на общинските бюджети;

- По-голям относителен дял в приходната част на общинските бюджети за анализиранияте бюджетни години имат средствата от Републиканския бюджет, които са под формата на общи и допълващи, на целеви субсидии и трансфери – около и над 50% от всички бюджетни приходи, като в някои бюджетни години те са с дял около 55%.
- В приходната част на общинските бюджети, финансовите средства, осигурявани от местни приходи не варират в широк диапазон в отделните бюджетни години – те са в границите на 48 -52% от общия размер на бюджетните приходи. Това се обяснява с относително стабилните фактори за местните данъчни и неданъчни приходи – слабо променящите се имуществени характеристики – жилища, автомобили, брой деца ползващи детски ясли и детски градини и др., което в крайна сметка формира и относително стабилни местни приходи;
- В структурата на местните приходи – основно място заемат постъпленията от местни данъци, а финансовия ресурс от неданъчни приходи е в рамките на 36-38%;
- В разходната част на бюджета основно място заемат плащанията за благоустрояване на населените места (Функция „Жилищно строителство и благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“, следвани от функция „Общи държавни служби“ функция „Образование“);
- В структурата на капиталовите разходи водещи по размер на използваните финансови ресурси са дейностите за „Основен ремонт на Дълготрайни материални активи (ДМА), а за придобиване на ДМА във всички общински бюджети се залага по-нисък абсолютен размер и относителен дял на инвестиционен финансов ресурс

Изводи за икономическото състояние на общината

- Община Сандански се отличава с развита многоотраслова икономика, със силно застъпени лека промишленост и туризъм. Индустриалното производство е концентрирано предимно в общинския център – гр. Сандански.
- Кризисните явления през последните години доведоха до съществен спад на производството на повечето отрасли, като отделните отрасли на вторичния сектор на града показват различна динамика на развитие;
- Туризмът ще продължи да има стратегическо значение за общината, а алтернативните му форми биха увеличили значително ползите на отрасъла за местната икономика;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

- Необходимо е насърчаване развитието на екологични и иновативни производства, с висока добавена стойност, които да гарантират устойчивото развитие на местната икономика и опазване на околната среда.

РАЗДЕЛ V: СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

1. Образование и образователна инфраструктура

От образователната система в гр. Сандански са представени основните образователни дейности (без висше образование), а именно: предучилищно обучение, общо образование (вкл. и профилирано) и професионално образование. От общото образование са застъпени основната и средната степен, а от професионалното – средната степен (II и III степен на професионална квалификация). За реализацията на посочените образователни дейности в гр. Сандански е създадена необходимата образователна инфраструктура – детски заведения и училища. Броят и капацитетът на обектите на образователната инфраструктура са съобразени с броя на ползвателите ѝ – деца и лица в съответните възрастови групи.

➤ Предучилищно обучение

По-голямата част от децата от 3 до 6 годишна възраст в гр. Сандански са обхванати в системата на предучилищното обучение, което се осъществява в 5 детски заведения, от които:

- 3 ЦДГ (ЦДГ № 1 „Първи юни“, ЦДГ № 3 „Пролет“ и ЦДГ № 4 „Радост“);
- 2 ОДЗ (ОДЗ № 1 „Дора Габе“ и ОДЗ № 2 „Здравец“).

И петте детски заведения са с целодневен режим, като в двете ОДЗ освен „градински“ има и „яслени“ групи. В детските заведения са обхванати над 80% от децата във възрастовата група от 3 до 6 годишна възраст.

Независимо от тенденцията на намаляване на лицата в посочената възрастова група, което е резултат от намаляващата раждаемост, през последните години се наблюдава тенденция на нарастване на броя на децата, обхванати в детските заведения. Тази тенденция се подкрепя от данните в таблица 16

Таблица 16. Промени в броя и капацитета на детските заведения в гр. Сандански в периода 2007-2013 г.

Учебна година	Показатели		
	Брой детски заведения	Брой деца	Брой детски учители
2007/2008 г.	5	844	72
2010/2011 г.	5	911	68
2013/2014 г.	5	1002	76

2014/2015 г.	5	1125	95
--------------	---	------	----

Източник: НСИ. Районите, областите и общините в р. България.

Причините за нарастващия брой деца, обхванати в системата за предучилищно обучение в гр. Сандански е провежданата държавна и общинска политика за засилване ролята на предучилищното обучение. Фактор за увеличаване броя на обхванатите деца е задължителната предучилищна подготовка на децата на 6 годишна възраст.

Мрежата от детски заведения в гр. Сандански остава непроменена през последните 7 години. Броят на детските учители варира в определени граници, което е функция от броя на децата и на формираните групи в детските заведения. През учебната 2014/2015 г. са обхванати 1125 общо деца, разпределени в общо 41 групи. Средната пълняемост на групите в детските заведения е около 25 деца в група, което е в рамките на действащите нормативи. Характеристиката на отделните детски заведения (като капацитет) за учебната 2014-2015 г. е представена в таблица 17.

Таблица 17. Капацитет на детските заведения в гр. Сандански през учебната 2014/2015 г.

Детско заведение	Брой деца			Брой групи	Детски учители - брой
	общо	На 5 год.	На 6 год.		
ЦДГ №1 "Първи юни"	198	55	41	8	17
ЦДГ №3 "Пролет"	325	107	87	13	27
ЦДГ №4 "Радост"	207	64	45	9	18
ОДЗ №1 "Дора Габе"	170	35	45	7	13
ОДЗ №2 "Здравец"	265	56	59	11	20
Общо	1165	317	277	48	95

Източник: РИО – Благоевград

Детските заведения в гр. Сандански организационно и териториално са локализирани на филиален принцип. Така по-голямата част от детските заведения разполагат с по няколко по-малки филиала както в чертите на гр. Сандански, така и в някои от съседните села, където са формиран по 1 група поради по-малкия брой на децата подлежащи на предучилищно обучение. С филиали в гр. Сандански и филиали в съседните села са следните детски заведения:

- ОДЗ №1 „Дора Габе” – филиал в гр. Сандански (ул.„Шипка” № 3) и филиал в с. Лиляново;
- ОДЗ №2 „Здравец” - филиали само в гр. Сандански (жк „Спартак” бл.1, жк „Спартак” бл.49, бул. Свобода №31, ул. „Тодор Каблешков” №2;
- ЦДГ №1 „Първи юни” - филиали в гр. Сандански (ул.„Асен Хадживасилев” №2) и филиали в с. Вълково, с. Струма и с. Лебница;

- ЦДГ №3 „Пролет” - филиали в гр.Сандански (ул. Шейново” №6, ул. Малешевска № 4) и филиал в с. Лешница;
- ЦДГ №4 „Радост” - филиал в гр. Сандански (ул. „Солидарност“ №3) и филиали в с. Поленица, с. Джигурово и с.Плоски

➤ **Общо образование**

В зависимост от застъпената образователна степен в училищата, общото образование в гр. Сандански е представено от два типа училища – основни и средни. В системата на общото образование е включено и едно профилирано училище – спортно.

Основните параметри на мрежата от общообразователни училища в гр. Сандански се определят от контингентите лица във възрастовите групи 7-14 години. В средните училища се учат и ученици от цялата община. В съответствие с демографското развитие, броят на учениците от 7 до 14 години (при задължително основно образование) не варира в много широки граници през последните 5 години. Същото се отнася и за броя на учениците в средното общо образование.

На територията на гр. Сандански през учебната 2014/2015 година функционират 7 общообразователни училища, които със съответните характеристики са показани в таблица 18.

Таблица 18. Общообразователни училища в град Сандански през учебната 2014/2015 година

Общообразователно училище	Показатели		
	Бр. ученици	Брой паралелки.	Педагог. персонал – бр.
I ОУ "Св. Кл. Охридски"	445	19	31
II ОУ "Хр. Смирненски"	595	27	50
III ОУ "Хр. Ботев"	676	28	57
IV ОУ "Св.св.Козма и Дамян"	310	15	23
Спортно училище	125	6	18
Гимназия " Яне Сандански "	670	26	50
Вечерна гимназия	77	4	6
Общо	2898	125	235

Източник: РИО - Благоевград

Общият брой на учениците бележи тенденция на намаляване, което е резултат от намаляване на общия брой на населението, в т.ч. и на лицата в специфичните възрастови контингенти, в т.нар. „учебна“ възраст. Броят на паралелките във всички училища в гр. Сандански през учебната 2014/2015 г. е 125. Съпоставен с броя на учениците се добива представа за средната пълняемост на 1 паралелка, която е около 23

ученика. Тази средна пълняемост е в рамките на действащите нормативи и е една от предпоставките за провеждане на нормален учебно-възпитателен процес. При отделните училища пълняемостта на паралелките варира от 19 ученика във Вечерната гимназия до около 26 ученика в Гимназия „Яне Сандански“. Учебната сграда на Гимназия „Яне Сандански“ се ползва и от II ОУ „Хр. Смирненски“.

➤ *Професионално образование*

В гр. Сандански функционират и две професионални училища – професионални гимназии (ПГ):

- Професионална техническа гимназия (ПТГ);
- Земеделска професионална гимназия (ЗПГ) „Климент Тимирязев“.

И двете професионални училища са с държавно финансиране. В тях се обучават ученици от община Сандански и от съседните общини, т.е. и двете професионални училища са с надобщинско значение.

През учебната 2014/2015 година, професионалното образование в гр. Сандански (община Сандански) е със следните основни параметри:

- брой професионални училища – 2;
- Брой ученици – 748, в т.ч. 649 в ЗПГ „Климент Тимирязев“ и 99 – в ПТГ;
- Брой паралелки – 32, в т.ч. 27 в ЗПГ и 5 в ПТГ.

Професионалната техническа гимназия първоначално е била насочена за подготовка на кадри за минно-добивната промишленост – добив и обработка на мрамор. Впоследствие професионалните направления за подготовка на кадри са значително осъвременени – Компютърна техника и технологии, Икономика и мениджмънт, Машинен монтьор. Материалната база (учебната сграда) се ползва съвместно от ПТГ и от IV-то ОУ „Св. Св. Козма и Дамян“. ПТГ разполага с компютърни кабинети, ремонтни работилници, модерна спортна база, вкл. модерен физкултурен салон и закрит плувен басейн, Актова зала и др.

ЗПГ „Климент Тимирязев“ подготвя кадри по професионалните направления „Селско стопанство“, „Туризъм“ и „Качество и безопасност на храните и напитките“. Материалната база на ЗПГ освен учебна сграда (включваща необходимия брой учебни стаи-кабинети, компютърни зали, спортна база) разполага и с учебно-опитно стопанство, учебна земеделска техника и др.

➤ *Физическо състояние на образователната инфраструктура*

Материалната база на образователната инфраструктура в гр. Сандански в общи линии отговаря на изискванията за провеждане на обучителни дейности в детските заведения и на учебно-възпитателен процес в училищата. Независимо от посочената

констатация, образователната инфраструктура в гр. Сандански се нуждае от определена рехабилитация, свързана с:

- подобряване на енергоефективността;
- подобряване на оборудването в съответствие с повишените изисквания за внедряване на новите технологии в учебно-възпитателния процес;
- разширяване на материалната база за поемане на констатиран недостиг от такава;
- рехабилитация на прилежащите терени на учебните заведения – училищни дворове, огради и др.

Наред с текущите ремонти на образователната инфраструктура някои от обектите се нуждаят от основни ремонти на отделни елементи на сградите – покриви, подмяна на инсталации (ВиК, отоплителна, електрическа), ремонти на физкултурни салони, кухненски блокове на детски заведения и др. Като важен рехабилитационен процес е този, свързан с подобряване на енергоефективността на сградите.

Необходимост от саниране на учебните сгради се налага в сградата ползвана от II ОУ „Хр. Смирненски“, Гимназия „Яне Сандански“ и Вечерна гимназия. От саниране и подобряване на енергоефективността се нуждаят и училищните сгради на III ОУ „Хр. Ботев“, сградата, ползвана от IV ОУ „Св. Св. Козма и Дамян“ и ПТГ, както и на сградата на Спортно училище. От саниране (подмяна на дограма и подобряване на енергоефективността) се нуждаят и детските заведения в гр. Сандански – централни сгради и сгради ползвани от филиалите на детските заведения в града.

За някои от училищните сгради и детските заведения се налагат основни ремонти на сградни елементи – физкултурни салони, покриви, стълбища, рампи за деца и ученици с увреждания и др. Ремонт на покрива е необходим на сградата ползвана от II ОУ „Хр. Смирненски“, Гимназия „Яне Сандански“ и Вечерна гимназия. Ремонт на физкултурните (спортни) салони е необходим за III ОУ „Хр. Ботев“. Изграждане на нов физкултурен салон се налага за I ОУ „Св. Климент Охридски“ – единственото училище в гр. Сандански, което не разполага със спортен (физкултурен) салон. От детските заведения необходимост от ремонт на покрива има филиалът на ЦДГ № 3 „Пролет“, разположен в III ОУ „Хр. Ботев“.

Значителни са потребностите от инвестиции за рехабилитация на училищните дворове, откритите терени на ЦДГ и ОДЗ, както и на оградите им. Такива се налагат за почти всички обекти на образователната инфраструктура, като изключенията са за от IV ОУ „Св. Св. Козма и Дамян“ и ПТГ. От изграждане на нова ограда се нуждае и III ОУ „Хр. Ботев“.

2. Здравна инфраструктура

- *Обща заболяемост и болестност на населението*

Един от основните фактори за развитие на инфраструктурата на здравеопазването в гр. Сандански е общата заболяемост на населението. Тя не се различава съществено от тази на област Благоевград, поради което за аналитичните проучвания се използват данни на РЗИ – Благоевград. За коректност се борави с относителни данни – брой заболяели на 1000 д. За 2012 г. същата е 1448,2‰. Същата бележи определен ръст в сравнение с 2010 г. – 833,6‰. Този процес е характерен и за детската заболяемост, която от 1767,1‰ (2010 г.) нараства до 2677,4‰ (2012 г.).

В структурата на болестността по класове болести през 2012 г. водещи са следните болести: болести на дихателната система; болести на кръвообращението; болести на пикочно-половата система и др.

➤ Доболнична лечебна помощ

Доболничната лечебна помощ, организирана на територията на гр. Сандански е съобразена основно с броя на населението на града и със средната заболяемост. Тя се извършва от общопрактикуващи лекари и стоматолози и от лекари специалисти и стоматолози. Лечебните структури за доболнична помощ включват основно различни видове амбулатории за първична медицинска и дентална помощ и специализирана медицинска и дентална помощ.

- Първична лечебна и дентална помощ

Първичната доболнична лечебна помощ и първичната дентална помощ се реализира в мрежа от амбулатории, показани в таблица 19.

Таблица 19. Структура на лечебните заведения за извънболнична помощ в гр. Сандански – 2013 г.

Показатели	Мярка	Брой
1. Амбулатории за първична медицинска помощ - общо	Брой	13
<i>В т.ч. Индивидуални практики</i>	Брой	12
<i>.Групови практики</i>	Брой	1
2. Амбулатории за специализирана медицинска помощ	Брой	35
<i>В т.ч. Индивидуални практики</i>	Брой	32
<i>Групови практики</i>	Брой	3
3. Амбулатории за първична дентална помощ – общо	Брой	26
<i>В т.ч. Индивидуални практики</i>	Брой	22
<i>Групови практики</i>	Брой	4
4. Амбулатории за специализирана дентална помощ	Брой	1
5. Медицински центрове	Брой	4

6. Самостоятелни медико-технически лаборатории	Брой	3
--	------	---

Източник: РЗИ - Благоевград

Основната част от лекарските практики са от типа „индивидуални“, а една от тях е „групова“. Част от Индивидуалните практики за първична медицинска помощ (ИППМП), разположени в гр. Сандански имат и изнесени лекарски кабинети в някои от селата на община Сандански (Илинденци, Микрево, Поленица, Петрово и др.).

- Специализирана доболична лечебна помощ

Степента на застъпеност на здравните функции на гр. Сандански в сферата на доболичната лечебна помощ се подчертава и с немалкия брой на *амбулаториите за специализирана доболична помощ*. Както личи от таблица 19, техният брой в гр. Сандански към 2013 г. е 35. В тях работят лекари специалисти с различен медицински профил – хирурзи, специалисти по вътрешни, очни, нервни, детски болести, акушер-гинеколози, кардиолози и др. Преобладаващата част от амбулаториите, завеждани от лекари специалисти също са от типа „индивидуални“ – 32 от общо 35, а 3 са от типа „групови“ практика.

Специализираната доболична лечебна помощ, е предвидена за задоволяване на потребностите от такава и на населението от останалите населени места в община Сандански. В амбулаториите на лекарите специалисти се обслужват и пациенти от съседните по-малки общини.

Денталната лечебна помощ на населението на гр. Сандански се реализира в 26 амбулатории за първична помощ и в 1 амбулатория за специализирана помощ. В част от стоматологичните кабинети се обслужват и пациенти от селата на община Сандански.

Към доболичната лечебна помощ се отнасят и медицинските центрове. Броят им в гр. Сандански е 4. Основно място сред тях заема Медицински център I ЕООД.

В мрежата от лечебни заведения за доболична помощ са включени и 3 самостоятелни медико-технически лаборатории. Те също са с общински и надобщински характер.

➤ **Болнична лечебна помощ**

На територията на гр. Сандански функционират и две болнични лечебни заведения, които са публична собственост – едната е общинска, а другата – държавна. Броят и капацитетът на болничните лечебни заведения е показан в таблица 20.

Таблица 20. Промени в броя и капацитета на болничните лечебни заведения в гр. Сандански за периода 2007-2012 г.

Показатели	2007 г.	2010 г.	2012 г.
Болници - общо	2	1	2
т.ч. МБАЛ	1	1	1

Специализирани болници	1	...	1
Брой легла - общо	420	160	314
в т. ч. в МБАЛ	160	160	134
в специализирани болници	260	...	180

Източник: НСИ. Районите, областите и общините в Р. България

Основно болничното обслужване на населението на гр. Сандански се поема от МБАЛ „Св. Врач“ ЕООД. То е с общински и надобщински функции. В него се лекуват и болни пациенти от двете съседни по-малки общини – Струмяни и Кресна.

МБАЛ "Св. Врач" ЕООД разполага с необходимата апаратура, съгласно изискванията на медицинските стандарти за осъществяване на качествена и ефективна медицинска помощ. През 2012 г.а по спечелен проект по ОП „Регионално развитие“ е доставена нова апаратурата за обновяване на болничното оборудване. Тя включва Дигитален рентгенов апарат за Скопия/Графия; Дигитален рентгенов апарат за Графия; Компютърен томограф; Мамограф и др. През 2009 г. в болницата е открита Ангиографска лаборатория за извършване на високоспециализирани инвазивни съдови изследвания и процедури.

Второто болнично заведение в гр. Сандански е в структурата на Специализирани болници за рехабилитация – Национален комплекс ЕАД – филиал Сандански. По своя характер тази болница е от типа „санаториум“. В нея са застъпени са следните медицински дейности - комплексна рехабилитация за лечение при неспецифични заболявания на дихателната система - бронхиална астма, ХОББ и хроничен бронхит, на хронични ставни заболявания (болест на Бехтерев, спондилоартрози, следфрактурни състояния, ревматоиден артрит) и др., заболявания на периферната нервна система: - невралгии, неврити, плексити; рехабилитация след инсулти.

Специфичните функции на Специализираната болница за рехабилитация нямат пряко отношение към болничното обслужване на населението на гр. Сандански. Тя е с национален характер и има функции за долекуване на пациенти с определен тип заболявания.

Капацитетът и на двете болнични заведения е редуциран и от общо 420 легла през 2007 г. до 314 легла през 2013 г. Причината за това е в оптимизиране на капацитета на болниците чрез намаляване средния престой на болните и повишаване оборота на болничните легла, тенденцията за извеждане на болните нуждаещи се от долекуване и рехабилитация извън болниците за активно лечение и др.

Спешната медицинска помощ на населението от гр. Сандански се извършва от филиала на ЦСМП, в района на обслужване на който е включена цялата община и населените места от съседните общини Кресна и Струмяни.

Детски ясли. Към системата на здравеопазването са включени и детските ясли. Капацитетът им към 2013 г. е 260 места. В тях са обхванати общо 222 деца до 3

годишна възраст. Няма недостиг от места в този тип заведения. Част от децата във възрастта от 0 до 3 години са обхванати и в „яслените“ групи в ОДЗ в гр. Сандански.

➤ **Кадрово осигуряване на здравеопазването**

Един от основните фактори за качеството на здравеопазването е кадровата му осигуреност. От квалифицираните медицински кадри, критерии за кадровата осигуреност е броят на лекарите и стоматолозите, а като индикатор се ползва действащия норматив за брой на лекарите, съответно на стоматолозите, падащи се на 1000 д. от населението. Броят на щатните места за медицинските кадри се регулира с действащата Областна здравна карта.

Данните за 2013 г. сочат, че общият брой на лекарите в Сандански е както е показано в таблица 21.

Таблица 21. Кадрово осигуряване на здравеопазването в община Сандански - 2007-2013 г.

Години	Лекари – брой		Стоматолози брой	медиц. специалисти- брой
	общо	в т.ч. общопрактикуващи		
2007 г.	114	28	36	236
2010 г.	106	27	37	191
2012 г.	116	26	36	223

Източник: НСИ. Районите, областите и общините в Р. България.

Основната част (над 90%) от медицинските кадри в община Сандански са концентрирани в общинския център – гр. Сандански. Данните показват, че за анализирания период не се наблюдава тенденция на намаляване както на лекарите и стоматолозите, така и на медицинските специалисти.

3. Дейности за социално подпомагане

По данни от Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Сандански за периода 2012-2016 г., общият брой на лицата с увреждания към 2010 г. е над 1000 души. Една значителна част от тях са в гр. Сандански. Заедно с тях в града има и други рискови групи от лица, които се нуждаят от определен род социална закрила и подпомагане.

• Специализирани институции

На територията на гр. Сандански няма специализирана институция за социални услуги.

➤ Социални услуги, предлагани в обичайна среда и в общността

През последните години акцентът в дейността на социалните институции е поставен върху разкриване на социални услуги от т.нар. „резидентен“ тип. На територията на гр. Сандански са разкрити следните социални услуги от посочения тип:

- *Дневен център за деца с увреждания* с капацитет 36 места. В Дневния център се извършват дейности по превенция на изоставянето, дневна грижа, рехабилитация, логопедическа помощ
- *Дневен център за възрастни с увреждания* с капацитет 20 ползватели. Социалните дейности, които се предлагат са насочени към дневни и почасови грижи за възрастните, медицинска рехабилитация и др.

И двете социални услуги са делегирани от държавата дейност.

➤ Социални услуги в общността

По линия на изпълняваните Национални програми в гр. Сандански са реализирани няколко социални дейности свързани с услуги предлагани в общността, а именно:

- Личен асистент;
- Социално включване – за заетост и обучение на безработни хора с трайни увреждания в работоспособна възраст

➤ Социални услуги – общинска отговорност

На територията на гр. Сандански е разкрита и социална услуга, която е ангажимент изцяло на общината. Тя осигурява изцяло тяхното финансиране и организация на дейността. Социална услуга - общински ангажимент е *Домашен социален патронаж*. Капацитетът на тази услуга е 130 ползватели, като част от тях са от селата в общината. Чрез тази социална дейност се предоставят услуги по домовете, свързани с доставка на храна, включително и за диабетици, посещение по домовете на социален работник и оказване на социална подкрепа, поддържане на битова хигиена по домовете и др.

4. Културни дейности и инфраструктура на културата

Град Сандански изпълнява функциите и на регионален (надобщински) културен център. През последните две десетилетия той се утвърди и като национален фестивален център.

В града са развити следните културни функции:

- музейна дейност;
- комплексна читалищна дейност;
- галерийна дейност.

Музейната дейност е представена чрез функциите на Археологическия музей в гр. Сандански. Уникалността на Археологическия музей е във факта, че същия е разположен над основите на базиликата на епископ Йоан, които са експонирани по подходящ начин. Музеят е известен и с това, че в него е уредена най-голямата в България колекция от римска надгробна пластика от I –III век, както и колекция от мозайки от ранно християнски период. Тези мозайки са с общо площ от около 350 м². Общият брой на експонатите, съхранявани в Археологическия музей в гр. Сандански е около 11400.

Галерийната дейност (дейност „Изобразителни изкуства“) е представена от галерия „Ликин“. Към галерията е създадено и ателие „Ликин“. В галерията са изложени творби на Румен Божинов, живопис от други автори, икони и др.

Комплексна читалищна дейност. Основни ангажименти по реализацията на ежегодния общински културен календар има Народно читалище „Отец Паисий- 1919“ – гр. Сандански. В него са застъпени разнообразни дейности като библиотечна и дейности в областта на любителското творчество (Художествена самодейност). Към читалището в гр. Сандански функционират:

- детски школи (по пиано, китара, изобразително изкуство и др.);
- детски състави по певческо и танцово любителско творчество;
- самодейни художествени формации (Ансамбъл за народни песни и танци „Никола Вапцаров“, Китаро-мандолинен оркестър, Група за стари градски песни, Група за автентичен фолклор и др.).

Инфраструктура на културата. За развитието на разнообразната културна дейност в гр. Сандански е създадена и съответната културна инфраструктура. Освен *музея и читалищната база* в гр. Сандански се намират и следните културни обекти:

- Общински дом на културата, който е в специално изградена за целта материална база. Разположен е в централната част на гр. Сандански и се използва за провеждане на голяма част от културните мероприятия. Обектът има нужда от реконструкция и модернизация за да отговори на съвременните изисквания за развитие на културния живот в общността;
- Летен театър, който е запазил функциите си през изминалите две десетилетия. В него се провежда и фестивалът „Пирин пее“.

5. Спорт и спортна инфраструктура

Спортната дейност в гр. Сандански е подпомагана финансово от общинския бюджет. Тя се извършва в регистрираните многобройни спортни клубове. Основната част от спортните клубове (СК) в община Сандански извършват спортна дейност в общинския център. В гр. Сандански са регистрирани 13 спортни клуба. Те са по различни видове спорт – футбол (ФК „Вихрен“), 2 СК по плувни спортове (КП

„Вихрен“ и КП „Сандански“), по борба (СК „Спартак“), по джудо (СК „Вихрен“), по спортна стрелба (СК „Санел“), по спортни танци, по източни бойни изкуства, по карате и др.

Спортна инфраструктура. За провеждане на спортни прояви в гр. Сандански е изградена и съответната спортна база. Спортните обекти, които са общинска собственост с решение на Общинския съвет са предоставени за ползване от спортните клубове за определен срок от време.

Спортната инфраструктура в гр. Сандански включва:

- Градски футболен стадион с лекоатлетическа писта и тренировъчен футболен терен;
- няколко открити плувни басейна - плуven басейн с олимпийски размери и малък басейн в плуven интернат, както и басейн за скокове във вода;
- Спортна зала по борба „Ал. Томов“.

Към спортната инфраструктура в гр. Сандански следва да бъде включена и училищната спортна база, която се ползва активно от учениците. Такива са спортните площадки в училищните дворове, физкултурните салони и др. В някои от училищата (IV ОУ „Св.Св. Козма и Дамян“, ЗПГ „Кл. Тимирязев“) спортната база в тях е с високи качества.

6. Изводи и проблеми:

➤ Основни изводи

Основните изводи, свързани със състоянието на социалните дейности и социалната инфраструктура в гр. Сандански могат да бъдат формулирани по следния начин:

- Местната общинска власт, която има ангажименти и отговорности за развитието на бюджетните социални услуги, провежда политика за удовлетворяване потребностите на населението от обществено необходими услуги. Тази политика е заложена в действащите оперативни документи на общината.
- Образователната и здравната инфраструктура в гр. Сандански (брой и капацитет на образователните институции и на лечебните структури) са в съответствие с реалния брой на потребителите (лица в специфичните възрастови групи, с пациентските листи и броя на населението);
- В сферата на социалните дейности в общината започва да се реализира модела за деинституционализация, като постепенно се преминава към резидентен тип социални услуги.
- През анализирания 7 годишен период в гр. Сандански са реализирани проекти, финансирани от действащите Оперативни програми и съфинансирани от

общината, насочени към подобряване физическите качества и оборудването на някои от обектите на социалната инфраструктура.

➤ **Проблеми на социалната инфраструктура**

Анализите на състоянието на социалната инфраструктура дават възможност да бъдат разкрити и следните проблеми:

- Като проблемна територия по отношение на нетния коефициент на записваемост в детските заведения е кв. „Изгрев“ на гр. Сандански, където са обхванати малка част от децата на възраст от 4 до 6 годишна възраст;
- Очертава се потребност от подобряване на физическите качества на образователната инфраструктура, свързана с:
 - подобряване на енергоефективността на голяма част от училищните сгради и сградите на детските заведения (вкл. и на филиалите им в гр. Сандански;
 - извършване на основни ремонти на покриви на някои училищни сгради, на стълбища, физкултурни салони, инсталационни елементи – ВиК, електрически и др.;
 - рехабилитация на училищни дворове и на оградите им и др.
- Очертаната тенденция на намаляване на броя на децата в предучилищна възраст в селата на общината, очертава като потенциално проблемно по-нататъшното съществуване на някои от филиалите на ЦДГ и на общообразователни училища. Като реалистична се очертава вероятността за поемане на тези деца в детските заведения и училища в гр. Сандански по линия на ученическите пътувания;
- Потенциален проблем, имащ отношение към дейността на общопрактикуващите лекари е твърде високия брой на здравно неосигурените лица. Това може да повлияе върху минималния брой на пациентските листи на някои общопрактикуващи лекари и да постави под въпрос съществуването на отделни амбулатории;
- В периода на действие на ИПГВР на гр. Сандански и на другите стратегически документи се очертава проблем за заселване на процеса на изграждане на социални заведения от „резидентен“ тип и на други форми на социални услуги в общността.

7. Обществен ред и сигурност

Понятието **“обществен ред”** се използва в множество нормативни актове на българското законодателство но не е дефинирано. В специализираната правна литература са правени опити за неговото научно определяне според различни клонове на правото – административното, наказателното или публичното. Повечето от авторите

възприемат, че *“обществения ред е регламентирана с норми на правото система от обществени отношения осигуряващи общественото спокойствие и обществената безопасност”*.¹ С оглед ИПГВР на град Сандански, понятието обществен ред и сигурност се разглежда като дейност и мерки на общинската администрация, свързана с *управление, осигуряване, поддържане, опазване, охрана* като съставна част на социалното управление.

За разлика от другите сфери на социалното управление – стопанство, култура, здраве и социални грижи, обществения ред има ограничено време на действие. Тази теза е подкрепена с извеждането на **основните принципи, методи и отрасли при управлението на обществения ред**: *централизация на управленската дейност; военизираната дисциплина във ведомствата, които осъществяват управленската дейност в тази област на държавното управление; упражняването на държавна принуда; строго процесуален порядък; специализирани ведомства за управление на обществения ред.*

За целите на ситуационния анализ в ИПГВР на град Сандански, основно място заема правомощията на местната власт, свързани с **осигуряване на обществената безопасност**, като съвкупност от обществени отношения, регламентирани със специални правила и правни норми, които се създават при осъществяването на определени дейности от правоохранителните органи на държавата: безопасност при работа с огнестрелни оръжия и боеприпаси; безопасност при работа със силнодействащи отровни вещества; безопасност на движението по улиците; безопасност в условията на стихийни и обществени бедствия; безопасност при извършването на строителни и ремонтни работи на обществени места; пожарна безопасност и др.

Основната цел за осигуряване на обществената сигурност може да се детайлизира на съответни **подцели** като: *гарантиране на конституционните права и свободи на гражданите, на личната им безопасност; защита на политическите, икономическите и социалните им интереси; точно прилагане на законите; предотвратяване и разкриване на престъпления; контрол на държавните граници.*

Правомощията на общините в РБ са по тясно свързани с **превенцията на обществения ред**, която включва всички предприемани качествени и количествени мерки, които целят да намалят или да допринесат за намаляване нарушаването на обществения ред и на чувството за несигурност у гражданите. Този резултат може да бъде постигнат както чрез пряко предотвратяване на административни нарушения и свързани с осигуряването на обществения ред, така и с помощта на политики и на действия насочени към ограничаване на факторите и на причините за тяхното проявяване. Превенцията на обществения ред трябва да съчетава действията на цялата публична власт, на нейните компетентни органи, с тези на органите на местното самоуправление и на създадените от тях специализирани асоциации, на частния сектор,

¹ Вж. Тодоров, В. Понятието „обществен ред“ и неговите полицейско-правни аспекти. Годишник XI. С., ВИПОНД - МВР, 1995г., с. 5-41; Марков, М. Обществен ред и национална сигурност. Сб. Политика на сигурност и военно-гражданските отношения на страните в преход към демокрация. С., 1997г., с. 102.

на неправителствените организации, на академичните среди и на гражданството, като всички те трябва широко да бъдат подкрепяни от средствата за масова информация.

Правомощия на община Сандански в сферата на обществения ред и сигурност:

- Защита на правата и свободите на гражданите, опазване на живота, здравето и имуществото им;
- Превенция на правонарушенията;
- Опазване на обществения ред на територията на общината;
- Контрол на безопасността на движението и осигуряване на безпрепятствено движение на градския транспорт;
- Охрана на обекти;
- Контролна и административно-наказателна дейност по спазване на действащото законодателство и наредбите на общинския съвет;
- Съдействие на длъжностни лица от общинската администрация при изпълнение на служебните им задължения, свързани с контрол по спазване на наредбите на общинския съвет, заповедите и разпорежданията на кмета по въпросите на опазването на обществения ред на територията на общината;
- Съдействие на Общинския съвет и кметства за прекратяване на самоуправни деяния след решение на органите на съдебната власт;
- Охрана на мероприятия, провеждани на територията на общината.

Законът за местното самоуправление и местната администрация регламентира, че **кметовете на общини отговарят за опазването на обществения ред**, като за осигуряването му издават писмени заповеди, задължителни за началниците на съответните полицейски служби, а **кметовете на кметства осигуряват спазването на обществения ред**.

За да реализират посочените им отговорности тези органи на изпълнителната власт се подпомагат от **администрация /МВР, областни и общински администрации/**. Служителите на посочените администрации осъществяват **административна дейност за осигуряването на обществения ред**. Това е дейността, която те извършват организирано и непрекъснато, като се ръководят от нормите на административното законодателство, за практическото осъществяване на държаните функции по осигуряването на сигурността и обществения ред, като и за нормалното функциониране на администрацията.

Кметът на общината председателства **Съвета по сигурност и управление при кризи**. Този съвет обсъжда периодично и въпроси свързани с осигуряването на обществения ред в общината, като залага мероприятия за изпълнение в тази насока при изготвянето на **годишния план** за работата си и разпределя известни финансови средства за тази цел по *параграф "Отбрана и сигурност"*. Общинските съвети приемат

Наредби за обществения ред в общината. В тях се регламентират такива въпроси, като: спазване на нощната тишина; продажбата на алкохол и цигари; работното време на питейните и увеселителните заведения и др. Нарушаването на наредбите предвижда административни наказания - глоба и временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност.

Проучването на решения на общински съвет-Сандански и дейността на ресорната постоянна комисия, свързани с осигуряването на обществения ред показва, че те предимно са:

- Обявяване на обществени поръчки за охрана на обекти – общинска собственост от частни охранителни търговски дружества;
- Създаване на специализирани звена за самоохрана;
- Създаване на доброволни формирования за опазване на полските имоти;
- Провеждане на съвместни мероприятия с местните полицейски органи в изпълнение на *Стратегията "Полицията в близост до обществото"*.

С направени допълнения на *Закона за местното самоуправление и местната администрация* през 1997 г. за да осигуряват спазването на обществения ред на **кметовете** са предоставени ***следните полицейски правомощия*** по *Закона за МВР от 1997г./отменен/* на съответната територия до пристигане на полицейския орган, както следва:

- ***проверка за установяване самоличността на лица***
- ***задържане на лица***
- ***личен обиск на лице***
- ***проверка на личните вещи на лица***
- ***проверки в помещения без съгласие на собственика или обитателя или в тяхно отсъствие***
- ***използване на физическа сила и помощни средства***

Функциите по осигуряване на обществения ред от кметовете на общини се реализират преди всичко от взаимодействието им с местните полицейски органи.

Наблюденията за практическото осъществяване на взаимодействието за осигуряване на обществения ред показват, че в община Сандански:

- **кметовете на общини** си взаимодействат с **началниците на РПУ;**
- **кметовете на кметства** си взаимодействат с **началниците на ПУ.**

Началниците на РПУ, следва да организират сътрудничество с органите на държавната власт, местното самоуправление и неправителствените организации чрез съвместни *програми*. Те определят реда за провеждане на срещите с обществеността и

участват в тях. Същите определят задачите на служителите от охранителната полиция за реализиране на утвърдената през 2002г. от министъра на вътрешните работи.

Определена е мисията на полицията – да се стреми към установяване на открито, продуктивно и полезно партньорство с обществото, като изпълнява функциите си по осигуряване на обществен ред и сигурност в условията на прозрачност и отчетност и при зачитане на правата и достойнството на гражданите. Повишаването на общественото доверие и подкрепата на гражданите за полицията е предвидено като ключов елемент при установяване на това партньорство.

Партньорството е институционално споразумение, което постепенно се трансформира във философия. То е начин да се направят действията по пътя към една обща цел каквато може да бъде осигуряването на обществения ред по-ефективни чрез споделяне на отговорността и обединяване на ресурсите на отделните субекти-участници, били те държавни или публични, колективни или индивидуални. В тази връзка е необходимо бъдещото развитие на община Сандански да се съобрази и да осигури подходящи ресурси, чрез които всички горепосочени правомощия да бъдат обезпечени и развити като ефективна местна политика за повишаване качеството и сигурността на живот.

Проблемите, идентифицирани от гражданите на Сандански като основни проблеми в обществения ред и сигурността (17.14%) са посочили следните аспекти в областта на опазване на обществения ред и осигуряване на сигурността на гражданите, които имат нужда от развитие: „престъпност, сигурност, ред”, „осигуряване на полицейско присъствие”, „натоварен трафик”, „организиране на движението на автомобили и хора в града/места за паркиране”, „градски транспорт”.

РАЗДЕЛ VI: КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО НА ГР. САНДАНСКИ

Още от най-дълбока древност, землището на Сандански е поддържало почти постоянно активен културно-икономически живот и така чак до наши дни. В града има десетките минерални извори между трите планини, които са привличали заселници още от второто хилядолетие преди Христа. Тук тракийското племе меди построило своя град Медиус. Легенда разказва, че някъде в околностите на днешния град Сандански е роден и израсъл тракийски вожд и гладиатор Спартак, организирал Въстанието на робите в Древен Рим, въстание, което единствено пряко застрашава сърцето на римските владения в Италия и в крайна сметка има косвени последици за римската политика за години напред.

Паметника на Спартак

В тези времена градът носи името Свети Врач в памет на двамата братя Козма и Дамян - народни лечители. Това име градът носи до 1947 година, когато е преименуван на Сандански, в чест на Яне Сандански.

Паметник на Яне Сандански

Източник: Общинска администрация Сандански

От IV до VI век градът преживял най-големия си разцвет и бил един от най-ранните епископски центрове в България. Археологическото наследство в общината е едно от най-богатите и разнообразни в България с декларирани над 5000 паметника на културата, застъпващи периода от най-ранните епохи до Късното Средновековие. Най-големи успехи са постигнати в изследване на античния град под днешен Сандански - най-значимият античен и раннохристиянски център в целия регион, макар че поради добрата запазеност на ранновизантийския културен пласт, римското селище /I-III в./ не е достатъчно проучено. Особена ценност от периода на ранното християнство /IV-VI в./ представляват 4-те открити базилики, разположени в една сравнително малка по обхват територия около стария център.

Античен и късноантичен град Сандански

Особено ценни и придисвикващи огромен интерес са попадащите в границите на града са археологически обекти като Епископска базилика, Базиликата на Йоан, Раннохристиянският комплекс.

Източник: Общинска администрация Сандански

Епископската базилика е открита през 1989 при археологически разкопки водени от директора на Археологическия музей на гр. Сандански Владимир Петков. В периода 1990-1995 г. е разкрит в основни линии планът на раннохристиянската базилика, размерите и начинът ѝ на градеж, както и архитектурна декорация, мозайки и строителни периоди. През 1998 г. археолозите установяват, че базиликата е част от цял епископски комплекс, който освен църква включва и други значими архитектурни структури – баптистерий, атриум и други постройки с неизяснени функции. След това откритие разкопките на обекта продължават без прекъсване до днес.

Източник: Общинска администрация Сандански

Комплексът на Епископската базилика се подчинява на почти всички изисквания за строителство и функциониране на една култова сграда от раннохристиянския период (IV-VI в.), като същевременно притежава и някои свои особености, повлияни от местните традиции и историческо развитие. В изграждането на базиликалния ансамбъл са намерили отражение културни влияния на големите центрове на християнството в Близкия Изток, Константинопол, Гърция и Македония. Базиликалният комплекс е разположен на площ от 1600 кв. м и включва: класически тип елинистическа базилика с атрий (вътрешен двор); кръгъл баптистерий (кръщелна), който по форма и размери е единствен в България; мартириум с аязмо и други помещения с все още неизяснена функционалност.

Църквата е двуетажна, трикорабна и с едноставен нартекс и полукръгла от изток абсида. Наосът на Епископската базилика е с размери 22 x 23 метра, което като цяло му придава почти квадратна форма и го причислява към базиликите със скъсен наос. През раннохристиянския период в централния кораб е била поставяна и катедра – амвон, какъвто е разкрит и в Епископската базилика, с формата на кръст с издължени рамене. От IV век амвонът е мястото на певците и свещениците, когато произнасят проповедите си. Оттук се е четяло Евангелието и други свещени книги от специални четци.

Едно от най-важните открития в района на Епископския комплекс е когато в северозападната част на обекта е разкрит мартириум с аязмо (света вода) – помещение, в което е бил погребан светец или са съхранявани свети мощи. По тази причина той се явява най-святото му място в комплекса, а оттам и в целия раннохристиянски град, чийто наследник е днешният Сандански.

Източник: Общинска администрация Сандански

Резултатите от археологическите разкрития показват три фази в изграждането на комплекса, като с най-съществено значение са първата (IV в.) и втората фаза (V в.). Третият строителен период обхваща средата на VI в., когато е обновен интериорът на базиликата и са добавени нови помещения вътре в сградата и анекси извън нея.

В ранното християнство, преди да започне литургията, вярващите са се събирали на специални места пред храмовете, като с развитието на християнската архитектура това е ставало в архитектурно оформени с портици и дворни пространства, наречени "атрий" (атриум) или в оградни дворове или закрити помещения, наречени "екзонартекси". Изграждането на атриум към корпуса на църквата съществено обогатил и променил облика на епископския комплекс.

Източник: Общинска администрация Сандански

Баптистетий е друг обект извън базиликата, с оригинална раннохристиянска архитектура. Първоначално е открит през 1917 г. от войници, които изкопавали основите на изгражданата се на това място сграда на щаба на II българска армия. Направените археологическите проучвания напълно изясняват плана на помещението и стратиграфията на културните пластовете, с което е открива възможността за почти пълна възстановка. Оказало се е че повечето от разрушенията в кръгелната са извършени от изкопа, направен от войниците. От стратиграфския профил и находките е изяснено, че баптистерият е бил напуснат още през късната античност, преди да бъде разрушен.

Баптистерият е построен като самостоятелно тяло в югозападния ъгъл на Епископския комплекс. В архитектурно отношение той е представлявал масивна кръгла и куполна постройка (ротонда) с дебели 1.10 м външни зидове. Височината на купола е най-вероятно в рамките на 5.50 - 6.50 м. Сред разкритите на обекта многобройни археологически материали попадат и детайлите със златна украса - боя, което говори за

луксозна декорация на баптистерия и значимостта, която е имал в раннохристиянската религия и практика. Той е обслужвал епископската базилика и е датиран от В. Иванова към IV-V в.

Мартириум е помещение за съхранение на свети мощи е последният разкрит обект от Епископския комплекс. Мартириума е разположен в северозападния ъгъл на Епископския комплекс, северозападно от нартекса на базиликата и заема площ от 120 кв. м. В планово отношение той се състои от три помещения, съответно определени като: предверие (антре), мартирион и трето, засега с неизвестни функции. Официалния вход към разкритите три помещения е в западната част на нартекса на базиликата. Той е изграден от масивен мраморен праг със следи от тежка порта. Това е бил и входът, свързващ нартекса, респективно Епископската базилика с мартириума на запад.

Базиликата на епископ Йоан - Архитектурно-строителен паметник на културата от античността с национално значение; великолепни подови мозайки в стил "опус вермикулатум" и "опус тесалатум", част от които с изображения на риби и птици; в центъра на притвора ѝ се намира уникален за страната мозаечен строителен надпис /края на V - началото на VI в./ с ценни сведения за базиликата, в т.ч. че е построена от епископ Йоан, което пък доказва, че през ранновизантийския период града под дн. Сандански е бил епископско седалище с 5 базилики и главен културен, духовен и икономически център по долината на Средна Струма; базиликата е открита през 1960 г. и е частично проучена; най-подходяща за туристически посещения, тъй като се намира в сградата на Археологическия музей - експонирани са различни видове мозайки, в т.ч. и уникалният строителен надпис.

Раннохристиянски комплекс - Архитектурно-строителен паметник на културата от античността с национално значение и включва базилика, стоа и антична улица от V-VI в., експонирани на открито. Открити са и великолепни подови мозайки, съхраняващи се във фонда на Археологическия музей с възможност също да се експонират на открито; много подходящ за включване в туристическата обиколка из античния град.

Той е един от петте археологически музея в България, в които се съхраняват находки от древната археология. В музея има уникална колекция от Римски надгробни скулптури от мрамор (I – III век), най – голямата в България, която е необичайна за Европа и конкретно типична за този регион. Музейната колекция включва 11 367 експоната.

Уникалното съчетание на материално и нематериално културно наследство върху една и съща територия предоставя огромни възможности за Община Сандански и утвърждаването е като културен център на региона.

РАЗДЕЛ VII: УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ

1. Нормативна уредба, уреждаща политиката по управление на общинската собственост

Нормативната рамка за придобиването, управлението и разпореждането с общинско имущество включва няколко закона и редица документи на местно равнище, които произтичат от действащата законова уредба. Основополагащ е действащия *Закон за общинска собственост* (ЗОС), приет през 1996 година. Отношение към общинската собственост имат и някои други специални закони като Закона за устройство на територията (ЗУТ), Закон за горите, Закон за държавната собственост и редица други специални закони и подзаконовни нормативни актове.

Стратегически и оперативни програмни документи, свързани с управлението и разпореждането с общинска собственост в община Сандански са: Програма за управление на общинската собственост, Отчет на кмета за изпълнение на програмата за управление на общинската собственост, регистър на публичната и регистър на частната общинска собственост.

В *Програмата за управление и разпореждане с имоти – общинска собственост* са отразени намеренията на Община Сандански за управление и разпореждане с имоти – общинска собственост, съдържаща:

- прогноза за очакваните приходи и необходимите разходи, свързани с придобиването, управлението и разпореждането с имоти – общинска собственост;
- описание на имотите, които общината има намерение да предложи за предоставяне под наем, за продажба, за внасяне като непарична вноски в капитала на търговските дружества, за учредяване на ограничени вещни права или за предоставяне на концесия;
- описание на имотите, които общината има намерение да предложи за замяна срещу имоти на граждани или юридически лица;
- описание на имотите, които общината има намерение да придобие в съсобственост и способите за тяхното придобиване.

Информационното осигуряване. За оперативните цели на управлението на общинската собственост от съществено значение е наличната информационна база. На етапа на настоящото аналитично-оценъчно проучване, информационното осигуряване за общинската собственост на територията на община Сандански и конкретно за гр. Сандански се реализира по няколко линии, чрез:

- Главният регистър на общинската собственост в община Сандански, обособен в два подрегистъра – на *общинската публична* и на *общинската частна собственост*;
- Наличните Годишни програми за управление и разпореждане с общинската собственост;

2. Състояние и характеристика на общинската собственост

За целите на *ИПГВР на гр. Сандански* от значение е да бъдат определени имотите, които са общинска собственост и са на територията на града и в границите на неговото землище.

Структурата на общинската собственост включва всички недвижими обекти, които са актувани като общинска собственост, разположени на територията на общината в границите на урбанизираните територии и извън тях. Съгласно действащата нормативна уредба, общинската собственост е:

- Общинска публична;
- Общинска частна.

По своя характер и предназначение (начин на ползване) имотите – общинска собственост се диференцират условно на следните групи:

- Земеделски земи – ниви, лозя, овощни насаждани, градини и др.;
- Поземлени имоти в урбанизираните територии – терени в жилищните комплекси, терени предвидени за обслужващи дейности и др.
- Жилищни имоти;
- Сгради с обществено и с друго предназначение;
- Гори и др.

В общинската публична собственост се включват имоти, които са предназначени за общо ползване и улесняват реализирането на присъщи на общината дейности с подчертан публичен характер – в сферата на образованието, социалните дейности, инженерната инфраструктура, отдиха и др.

Режимът за разпореждане с общинските имоти, които са публична собственост (общинска публична собственост) в нормативно-правно отношение е твърдо регламентиран. Промените в статута на тези обекти и възможностите за разпореждане са силно ограничени. Това дава отражение върху силно ограничената динамика в техния брой. Една от тези възможности е свързана с разширяване на тази форма на собственост чрез придобиване по линия на принудителни отчуждения за общински обекти от първостепенно значение.

По-широки са възможностите за управление и разпореждане с имоти – общинска частна собственост. Действащата нормативна уредба дава по-широки пълномощия на Кмета на общината и на Общинския съвет в това отношение.

➤ *Земеделски земи*

Тази категория имоти, които са общинска честна собственост, поради това, че се намират извън строителните граници на гр. Сандански (в неговото землище), няма пряко практическо отношение към ИПГВР на града. Териториалният обхват на ИПГВР е в рамките на строителните граници на гр. Сандански. Характеристиката на този вид собственост е повече с информационен характер.

Общата площ на територията на община Сандански е 998 416 дка, като повече от половината от нея 543 450 дка са горски територии. Горските територии представляват 54% процента от общинската площ, като процента е близък до средния за областта от 56% , но е доста над средния за страната 33,5%. С площ на земеделските територии от 348 477 дка община Сандански е на 55-то място в страната.

По видове собственост земите се разпределят съответно:

Частна собственост – 28 % от общата територия

Държавна собственост - 62 % от общата територия

Общинска собственост - 10 % от общата територия. (*Общинската собственост включва ниви, трайни насаждения, мери и пасища, полски пътища и прокари, част от населените места, язовири, общинската пътна мрежа и други*)

В групата други територии попадат 550 дка – собственост на религиозни организации.

➤ ***Поземлени и урегулирани поземлени имоти***

Преобладаващата част от урегулираните поземлени имоти са застроени.

Част от имотите, разположени в строителните граници на гр. Сандански са обременени с вещни права - (право на строеж) или под вече изградени жилищни блокове в жилищните комплекси, прокарани комуникации от техническата инфраструктура. Поради тази причина не подлежат на разпореждане чрез търг или конкурс, т.е. като общинска частна собственост този тип имоти почти не носят преки приходи в общинския бюджет. От гледна точка на възможностите за застрояване сравнително малка част от тях (26 %) имат инвестиционен потенциал.

➤ **Общински сгради и жилищни имоти**

Община Сандански разполага със 65 броя общински жилища, които се отдават под наем на крайно нуждаещи се семейства. Реализираните приходи са относително постоянна величина - около 9 000,00 лв. /годишно.

Полезна площ на човек от населението е 28,1 кв.м., което е под средното за страната (30,1 кв.м.) и за Югозападния планов район (30,5 кв.м.), но над средното за област Благоевград (26,0 кв.м.) и над процента за съседните общини Петрич (24,6 кв.м.) и Гоце Делчев (25,0 кв.м.). Жилищната площ на човек от населението е 18,2 кв.м., което също е под средното за страната (19,4 кв.м.) и за Югозападния планов район (19,3 кв.м.), но над средното за област Благоевград (16,9 кв.м.) и съседните общини Петрич (16,6 кв.м.) и Гоце Делчев (15,6 кв.м.).

Подобна е статистиката и по отношение на спомагателната площ - 5,1 кв.м. в община Сандански, съответно за страната (6,6 кв.м.) , за Югозападния планов район (6,6 кв.м.), за област Благоевград (4,8 кв.м.), за общини Петрич (4,0 кв.м.), за община Гоце Делчев (6,2 кв.м.).

Жилищата в община Сандански по брой на стаите се пререзпределят по следния начин:

Вид жилища	Брой
едностайни	2 188
двустайни	5 140
тристайни	6 086
четиристайни	3 014
петстайни	1 238
ОБЩО	18 377

Броят на жилищата на 1000 човека от населението е 433 броя - под средното за страната (474) и за Югозападния планов район (483), но е над средното за областта (391).

Жилищата по материал на външните стени са основно тухлени 61% (11 249 жилища), стомано-бетонни са 26% (4766 жилища), а други са 13% (2362 жилища) Като цяло жилищният фонд е достатъчен за задоволяване на нуждите на населението в община Сандански. Преобладаващо състояние на жилищата е добро, с изключение на най-малките и периферни места, поради обезлюдяването и неполагането на грижи за празният жилищен ресурс.

Общинските жилища по своето предназначение са:

- Жилища за отдаване под наем
- Оборотни жилища
- Резервни жилища
- Жилища за продажба

Броят, видът и местонахождението на жилищата в групите се определят от Общинският съвет по предложение на Кмета на основание чл. 12, ал. 1 и 2 от Закона за общинската собственост. До момента такова решение не е взето от страна на Общинския съвет. Към днешна дата в Община Сандански има 87 бр. налични общински жилища.

Жилищата за отдаване под наем са новопостроените и наличните свободни жилища. В тях се настаняват нуждаещи се граждани, чиято жилищна нужда се установява при условията и реда, определен с ППЗОС. Последният блок е построен за отдаване под наем и пуснат в експлоатация е през м. април 1993 год.

Жилища за продажба. Те могат да се продават на :

- Правоимащи по ЗУЖВГМЖСВ.
- Граждани настанени в тях по административен ред.
- Граждани, чиито имоти се предлагат да бъдат отчуждени по реда на глава 3 от ЗОС
- Други физически или юридически лица

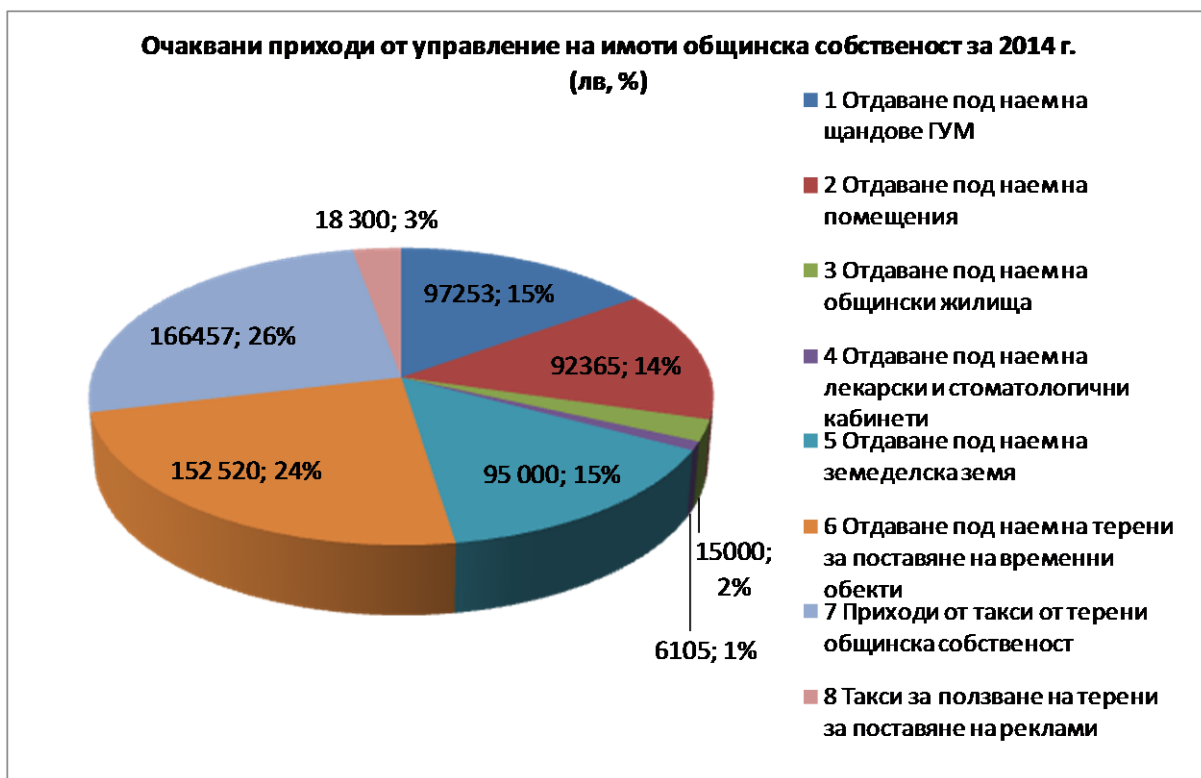
Към момента има 5 отчуждени семейства, които реално не са получили жилища като обезщетение.

Право за кандидатстване за настаняване под наем имат, граждани, които отговарят на условията посочени в чл. 5 ал. 1 от ППЗОС.

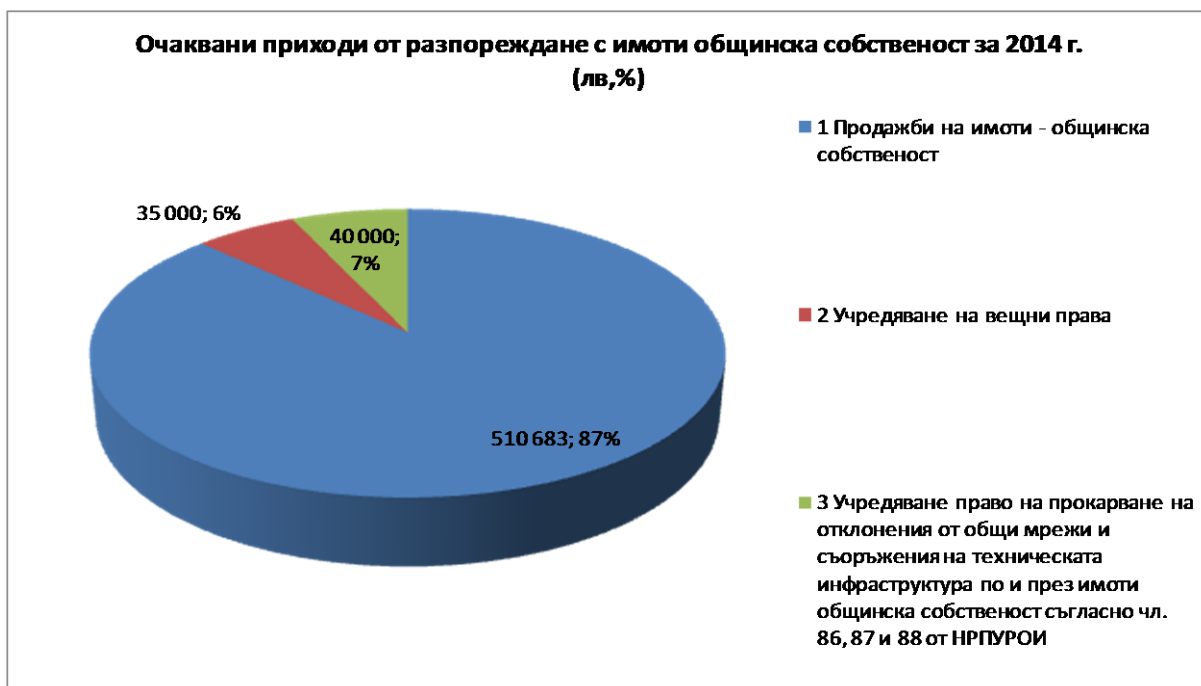
Съществуващият жилищен фонд не може да задоволи потребностите на нуждаещите се граждани . Целите които трябва да си постави общината са: строеж на общински жилищни блокове, отстъпено право на строеж в общински имоти ако има такива.

През последните години се запазва тенденцията за очакваните и отчетени приходи, свързани с придобиването, управлението и разпореждането с имоти – общинска собственост (показани на фиг. 18, 19 и 20)

Фиг. 18. Очаквани приходи от управление на имоти общинска собственост за 2014 г.

Фиг. 19. Очаквани приходи от разпореждане с имоти общинска собственост за 2014 г.

Фиг. 19. Очаквани приходи от продажба на имоти общинска собственост за 2014 г.

3. Приходи от наеми

Закрити площи

1.1. Помещения - през 2013 г. са отдадени под наем общо 42 броя помещения от които 26 в гр. Сандански. Освен отдадени под наем помещения, има предоставени за безвъзмездно управление 18 броя помещения в гр. Сандански на юридически лица и звена на общинска бюджетна издръжка или на техни териториални структури, след решение на общински съвет Сандански.

1.2. Щандове в сградата на ГУМ - от общо 61 броя обособени търговски обекти и 29 броя складове, през 2013 г. под наем са отдадени общо 21 обекта, в т. ч. 7 броя складове. Отдадените под наем щандове са на първи етаж, Супермаркет, лицевите витрини и витрината на ул. „Башлийца“. Вторият етаж е свободен. Насрочвани са няколко пъти търгове, но няма желаещи.

1.3. Лекарски и стоматологични кабинети - отдадените под наем лекарски и стоматологични кабинети реализираните приходи от наеми запазващи се като тенденция в последните години около 6 000 лв. , като темпа на промяна е с посока намаление.

1.4. Общински жилища - община Сандански разполага с 68 броя общински жилища, които се отдават под наем на крайно нуждаещи се семейства. През последните години реализираните приходи са около 15 000.00 лв.

Земеделска земя

Увеличаващите през последните години приходи е продиктувано от по-големият интерес на земеделските стопани, с което се е увеличил и броят на сключените договори.

3. Терени

Съгласно изготвена от гл. архитект на общината и приета от общински съвет схема за разполагане на временни търговски обекти под наем се отдават годишно около 100 броя терени.

7.4. Приходи от такси

Приходи от такси за ползване на терени за поставяне на временни съоръжения / маси за сервиране, стълбища и др./

През последните години се забелязва увеличение на отдадени за ползване терени за поставяне на временни съоръжения. Приходите реализирани от тези такси са в годишен размер следно около 140 000.00 лв. без ДДС.

Приходи от такси за реклами

Средногодишно се издават около 25 броя разрешителни за поставяне на рекламни табели от които постъпват като приход средно около 13 000.00 лв., като се наблюдава темп на намаление свързан с намаляването на броя на рекламните табели.

Приходи от продажба на общинска собственост (нефинансови активи)

В политиката на общината по управление и разпореждане на общинската собственост определено място заема и продажбата на ДМА, на земя, на гора в земеделски земи и др. когато това е в обществен интерес. В годишните Програми за управление на общинската собственост са предвидени определени приходи от подобна продажба

5. Управление на имотите, общинска собственост.

Основните документи, които регламентират управлението на общинската собственост са приетите от Общинския съвет - Годишни програми за управление на общинската собственост. В тях се определят:

- Вида на общинската собственост, диференцирана на:
 - общинска публична;
 - общинска частна собственост;
- Формите за придобиване на общинска собственост чрез:

- Закупуване;
 - Придобиване чрез принудително отчуждаване;
 - Замяна на един вид имот с друг вид имот;
 - Замяна на право на строеж с придобиване на имот;
 - Дарение и др.
 - Управление на имотите, общинска собственост, включващо:
 - Директно използване за осъществяване на определени функции на общината;
 - Отдаване под наем;
 - Отдаване на концесия;
 - Продажба (отнася се за имоти общинска частна собственост);
 - Замяна на имоти – само за общинска частна собственост и др.
- Придобиване на имоти – общинска собственост

От останалите форми за придобиване на общинска собственост (чрез закупуване, замяна на имоти, дарения и др.) липсва информация в Годишните програми за управление на общинската собственост. Това предполага, че такива не са използвани.

➤ Форми на управление на общинските имоти

Използване на урегулирани поземлени имоти. По данни от *Общинската стратегия за управление на общинската собственост* вътрешните актове, уреждащи управлението и разпореждането с имоти - общинска собственост са в съответствие с действащото законодателство и обхващат целия процес по придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество.

Разпределението на дейностите по управление и разпореждане с имоти - общинска собственост между различни звена от организационната структура на общината не е напълно в съответствие с действащите разпоредби на законовите и вътрешните актове.

Функциите по организацията, подготовката и провеждането на процедурите за продажба на недвижими имоти - частна общинска собственост са възложени на началник отдел "Стопанска политика и евроинтеграция". Основните задължения и отговорности са определени в длъжностната характеристика на лицето, одобрена от кмета на общината и са връчени срещу подпис.

Контролът по изпълнение на дейностите в процеса по продажбите се осъществява от директора на дирекция "Стопанска политика и евроинтеграция" (СПЕИ).

Спазването на законовите разпоредби при придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество.

В Община Сандански на основание чл. 8, ал. 2 от Закона за общинската собственост (ЗОС), с решение на Общинския съвет (ОбС) № 138 от 20.06.2005 г. е

приета Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество (НРПУРОИ).

С настъпилите нови промени на ЗОС през 2008 г., на основание чл. 8, ал. ал. 8 и 9 от Закона, с решение на ОбС № 22 от 22.01.2009 г. са приети Стратегия и годишна програма за управлението и разпореждането с общинската собственост.

Стратегиите се разработват в съответствие със законовите изисквания и на база анализи за състоянието на управлението и разпореждането с общинската собственост. Изведени са основните цели, принципи и приоритети, очертани са основните характеристики на отделните видове имоти, които могат да се предоставят под наем или да бъдат обект на разпоредителна сделка.

В края на 2008 г. от ОбС са приети две наредби, свързани с подготовката, условията, резултатите от проведените търгове и конкурси за управление и разпореждане с общинската собственост. Наредбата за реда и условията за провеждане на публични търгове и публично оповестени конкурси за отдаване под наем на общинско имущество, е приета с решение № 163 от 18.11.2008 г., а Наредбата за реда и условията за провеждане на публични търгове и публично оповестени конкурси за разпореждане с общинско имущество, е приета с решение № 186 от 21.11.2008 г.

Актуване на недвижими имоти общинска собственост

Актовете за общинска собственост са съставени по образци, утвърдени от министъра на регионалното развитие и благоустройството, съгласно разпоредбите на чл. 56, ал. 1 от ЗОС. Към настоящия момента са съставени 189 акта за общинска собственост; един имот е преобразуван от публична общинска собственост в частна общинска собственост. Деактуваните имоти общо са 39 бр., като за всеки имот е издавана заповед на кмета за деактуване и отписване от баланса на общината. В Община Сандански е въведена компютъризирана информационна система за регистрите, но не са отразени всички актове за общинска собственост. Длъжностното лице, отговарящо за регистрите е започнало отразяването на актовете в електронния регистър от 2005 г., като актовете за предходните години липсват в компютъризираната система, а се съхраняват в старите регистри.

Актовете за имоти - общинска собственост не се съхраняват в дирекция "Общинска собственост", а се съхраняват от главен специалист "Регистър и актуване на собствеността" към дирекция "Устройство на територията и инвестиционната политика". В дирекция "Общинска собственост" се съхраняват копия от актове, съставени до 30.05.2006 г. След този период, актове на хартиен носител не са предоставяни на експерт "Наеми и регистър на собствеността".

Отдаване под наем на недвижими имоти общинска собственост

Процесът на отдаване под наем в Община Сандански е регламентиран с Наредба за реда и условията за провеждане на конкурси (НРУПК), приета с решение на Общински съвет № 233 от 25.11.2004 г. и Наредба за реда и условията за провеждане на публични търгове и публично оповестени конкурси за отдаване под наем на общинско

имущество, приета с решение на Общинския съвет № 163 от 18.11.2008 г. (НРУПТПОКОПОИ). Подготовката и организацията на процедурите за отдаване под наем са вменени в длъжностните характеристики на служителите от дирекция "Общинска собственост". Контролът по изпълнение на дейностите в процеса на отдаване под наем се осъществява от директора на дирекцията.

За просрочените плащания са начислявани и събирани лихви на дължимите суми по наемните договори. Предприети са действия спрямо нередовните наематели, като са изпращани уведомителни писма. Досиетата на нередовните наематели, които не са се издължили доброволно, са предадени на юристи и са заведени съдебни дела.

За регистриране на наемите и на сключените договори се използва програмен продукт "Наеми и такси". Финансово - счетоводната програма дава възможност за проследяване на всяко плащане в момента на фактуриране, т.е. може да се проследи дали наемателят има или няма просрочени задължения. Съгласно НРУПТПОКОПОИ за всеки имот, отдаден под наем чрез конкурсна или тръжна процедура, са вземани решения от Общинския съвет, в които са определени и първоначалните наемни цени. За разработване на тръжната документация за всеки търг или конкурс се назначава комисия от кмета, като документацията е съгласувана с отдел "Правен и информационно обслужване". На основание чл. 8, ал. 2 от НРУПТПОКОПОИ, кметът издава заповеди за провеждане на публични търгове и конкурси, като се спазва двайсетдневният срок за публикуването им, преди изтичане на крайният срок за подаване на документите от участниците. Спазва се и определеният в заповедите размер на депозита, който не може да бъде по-малък от 10 % от първоначално определената цена.

Съгласно разпоредбите на чл. 10 от НРУПТПОКОПОИ, в деня на провеждане на търга или конкурса кметът издава заповеди за назначаване на комисия от пет члена. Определят се и двама резервни членове. За своята работа, комисията съставя протоколи, въз основа на които кметът издава заповеди, за обявяване на спечелилия търга или конкурса участник. На участниците в търга или конкурса, се връчват заповеди за определяне на спечелилия участник, срещу подпис или се изпращат писма с обратни разписки.

Договорите с класираните кандидати се сключват след изтичане на срока за обжалване, като се подписват от кмета и главния счетоводител и се съгласуват с главния юрисконсулт на общината. Предаването на имотите се извършва с двустранно подписани предавателно - приемателни протоколи. В договорите се определени правата и задълженията на наемателите и общината, срокът на договорите, размерът на наемите, срокът и начина на издължаването му и условията за прекратяване на договорните отношения. Съществува и изискване за актуализиране на наемната цена в началото на всяка година, съгласно обявеният инфлационен индекс за предходната година и по взето решение на Общинския съвет. Определените наемни цени за помещенията са диференцирани по вид, предназначение и местонахождение на отдаваното под наем имущество, с което са защитени в достатъчна степен интересите

на общината. За всички наематели на нежилищни имоти са изготвени досиета по обекти.

➤ Замяна на имоти - частна общинска собственост

Процедурата по извършване на замяна на имотите - ЧОС в Община Сандански се осъществява от главен специалист "Регистър и актуване на собствеността", като тези задължения не са отразени в длъжностната му характеристика. Оценките на имотите са изготвени от лицензирани оценители. За извършените замени са взети решения от Общинския съвет и са издадени заповеди от кмета, при спазване на едномесечния срок по чл. 40, ал. 8 от ЗОС и чл. 80, ал. 11 от НРПУРОИ.

В Община Сандански в дирекция СПЕИ е създаден регистър на продажбите и регистър на учреденото право на строеж, но не е създаден публичен регистър на разпоредителните сделки по смисъла на чл. 41, ал. 4 от ЗОС. Обектите публична общинска собственост са застраховани, съгласно изискванията на чл. 9, ал. 1 от ЗОС.

Създадените вътрешни актове в Община Сандански регламентират процесите по управление и разпореждане с общинското недвижимо имущество и създават условия за законосъобразното им осъществяване. Като цяло взетите управленски решения, са съобразени с действащите законови и подзаконовни нормативни актове, но при проверки от Сметна палата са констатирани допуснати нарушения.

➤ Управление на Общински дружества

Община Сандански е едноличен собственик на капитала в седем търговски дружества:

- МБАЛ „Свети Врач - Сандански”;
- „Медицински център-I Сандански” ЕООД;
- „МТЛ - Сандански” ЕООД (в ликвидация); 4) „Общински аптеки” ЕООД - гр. Сандански;
- „УВЕКС” ЕООД - гр. Сандански;
- „СТРОЙКОМТРАНС” ЕООД;
- „СТРОЙУНИВЕРСАЛ” ЕООД /в ликвидация/.

Общинският съвет не е вземал решения за разпределение на реализираните печалби. Приходи от дивиденди в общинския бюджет не са постъпвали.

6. Финансови резултати от управлението на общинската собственост

Няколко са основните предназначения на общинската собственост. Освен да улеснява провеждане на общинската политика в социалната сфера и да подпомагат нормалното функциониране на важни за функционирането на общината системи, свързани с инженерната инфраструктура, отдиха, административното и друго обслужване, общинската собственост има и финансови измерения. Чрез различните форми на управление, общинската собственост следва да бъде разглеждана и като

източник за постъпления в приходната част на бюджета на общината. От друга страна, стопанисването на общинската собственост изисква и разходване на общински финансов ресурс.

Финансовите резултати от управлението на общинската собственост следва да бъдат анализирани и оценявани от гледна точка на следните няколко аспекта:

- Размер на приходите от използване на общинската собственост;
- Дял на приходите, свързани с управлението и разпореждането с общинска собственост от общия размер на бюджетните приходи и от размера на местните приходи;
- Динамика на приходите, свързани с управлението и разпореждането с общинска собственост по години;
- Структура на приходите от общинска собственост – от наеми, от концесии, от продажба на сгради и земя и др.;
- Разходи за стопанисване и разпореждане на имоти – общинска собственост и др.

Важен аспект на финансовите резултати от управлението на общинската собственост е свързан с мястото и значението ѝ за развитието на гр. Сандански. За целите на ИПГВР на гр. Сандански е от значение да бъде определен вида и дела на общинската собственост, разположена на територията на града от тази – общо за общината. Това ще даде възможност да бъдат оценени и обектите, които са общинска собственост и по-конкретно на онези от тях, които са с публичен характер от гледна точка на включването им в списъка на проектите на самия ИПГВР.

През последните години имотите, които общината е имала намерение да предложи за предоставяне под наем, за продажба, за учредяване на ограничени вещни права или за предоставяне на **концесия са отразени в следния ред:**

Таблица 22. Списък на обекти за предоставяне под наем, продажба, учредяване на вещни права и концесии

№	Описание на имота
А. ИМОТИ, КОИТО ОБЩИНА САНДАНСКИ ИМА НАМЕРЕНИЕ ДА ПРЕДОСТАВИ ПОД НАЕМ	
1.	Помещения и части от помещения – 43 бр. договори общо, в т. ч. 28 бр. в гр. Сандански,
2.	Отдаване под наем на щандове в ГУМ – предвидени са приходи от първи етаж.
3.	Отдаване под наем на общински жилища – 65 бр. договори за отдадени под наем жилища, от които 37 бр. в гр. Сандански
4.	Отдаване под наем на лекарски и стоматологични кабинети – отдават се под наем 17 бр. кабинети в отделни населени места на общината.
5.	Отдаване под наем на земеделска земя. Планира се да се сключат 110 бр. договора за наемане на маломерни имоти земеделска земя и 132 бр. договора за мери и пасища.

6.	Отдаване под наем на терени за поставяне на временни търговски обекти. По одобрена схема от Об. Съвет са отдадени под наем 87 броя терени за поставяне на павилиони и 20 бр. терени за други преместваеми търговски обекти.
7.	Такси за ползване на терени за временни съоръжения. Планирани са да се отдават под наем на разрешителен режим 240 бр. терени с обща площ 2000 кв.м.
8.	Такси за ползване на терени за поставяне на реклами – прогнозата е да се отдадат 84 кв.м. рекламна площ на 20 наематели.
Б. ИМОТИ, СОБСТВЕНОСТ НА ОБЩИНА САНДАНСКИ ЗА ПРОДАЖБА	
1.	Имоти, за които има решение за продажба и са провеждани търгове
2.	Имоти, за които трябва да се вземе решение за продажба
В. ИМОТИ, КОИТО ОБЩИНА САНДАНСКИ ИМА НАМЕРЕНИЕ ДА ПРЕДОСТАВИ НА КОНЦЕСИЯ	
1.	Хигиенна баня гр. Сандански намираща се в имот 65334.300.3212 по КК и КР на гр. Сандански.
Г. ИМОТИ, ВЪРХУ КОИТО ОБЩИНА САНДАНСКИ ИМА НАМЕРЕНИЕ ДА УЧРЕДИ ВЕЩНО ПРАВО НА ПОЛЗВАНЕ	
1.	През 2013 и 2014г. . общината няма намерение да предлага учредяване на вещни права върху общински имоти, както и право на преминаване, поради което не е възможно да се цитират и да се опишат такива. Заложените приходи отчитат прогнозите за постъпване на молби от граждани и други юридически лица, които ще бъдат решавани съгласно разпоредбите на чл. 86, 87 и чл. 88 от Наредбата за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинската собственост.

Източник: Общинска администрация Сандански.

През последните години Община Сандански е изразила намерение да не предлага имоти – общинска собственост за замяна срещу имоти на граждани или юридически лица.

При проведеното социологическо проучване в рамките на разработването на ИПГВР на град Сандански, общо 49,37% от респондентите изразяват преобладаваща неудовлетвореност от:

- Паркоместа в централна градска част – общо 80,18%
- Състояние и достъп до ЖП гара – 71.68%
- Достъп до хора с увреждания – общо 64,60%
- Състояние на улиците в града – общо 64,60%
- Състояние и достъп на автогарата/те – 63.16%

Над 59.89% от анкетираните считат, че състоянието на спортните пространства и съоръжения е лошо и много лошо, а над 54.97% - че състоянието на тревните площи в междублоковите пространства е също лошо и много лошо състояние. Най-висока степен на неудовлетвореност от състоянието на тревните площи в междублоковите пространства. Състоянието на съществуващите детски площадки се определя като предимно лошо и много лошо. Спортните пространства и съоръжения в голяма степен неудовлетворяват жителите на града (*за 59.89% от анкетираните те са в лошо и много лошо състояние*). Съществуващата изградена инфраструктура с детски площадки в града е един от елемента, който в голяма степен неудовлетворява гражданите от всички територии за живеене в град Сандански. Велосипедните алеи са инфраструктурният елемент, който в най-голяма степен е недостатъчен в градската среда в Сандански. Степента на неудовлетвореност от наличието на този елемент е изключително висока сред респондентите от всички райони за живеене, както и в централната градска част. Най-голяма е потребността от изграждане на места за паркиране (36.54%), детски площадки (15.38%) и спортни площадки (23.08%) за всички включили се в анкетното проучване.

Изводи управлението на общинската собственост:

Анализите и характеристиките на общинската собственост в община Сандански, отнасящи се гр. Сандански, дават възможност да бъдат формулирани следните обобщени изводи:

- Основни приходи от управлението на общинската собственост са приходи от такси от терени и временни обекти
- Най-големите приходи от разпореждане с общинска собственост се реализират от продажба на сгради и земеделска земя.
- Наличната общинска собственост на община Сандански е важна материална база, предназначена за осъществяване на присъщи на общината публични функции в сферата на благоустройството (инженерните мрежи, които са общинска собственост), образованието, масовия спорт и отдых, културата, администрацията и др.;
- Разполагаемата общинска частна собственост, осигурява част от неданъчните местни приходи в бюджета на общината;
- За ИПГВР е важна информацията за общинските имоти от първостепенно значение, които са съществен резерв за инвестиционната политика на общината, свързани с функциониране на важни за общината инженерни системи, паркове, паркинги, културно-исторически атракции, гробищни паркове и др., които са с публичен характер;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

- Изводът е, че участието на Община Сандански в капитала на търговски дружества не е допринесло до увеличаване на собствените ѝ приходи, което е индикация за недобро управление при осъществяването на стопанската дейност.

VIII. УПРАВЛЕНИЕ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕН СЕКТОР

1. Общинско управление

Същността на общините се променя в процеса на приобщаването им към държавно управление на териториите. Местното самоуправление е извън единната система на държавните органи, но организацията и дейността му се регулират със закони на парламента и правителството.

Местното самоуправление има своя самостоятелна система от органи, посредством които тя намира съответна реална изява. **Основни организационни структури на местното самоуправление са общинските съвети.** Общинските съвети представляват местните парламенти, като съществуват някои особености в сравнение с парламента; на общинско равнище не се формира националната политика, а се решават въпроси свързани с осигуряването на нормални условия за живот на местното население. Обикновено органите на общинските съвети са представени от хора който се занимават с различна дейност, те решават кога да се събират какво да обсъждат и те приемат заедно с кмета дискутираните въпроси свързани със общината като обикновено се гласува с ръка. Те са избират от населението на отделната община. **Втората съставна част на организацията на общината е общинската администрация** в лицето на кмета и специализираните изпълнителни служби на общината. Местните изпълнителни органи са органите на съветите, а не на централни или регионални държавни структури и те са отговорни пред съответните съвети, което определя йерархичната връзка.

Община Сандански изпитва нужда не само да развива административните възможности, но и да увеличава способността си за анализ на развитието и определянето на приоритети в него.

В последно време се забелязва засилване на държавния характер на общините. Към обществените форми на самоуправление се прибъгва рядко. Доминиращите държавни елементи в статута на общината са очевидни. Не увеличаването или намаляването на държавните функции на общините е проблема, изразяващ се в намиране на идеалното средно положение, границата между държавата и обществото в организацията на общината.

Местното самоуправление е форма на децентрализация на държавната власт по пътя на засилване правото на териториалните общности и на избраните органи да решават общинските проблеми. Реално Местното самоуправление е възможно само при условие, че общинските съвети се ползват с финансова самостоятелност при решаването на местните въпроси. Всяка община има право на самостоятелен бюджет, който не е част от държавния бюджет. Той се формира и разходва по правила, утвърдени със закон, но неговите приходи и разходи се определят от общинските съвет. Когато централизираните или регионалните държавни органи делегират правомощия на

органите на Местно самоуправление, то последните трябва да разполагат с определена свобода относно организацията и осъществяването на тези правомощия. Налагането от горе на стандартни структури, подходи и методи в дейността води до скъпо и неефективно управление. Кметът на общината е орган с обща компетентност, каквато има и областния управител, но той упражнява своите правомощия на територията на съответната община. Той функционира в две качества: като орган на местно самоуправление в общината и като административен орган. Като орган на изпълнителната власт той притежава специална компетентност, а във второто си качество е недържавен, общински орган. Така кметът се явява изпълнителен орган не само с властнически правомощия, произтичащи от местното самоуправление, но и с държавно-властнически правомощия.

Съвременната тенденция към децентрализация съживи интереса към местно управление в контекста на нуждите – демократизация, административна ефективност, икономическо развитие и мобилизация на ресурсите. Вниманието особено се фокусира върху ролята на общините при планирането, определянето на политиката на развитие на територията и мобилизацията на ресурсите. Тази роля засилва тенденцията общините да придобиват все по – голяма независимост, защото това дава възможност функциите, имащи национално значение, да се изместят до нивата, които са по – близо до населението.

Процесът на децентрализация включва най – малко седем сфери:

- Предоставяне на правомощия.
- Делегиране на власт.
- Децентрализация.
- Дерегулация.
- Участие на населението в управлението.
- Насърчаване на териториален модел на икономическо развитие.

Основните решения се вземат от органа на местно самоуправление – Общински съвет. Той се състои от 29 общински съветници, избрани чрез пропорционални избори. Представява се от председател, който го администрира. Към него функционират 12 постоянни, които подготвят решенията на съвета по различните въпроси. Общинският съвет контролира работата на кмета чрез поставяне на питання и чрез отчети.

Правомощията на Общински съвет Сандански са групирани, с оглед различните видове компетенции, както следва:

- Конститутивни;
- Финансови и стопански;
- Организационно - административни и териториални;
- Социално – икономически

Община Сандански има опит във внедряването на ефективни мерки в администрацията за придобиване на капацитет за работа в новите икономически и социални условия. При изпълнение на своята дейност, общинска администрация в Община Сандански се ръководи от следните принципи:

- Отговорност към проблемите на общината и нейните граждани;
- Спазване на закона и зачитане на морала;
- Максимална ефективност на провежданите действия и проекти;
- Диалог с гражданите;
- Прозрачност при управлението и разпореждането с общинско имущество и средства;
- Ефективно административно обслужване на гражданите, физическите и юридически лица.

В Община Сандански функционира са приети и функционират редица наредби, създаващи основа за успешно управление, както следва:

- Наредба за условията и реда за придобиване, управление и разпореждане със земите от общинския поземлен фонд на Община Сандански
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги
- Наредба за опазване на обществения ред, обществената чистота и спокойствието на гражданите
- Наредба за пожарна безопасност и защита на населението на територията на Община Сандански
- Наредба за издаване на разрешителни за водовземане, извършване на услуга на водопренос водоподаване по общински водопроводи за минарална вод 04.2014 г.
- Наредба за условията и реда за съставяне на бюджетната прогноза за местните дейности за следващите три години и за съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на бюджета на община Сандански 04.2014 г.
- Наредба за провеждане на общински есенен турнир по баскетбол "Спорт в свободното време" за купата на община Сандански 26-27.10.2013 г.
- Наредба за условията и реда за принудителното изпълнение на заповедите за поправяне, заздравяване или премахване на строежи или части от тях на територията на община Сандански
- Наредба за опазване на обществения ред, обществената чистота и спокойствието на гражданите
- Наредба за определяне на местните данъци в община Сандански

- Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби
- Наредба за условията и реда за настаняване под наем и продажба на общински жилища в община Сандански 04.04.2014 г.
- Наредба за управление на горските територии на община Сандански
- Наредба за символите, празниците, почетните звания, почетните знаци и награди на град Сандански
- Наредба за принудително изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи
- Наредба за условията и реда за настаняване под наем и продажба на общински жилища в община Сандански
- Наредба за управление на горските територии на община Сандански
- Наредба за овладяване популацията на безстопанствените кучета и регистрацията на домашни кучета на територията на община сандански
- Наредба за реда и условията за провеждане на публични търгове и публично оповестени конкурси за отдаване под наем на общинско имущество
- Наредба за рекламната дейност на територията на община сандански
- Наредба за реда за учредяване на търговски дружества с общинско имущество и за упражняване правата на собственост в търговските дружества с общинско участие
- Наредба за издаване на удостоверения въз основа на регистъра на населението
- Наредба за съставяне, изпълнение и отчитане на общинския бюджет
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги
- Наредба № РД-02-20-6 ОТ 24.04.2012 за издаване на удостоверения въз основа на регистъра на населението
- Наредба за реда и условията за провеждане на публични търгове и публично оповестени конкурси за разпореждане с общинско имущество
- Наредба за прилагане на публично-частните партньорства
- Наредба за опазване на обществения ред, обществената чистота и спокойствието на гражданите
- Наредба за за реда и условията за разрешаване поставянето на преместваеми обекти за търговска дейност

- Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество

В община Сандански са приети и се изпълняват следните стратегически документи:

- Стратегия за развитие на социалните услуги 2011 – 2015 г. община Сандански
- Стратегия за присъединяване на община Сандански към Културно-туристически маршрут "Европейски приказки и легенди"
- Програма за устойчиво развитие на туризма в община Сандански 2013-2017 г.

2. Неправителствен сектор в община Сандански

Сътрудничеството между общинската администрация и неправителствения сектор е един от основните елементи на ефективното и прозрачно управление на общината. В община Сандански съществува добро взаимодействие между общината и неправителствени организации с цел сътрудничество във възможно най-широк кръг области и на всички равнища на общественно-икономическия живот в общината – насърчаване и утвърждаване на гражданското участие при формиране, изпълнение и контрол на обществените политики за развитие на община Сандански, мобилизиране на вътрешни и привличане на външни ресурси за общественно-икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Община Сандански работи активно за демократизиране на местното управление чрез развитие на формите на пряка демокрация и широко гражданско участие в работата, особено при вземане на решения по важни за общината въпроси.

През 2004 г. е създаден Център за административно обслужване на гражданите, където се работи по системата на обслужване - едно гише.

Въведена е системата за контрол на документооборота, проследяване на движението, спазване на сроковете за предлаганите услуги чрез системата за електронно деловодство - АКСТЪР.

В общината ежегодно се обсъжда отчетът по бюджета и проектобюджетът. В сайта на общината се публикуват материалите. Всички сесии и решения на ОбС са качени на сайта на общината, както и всички обяви за търгове, конкурси, концесии и др. актове на кмета в изпълнение решения на ОбС. От 2009 г. са въведени във всички учебни заведения делегираните бюджети.

В Благоевградска област за пръв път в община Сандански са въведени делегирани бюджети и в детските градини.

За пръв път общината е назначила 23 човека на работа след участие в Програма на МТСП за наемане на работа лица в неравностойно положение (с група инвалидност). Приети са нови наредби на ОбС относно администрирането на местните такси и цени

на услуги, Наредба за местните данъци, Наредба за публично частното партньорство, Наредба за провеждане на публично оповестени търгове и конкурси за продажба /или отдаване под наем/ на общинско имущество. В работата на общината се предвижда ежегодното реализиране на Културния и спортен календар, приет от ОбСъвет с цел укрепване на социалното единство.

Взаимодействието включва установяване на ежегоден обществен форум за устойчиво развитие с цел обсъждане и решаване на въпроси в обществен интерес и като форма за консултиране с гражданите и гражданските организации в община Сандански. Като изключително устойчива и ефективна форма на взаимодействие между публичната власт и гражданския сектор се е наложило създаването на съвместни структури за местно развитие – създаването на Консултативни съвети и обществени форуми, които да оказват съдействие при разработването на политики и стратегии, да подпомагат работата на общинската администрация и допринасят за подобряване качеството на общинските услуги.

Представителите на гражданския сектор, членове на консултативните съвети и форуми са въввлечени в цялостния процес на инициране, подготовка, изпълнение и мониторинг на общински стратегии и програмни документи.

За гарантиране на максималната ангажираност на всичките граждани в процеса на разработването на Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Сандански се насърчава включването на заинтересованите страни сред местна власт, регионални и централни институции, инвеститори и предприемачи, икономически и социални партньори, различни възрастови, социални и етнически групи, представители на културата и образованието, неправителствени организации, обществени и квартални съвети, браншови и професионални общности, експерти от различни области, активни граждани и др.

Различават се няколко групи и потенциални заинтересовани страни и целеви групи при подготовката на ИПГВР на град Сандански са:

- ✓ Жителите на града, както и временно пребиваващите – учачи, работещи, гости, туристи и др.;
- ✓ Местната власт в лицето на Общинска администрация и Общински съвет;
- ✓ Представителите на бизнеса – земеделци, инвеститори, предприемачи, строителни и транспортни фирми, хотелиери, ресторантьори, туристически агенции, занаятчии, търговци, производители и др.;
- ✓ Представители на гражданското общество – неправителствени организации, граждански и младежки групи, обществени и квартални съвети, домоуправители, съвети на етажната собственост, активни граждани, неформални местни лидери и др.;
- ✓ Областна администрация Благоевград, регионалните и децентрализирани структури на държавното управление в района и др.;

- ✓ Професионални общности – архитекти, инженери, проектанți, озеленители, еколози, експерти, историци и изследователи на културно – историческото наследство и др.;
- ✓ Дейци на изкуството и културата;
- ✓ Представители на образованието, спорта и туризма;
- ✓ Социално уязвими групи, социални партньори и институции.

На територията на град Сандански функционира Читалище "Отец Паисий - 1919", основано през 1919 г. Днес в сградата на читалище има библиотека, репетиционна зала. Сред дейностите, развиващи се в читалището са множество танцови групи (включително детски), фолклорни групи, драматичен театър, вокални групи, школа по пиано, китаро-мадолинен оркестър.

Гражданските сдружения и неправителствени организации постепенно укрепват и да заемат своето място в обществото. Те са връзката между общинското ръководство и хората. В общината работят добре с гражданско сдружение "Здраве", особено силно е влиянието на фондация "Спартак", фондация "Родолубие" и фондация "Нади".

Работата на училищните настоятелства във всички средни и основни училища в общината, както и работата в Читалище "Отец Паисий" срещат подкрепа, разбиране и финансова помощ от общината. На специално внимание са младежките спортни и културни клубове. Регистрираните 20 спортни клуба получават общинска субсидия по решения на ОбС. Ежегодно се отделят в бюджета суми, които се разпределят на болни хора и такива със социални проблеми. По решение на ОбС на нуждаещи се лица се отпускат финансови помощи. Сумите са заложи в бюджета и има добра финансова дисциплина при усвояването им.

Гражданите са поставени в центъра на вниманието на всички демократични институции и процеси чрез: подобряване качеството на услугите, ангажиране на гражданите, провеждане на политики, съответстващи на нуждите и очакванията на хората

В община Сандански функционират 5 спортни клуба, 1 пенсионерски клуб, 1 сдружение на жените, младежки консултативен съвет, 3 фондации, Сдружения, регистрирани в съответствие със ЗЮЛНЦ в обществена полза., училищни настоятелства, клоновете на социално-икономическите партньори, които се представляват активно в местното самоуправление.

Обявените цели на доброто управление в община Сандански са:

1. Гражданите да бъдат поставени в центъра на всички демократични процеси.
2. Местната власт да подобрява своето управление постоянно.

3. Общинската администрация да създава и утвърждава предпоставки за подо-бряване на местното управление.
4. Да се даде възможност различни обществени групи да вземат участие при решаване на важни за общината въпроси.
5. Да се работи активно с неправителствените организации и СГО за нарастването на гражданското участие в процеса на формиране на местни политики и вземане на решения

Дейностите, които община Сандански реализира за постигане на тези цели са:

- Информираност на гражданите чрез сайта на общината:
 - всички важни действия на Общинската администрация: публикуване на обяви, всички решения на ОбС и действията по тях - заповеди за търгове, кон-курси, концесии и пр.;
 - ежемесечни анкети сред населението за конкретни предстоящи дейности, предложения, мнения и др.
- Подобряване работата в Административния център за услуги на гражданите чрез подобряване на обратната връзка за качеството на услугите, които се предлагат:
 - открит телефон за връзка;
 - публикуване на анкета в сайта на общината;
 - въвеждане на работно време без прекъсване;
 - дни на отворени врати в Административен център за услуги на гражданите.
- Организиране и провеждане на приемни в селата на общината.
 - проучване на проблемите в населените места чрез ежемесечните събирания на кметовете;
 - съставяне на екипи от експерти от ОБА;
 - график на приемните дни.
- Ежемесечни събирания с кметовете на населени места - обсъждане по поставени от тях въпроси предварително пред експертите в отделните дирекции.
- Приемни в кварталите на града и изнесени приемни по населените места.
 - обсъждане на въпроси, които интересуват населението (първоначално с кметовете);
 - подготвяне на екипи от експерти от ОБА;

- съставяне графици.
 - Ежегодно отчитане на кмета на общината пред населението
- анкета сред населението;
- въпроси, поставени в сайта на общината;
- публичен отчет на кмета с отговори на въпросите, поставени от гражданите
- ежеседмични пресконференции на ръководството на общината пред всички медии и гражданството.

3. Основни изводи на социологическото проучване за структурите на гражданското общество и тяхното взаимодействие с местните власти

При проведеното за целите на ИПГВР на град Сандански, в което са взели участие 15 представители на нестопански организации, работещи активно в град Сандански, гражданските организации посочват за предмет на своята работа повече от една дейност, като най-голям е дялът на тези, работещи в сферата на образованието, културата и развитието на местната икономика с по 25%, следвани от организациите със социална дейност (18.8%). Покрити са почти всички основни активни направления за работа в местната среда, с изключение на спортната и дарителската дейност, както и в областта на туризма.

Нестопанските организации в града работят със широк спектър целеви групи, като 35.4% са младежи, възрастни хора, работници и служители (12.5%), представители на местните власти (16.7%), представители на бизнеса (12.5%), потребители на социални услуги (8.3%), представители на етнически малцинства (8.3%) и деца с увреждания (2.1%).

Подкрепата, от която се нуждаят местните нестопански организации е предимно от предоставяне на „помещения за осъществяване на дейността им” и „финансова подкрепа за режийни разходи”. Анализът на данните от изследването показва, че местните организации са удовлетворени от получената подкрепа от местните власти – 38.5% от тях са получили частична подкрепа, а 61.5% - пълна подкрепа. Според респондентите, представители на нестопанските организации и гражданското общество в град Сандански, гражданите демонстрират сравнително висока готовност и участват в решаването на конкретни проблеми в местната общност (46,2%). Едва според 15.4% от респондентите гражданите „НЕ демонстрират готовност” и „НЕ участват в решаването на конкретни проблеми”.

Участието и на нестопанските организации в процесите на вземане на решения е оценено сравнително ниско. Между 30 и 38% е активността на структурите на гражданското общество в процесите на вземане на решения. Едва 30.8% от СГО участват активно в обсъждането и разработването на стратегически и програмни документи за общината и града, други 38.5% спорадично, и също 30.8% от тях въобще не участват в тези процеси.

РАЗДЕЛ IX: ЕКОЛОГИЧЕН СТАТУС НА УРБАНИЗРАНАТА ТЕРИТОРИЯ

1. Околна среда

Общото състояние на околната среда в града, както и на територията на Община Сандански е добро. Регионът се характеризира с многоотраслова икономика, като липсват големи промишлени замърсители. По-големите стопански обекти са в сферата на хранително-вкусовата и преработващата промишленост, текстилната промишленост, дървопреработвателната и мебелна промишленост, металообработката и др. Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по компоненти на средата и фактори, в съответствие с поредицата от специализирани закони за управление на околната среда, приети през последните години за сближаване със законодателството на ЕС.

Община Сандански се отличава с благоприятно географско положение от екологична гледна точка, в сравнение с други области на страната. Трансграничните преноси не оказват негативно екологично влияние върху територията на общината и града, а същевременно въздействието му върху въздушната и водна среда на съседните територии е слаба, свеждайки се преди всичко до качеството на водите и дънните отлагания по река Струма.

Към Общинския съвет в Община Сандански има сформирани 11 постоянни комисии, една от които е Комисията по земеделие, гори, опазване на околната среда и водите, състояща се от 5 члена.

Приоритетни цели на комисията са:

- Решаване на екологичните проблеми с оглед оптималното използване на природните ресурси на територията на общината:
 - опазване на околната среда;
 - производство на екологично чиста продукция
- Развитие на екологосъобразни производства с помощта на местни и международни институции.
- Сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, със съседни общини, бизнеса и НПО по въпроси за опазване на околната среда.ю

За периода 2007 – 2013 г. на територията на Община Сандански по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ и Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) са финансирани общо 8 проекта, представени в следващата таблица:

Таблица 23. Списък на проекти в областта на опазване на околната среда

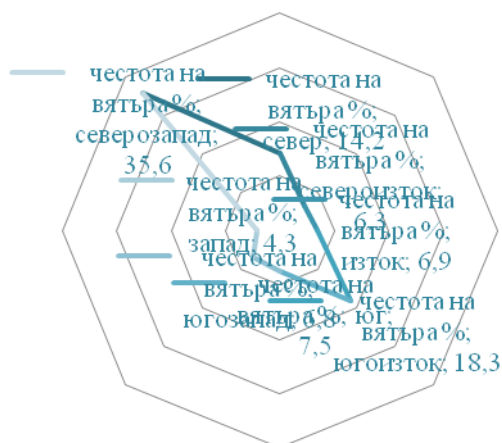
№	Наименование на обекта	Процедура № и наименование	Проектно предложение №	Наименование на проектното предложение	Размер на договореното финансиране	Статус на обекта
1	Изграждане на втора клетка на регионално депо за неопасни отпадъци	BG161PO005/08/2.30/01/03 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 2 на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“	Договор за безвъзмездна финансова помощ №58231-CO12 от 29.12.2008 г.	Техническа помощ за инвестиционен проект "Изграждане на втора клетка на Регионално депо за твърди битови отпадъци за общините Сандански, Струмьани и Кресна"	Реално усвоени по проекта 164 740 лв. Договорен и 270 240 лв.	Обекта е въведен в експлоатация през 2012 г. Работи по предназначение. Усвоена е по-малка сума от договорената, поради съвместно Решение в хода на реализация на проекта на Ръководството на МОСВ, УО на ОПОС и трите заинтересовани общини, да се пристъпи към незабавно строителство на новата втора клетка със средства от Държавния бюджет, в следствие на промяната на политиката на ОПОС 2007 – 2014 за финансиране по Приоритетна ос 2 само на 24 неизградени депа в страната.
2	Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води - Сандански	BG161PO005/08/1.30/01/01 Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по приоритетна ос 1 на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“	Договор за безвъзмездна финансова помощ №58131-CO96 от 12.01.2009 г.	Техническа помощ за инвестиционен проект "Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води - Сандански"	Договорен и 642 700 лв.	След обсъждане Договора за БФП е прекратен и Община Сандански сключи договор по ОПОС за проектиране и изграждане на ПСОВ и ВиК мрежа по Процедура 19

3	Изграждане на ПСОВ – Сандански и външни връзки; Рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански	BG161PO005/10/1.11/03/19 Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е.ж.	Договор за безвъзмездна финансова помощ DIR-51011119-026/17.02.2012г.	Изграждане на ПСОВ и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански	Договорен и 1 етап подготовка 930 960 лв. 2 етап изпълнение 51 535 151,25	Проектът е във фаза на подготовка / проектиране и съгласуване на проектите в МОСВ/. Строителната фаза ще остане за реализация по ОПОС 2014 - 2020
4	Канализация село Ново Делчево	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Ново Делчево	1 682 370,39	Въведена в експлоатация. Работи по предназначение.
5	Канализация село Дамяница	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Дамяница	180 196,84	Изградена в частта финансирана от ПУДООС, подготовка за въвеждане в експлоатация
6	Канализация село Лешница	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Лешница	1 319 999,46	Незавършена
7	Канализация село Левуново	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация село Левуново	404 962,51	Незавършена
8	Канализация град Мелник	ПУДООС	Отделен договор за всеки транш	Канализация град Мелник	299 990,63	Незавършена

2. Микроклиматични условия

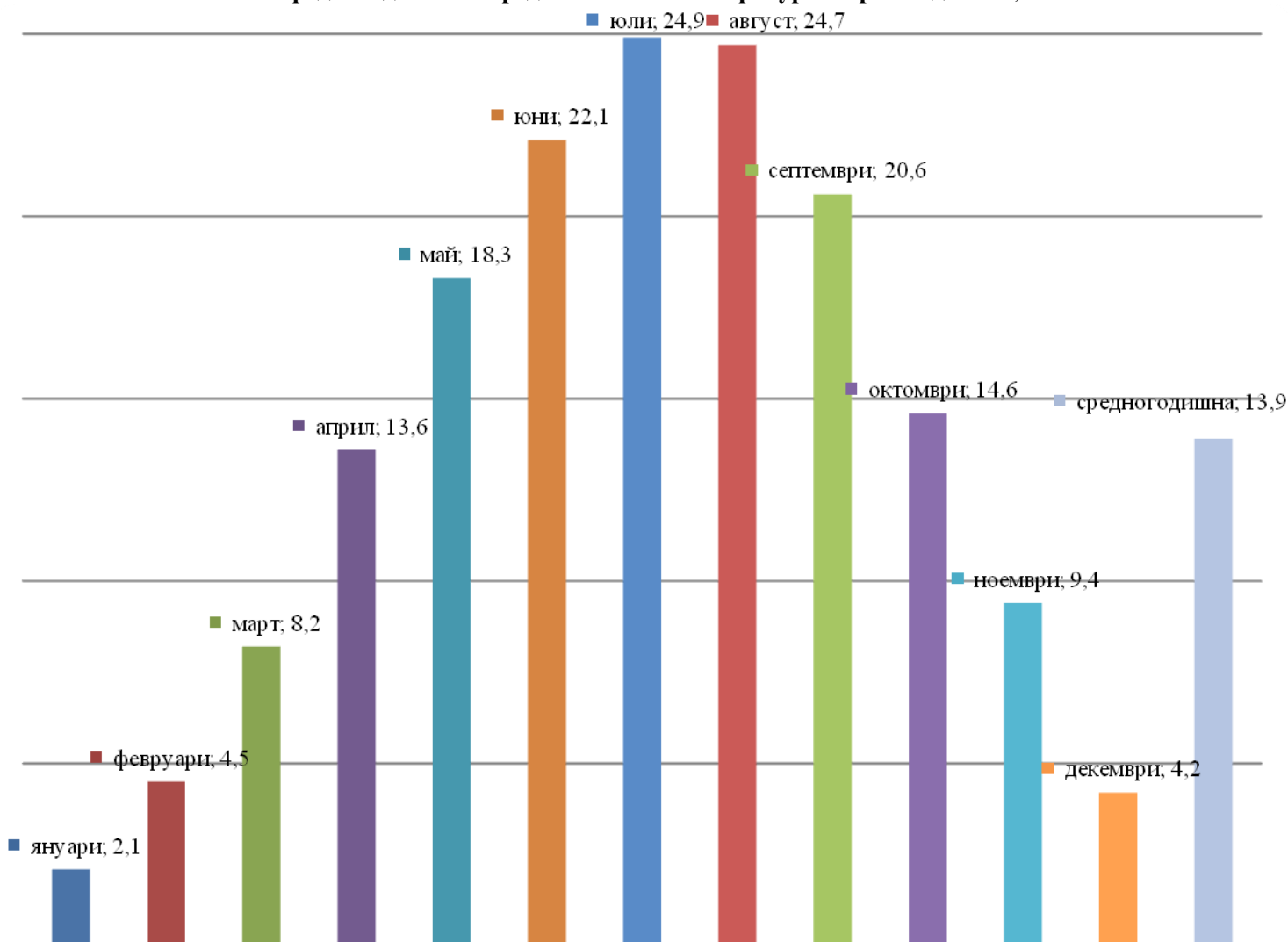
Поради южното си географско положение и специфичния релеф, в района на гр. Сандански се формира твърде своеобразен климат. Той представлява своеобразна комбинация от континентален климат, с близки до средиземноморската климатична област характеристики. Тази комбинация се отразява особено силно върху годишното разпределение на валежите и режима на температурите. Средният брой на дните с валежи над 1 мм е само 69-70, а валежната годишна сума е около 510 мм. В разпределението на валежите по сезони също се забелязва средиземноморското влияние – значителна сума за есенно-зимно-пролетните валежи, с рязко намаление на летните, което създава условия за по-продължителни засушавания през лятото и първата половина на есента. Средната годишна температура в града е 13,9°C, а средната относителна влажност на въздуха е най-ниската в страната – 66%. Продължителността на слънчевото греење в Сандански е най-голямата в страната – 2 506 часа, поради което през зимните месеци снежната покривка в района е рядкост. Средната скорост на вятъра е 2 m/s., средната годишна температура през зимния сезон е 3,4°C, а тази през пролетта – 12,6°C. Режимът на ветровете в района е в границите от 1,0 до 1,4 м/сек. Преобладаващите ветрове са северозападни с честота 35,6% главно през по-късните есенни и зимни месеци и югоизточните - 18,3% през пролетните месеци.

Фиг. 20 Честота на вятъра по посоки в %

Дните с мъгли през годината са средно пет. Климатът в Община Сандански се характеризира с голямо разнообразие. Характерно за зимните месеци е, че средномесечните температури са с положителен знак и по величина са почти еднакви с температурите по Южното Черноморие. Затова и валежите през зимните месеци са предимно от дъжд. Пролетта настъпва най-рано в този район на страната.

Фиг. 21. Средногодишни и средномесечни температури в гр. Сандански, °C

Целият район през лятото има най-продължително слънчево греење у нас. Средната юлска температура е около 25°C, а дните с температура над 20°C през месец юли са около 16. Есента е сравнително мека и се отличава със слънчеви дни, които продължават до края на ноември, а много често и през цялата зима.

3. Атмосферен въздух

На територията на Община Сандански се контролират общо 38 обекта, съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух. За състоянието на атмосферния въздух в гр. Сандански значително влияние оказва котловинния характер на местността. Автомобилният транспорт съществено влияе върху чистотата на атмосферния въздух в града. За натоварване на атмосферния въздух с вредни вещества през зимния сезон в гр. Сандански най-голямо влияние оказват емисиите от битовото отопление (локални горивни източници предимно на твърдо гориво). Епизодично, в най-ниските части на града, при определени метеорологични условия (високо атмосферно налягане, липса на вятър, ниска и плътна облачност, наличие на температурна инверсия) се създава потенциална възможност за повишаване нивата на замърсителите, изпускани от битовите горивни източници, най-вече на фини прахови частици и серен диоксид.

4. Източници на замърсяване на въздуха

На територията на град Сандански и Община Сандански функционират различни по своя вид и капацитет източници на замърсяване на атмосферния въздух, като най-съществените могат да се групират по следния начин:

- промишлени предприятия;
- горивни устройства в заведения за обществено обслужване и жилищни сгради;
- моторни превозни средства.

Основни източници, замърсяващи атмосферния въздух на територията на града са промишлените предприятия, чиято производствена дейност е насочена главно в областта на леката, хранително-вкусовата, дървообработващата и текстилната промишленост. Промислените предприятия в района на гр. Сандански са ситуирани в промишлената зона, разположена в югозападната част на града. Поради спецификата на производството им те замърсяват въздуха предимно с прах и серен диоксид, които се емитират в резултат на изгарянето на течни и твърди горива в различни по мощност парокотелни централи. Изхвърляните вещества слабо влияят върху състоянието на въздуха в жилищните квартали и централната част, тъй като ветровете са предимно северни и северозападни, и отвяват димните газове извън пределите на града. Прах и серен диоксид се отделят и при изгарянето на дърва, въглища, нафта, и мазут, използвани за отопление на жилищните и обществените сгради. Другият основен източник на замърсяване на въздуха е автомобилният транспорт. Той замърсява въздуха с въглероден окис (CO), CO_2 , азотни окиси (N_xO_y), алдехиди, оловни аерозоли и други токсични вещества (въглеводороди). Трябва да се отбележи, че общината не е включена в националната мрежа за мониторинг на въздуха и редовни наблюдения върху съдържанието на атмосферния въздух не се провеждат, тъй като на територията на общината липсват крупни замърсители. Продължаващата към момента газификация на града ще доведе до намаляване на емисиите на вредни вещества, отделяни в приземния слой от горивните процеси в промишлеността и в бита.

5. Води

Община Сандански е богата на различни видове надземни и подземни водни ресурси. Надземните водни ресурси на общината са формирани от реките Струма, Санданска Бистрица, Пиринска Бистрица, Бождовска, Склавска, Мелнишка, Шашка и Лебнишка.

Състоянието на съществуващата канализационна система е сравнително добро, но главният канализационен колектор зауства директно в река Санданска Бистрица, а обектът фигурира в списъка за задължителен контрол през 2013 г. общината има сключен договор за финансиране на проект „Изграждане на Пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански” на площадка с площ 42 дка на 3 км. югозападно от града, в района на вливането на р. Санданска Бистрица в р. Струма. Проектът предвижда подготовката и реализацията на инвестиционен проект за изграждане на ПСОВ – Сандански с капацитет 36 000 еквивалентни жители, която да обслужва територията на административния център града и прилежащите към него села Поленица и Лиляново, както и рехабилитация и ново изграждане на канализационна инфраструктура с обща дължина 36 км. и на водоснабдителна инфраструктура с обща дължина 33 км. С реализацията на проекта се цели подобряване екологичното състояние на р. Санданска Бистрица, възстановяване на рекреационните ѝ възможности и опазване чистотата на водите на р. Струма, както и подобряване възможностите за водоползване за различни цели от поречието на Струма. Това е най-мощният проект, за който общината има сключен договор за БФП на стойност 51 535 хил. лв. Към момента, както голяма част от проектите по ОП „Околна среда”, проектът е спрял, а до момента са разплатени само 186 хил. лв.

Замърсителите на водите на територията на Община Сандански могат да се разграничат на следните три вида:

- Точкови източници на замърсяване

Това е замърсяването от непречистени градски отпадъчни води, зауствания от пречиствателни станции за отпадъчни води от населените места и локални замърсявания от индустриални източници, изградените рудници и хвостохранилища.

- Дифузни източници на замърсяване

Замърсяване от земеделие и животновъдство, отток от населени места без изградени канализационни системи, замърсени индустриални терени от минали екологични щети, депа за ТБО, неотговарящи на екологичните изисквания, нерегламентирано изхвърляне на отпадъци в речните корита;

- Морфологични изменения – добив на инертни материали, корекции на речното русло, миграционни бариери, дейности по укрепване на бреговете.

Регистрираните по-големи промишлени замърсители на територията на гр. Сандански са: „Медика” АД, „Пирин Мрамор” АД, „Винарска изба – Вила Мелник”

ООД, „Щампа експрес” ООД, „Примотрейд” ЕООД, „Винпром Дамяница” АД, „Стоун 2002” ООД, ПСК „Спартак”, „Рок 2005” ООД.

От общо 54 населени места на територията на общината, 6 села (Кръстилци, Вихрен, Златолист, Бельово, Долене и Лехово) не са водоснабдени, като населението им по данни от преброяването през 2011 г. представлява едва 0,2% от това на общината. За временно допълнително водоснабдяване на гр. Сандански е разрешен за експлоатация повърхностен водоизточник тип „открито алпийско водохващане” (авариен водопровод). Въпреки първоначално временното разрешително, поради липса на алтернативно водоснабдяване и до момента този водопровод се използва. Условието за експлоатацията му обаче са утежнени, поради това, че след обилни валежи от седемте вододайни зони водата навлиза мътна чрез деривационната система на каскада „Пирин” в аварийния водопровод и водопроводната мрежа на града. Това налага много често почистване и дезинфекциране на мрежата и резервоарите.

Земята на територията на Община Сандански е изключително богата на подземни води и минерални извори. В града и околността са известни около 80 топли минерални извора с температура между 42-81°C, ниска минерализация и богат химически състав, лекуващи множество заболявания и даващи възможност за къпане на открито през цялата година. Изключително природно богатство са минералните извори в гр. Сандански и в селата Левуново, Хотово и Катунци. На територията на град Сандански са известни изворите на Турската баня, чешмата при Мирото, Поленишката баня, Парилото и новия сондажен извор (от 1964 г.).

Минералните извори на територията на общината са групирани в 13 находища, като повечето от тях се намират от лявата страна на р. Струма. Температурата на водата обикновено е над 60°C, като отделни извори имат и по-ниска температура. Само шест от изворите са студени.

6. Почви

Община Сандански попада в Балканско - Средиземноморска почвена подобласт според почвено-географското райониране на България. Комбинацията от скалната основа, хидроклиматичните характеристики, биоразнообразието и антропогенната дейност в общината са довели до наличието на различни видове почви.

Преобладаващите почвите в Община Сандански са следните видове:

- алувиални и алувиално-ливадни;
- канелени горски излужени;
- канелени горски тежко-песъкливо и глинести;
- ерозирани излужени канелени;
- плитки излужени канелени горски;
- плитки тъмнокафяви и тъмноцветни горски;
- плитки кафяви горски, предимно неутрални;
- плитки планинско-ливадни и рендзини (хумосно-карбонатни);

➤ **плитки планинско-ливадни анфехумусни.**

В очертаванията на града поради продължителната експлоатация и интензивна намеса са се формирали т. нар. антропогенни почви. При тях основните почвени хоризонти често са променени, като са наблюдават в различни антропогенни включения – строителни и битови отпадъци и др. Данните от Годишния доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Благоевград показват, че от провеждания мониторинг в постоянни пунктове от Националната система за монитоинг на околната среда (НСМОС) до сега няма данни за превишение на нормите за устойчиви органични замърсители и нефтопродукти в почвите на територията на Община Сандански. Наличните резултати показват стойности под определените фоновы стойности или близки до тях.

Почвите в района са повлияни от водна и ветрова ерозия. Върху земеделските земи, разположени върху терени с по-голям наклон действа и площна ерозия, което налага мерки за противоерозионна дейност. Леглата и бреговете на реките и малките им притоци са подложени на ровинната ерозия.

7. Битови отпадъци

С влизане в сила на Закона за управление на отпадъците през м. юли 2012 г. бяха поставени нови изисквания към местната власт по отношение на разработване и изпълнение на общинските програми за управление на отпадъците, които се разработват и приемат за период, който следва да съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците. Община Сандански има разработена Програма за управление на отпадъците за периода 2014 – 2018 г., съвпадаща с времеви период на Националния план. Програмата обхваща дейностите по събиране, включително и разделното събиране на отпадъци от опаковки, съхранение и обезвреждане на битовите, строителните, промишлените и масово разпространени отпадъци. Основната цел на програмата е да допринесе за устойчивото развитие на Община Сандански чрез интегрирана рамка за управление на отпадъците, която да доведе до намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на замърсителите и стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

Площадката на регионалното депо за твърди битови отпадъци (ТБО) се намира в местността „Могилата”, в землището на с. Плоски, като отстои на 2,2 км. от гр. Сандански. Площта на депото е близо 82 дка, като в близост няма източници за питейно-битово водоснабдяване, защитени територии и паметници на културата. Депото обслужва територията на общините Сандански, Кресна и Струмяни, като за изминалата 2013 г. са депонирани общо 12 687 тона отпадъци 85% от които са генерирани на територията на Община Сандански.

Таблица 24. Данни за количества депонирани отпадъци по години и общини (тонове)

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
Община Сандански	10 913	12 554	10 915	10 803
Община Кресна	1 192	1 088	1 176	1 246
Община Струмяни	537	572	614	638
Общо	12 642	14 214	12 705	12 687

Депото се експлоатира поетапно, като за целта са обособени 5 клетки с общ капацитет 417 068 тона, всяка от които подлежи на рекултивация след запълването ѝ. Следващата таблица онагледява структурата на генерираните отпадъци в депото по от всяка от общините, които го експлоатират.

Таблица 25. Структура на отпадъците, генерирани депо за ТБО „Могилата“

Фракции	Сандански град	Сандански (Община)	Кресна	Струмяни
храна	16.3%	6.4%	4.8%	7.2%
хартия	6.8%	4.5%	2.2%	5.1%
картон	5.7%	7.0%	2.7%	6.1%
пластмаса	18.4%	20.2%	14.6%	15.4%
текстилни	5.5%	4.8%	4.8%	7.5%
гума	0.2%	0.3%	0.6%	1.1%
кожа	0.1%	0.1%	0.3%	0.4%
градински	13.2%	6.8%	3.6%	5.9%
дърво	0.4%	0.0%	0.1%	1.1%
стъкло	2.6%	2.4%	2.2%	2.7%
метал	0.7%	0.9%	0.8%	0.8%
инертни	0.2%	0.3%	0.3%	0.9%
други	29.9%	46.1%	63.0%	45.4%
опасни	0.0%	0.1%	0.1%	0.3%
общо	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Източник: Програма за управление на отпадъците на Община Сандански 2014-2018 г.

Основна част от битовите отпадъци на територията на гр. Сандански се генерират от домакинствата, учрежденията и отпадъците от уличната и дворна растителност. В състава на ТБО в града най-голям дял се пада на хранителните отпадъци, пластмаса и градински отпадъци – общо около 45%.

8. Строителните отпадъци

В регионалното депо на Сандански, обслужващо общините Сандански, Кресна и Струмяни, постъпващите строителни отпадъци и отпадъци от разръшаване на сгради (СООРС) се депонират в действащите клетки заедно с останалите неопасни отпадъци или се използват за запълване на негативни форми на релефа. Разделно събиране по видове строителни отпадъци не се извършва, както от фирмите, така и от населението. Част от строителните отпадъци, генерирани от населението се изхвърлят нерегламентирано, което създава допълнителни трудности за ликвидирането им и отчитането им в общия поток строителни отпадъци. Основен проблем остава и образуването на нерегламентирани сметища за строителни отпадъци в малките населени места, което се дължи на отдалечеността им от действащите депа.

9. Опасни отпадъци

По вид опасните отпадъци, които се генерират на територията на Община Сандански са главно отработени масла и болнични отпадъци.

Единствената инсталация на територията на РИОСВ – Благоевград, в която чрез два броя автоклави се извършва физико-химично третиране на отпадък се намира в гр. Сандански и се експлоатира от МБАЛ „Свети Врач”. Лечебните заведения в областта имат сключени договори с транспортни фирми за предаване на отпадъците за последващо третиране

10. Събиране и извозване на отпадъците

Поради пресечения терен на места, сравнително големите разстояния между селищата в Община Сандански и малкият брой жители в някои тях (респективно малкото количество генерирани отпадъци), събирането и извозването на отпадъците в част от населени места е икономически нецелесъобразно. Отпадъците от гр. Сандански се събират в кофи тип „Мева” с обем 0,11 m³ и контейнери с обем 4 m³ и 1,1 m³ и се извозват със съответната налична техника на депото за ТБО. Машинният парк и съдовете за смет, използвани за дейностите по отпадъците са значително амортизирани. Третирането на отпадъците в гр. Сандански се извършва от общинска фирма “Стройкомтранс” - гр. Сандански, а извозването им се осъществява с общо 5 бр. специализирани автомобили – сметосъбирачи, 1 бр. специализиран контейнеровоз и 1 бр. самосвал.

Съгласно чл.63, ал.2 от Закона за местните данъци и такси границите на районите и видът на предлаганите услуги в съответния район, както и честотата на сметоизвозване се определят със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 30 октомври на предходната година. Обхванатите населени места в системата за събиране и извозване на битовите отпадъци са: гр. Сандански, гр. Мелник и селата: Дамяница, Ново Делчево, Лешница, Поленица, Джигурово, Вълково, Струма, Лебница, Катунци, Петрово, Склаве, Левуново, Плоски, Лиляново, Яново, Спатово, Хотово, Зорница, Лозеница, Виногради, Кърланово, Рожен, Ладарево, Ласкарево, Хърсово, Дебрене, Калиманци, Горно Спанчево, Враня, Ново Ходжово, Пирин и Голешево. Обхванатото население в системата за централизирано сметосъбиране е 44 776 (по данни от Доклада за състоянието на околната среда през 2013 г. на РИОСВ - Благоевград) или над 99% от населението на общината. ТБО не се преработват, а направо се запръствят.

В района на Община Сандански съществуват следните депа:

- Депо за ТБО – в местността “Могилата”, землището на с. Плоски. На него са депонират около 6500 т/год. битови отпадъци и близо 280 т/год. производствени отпадъци. Депото отговаря на всички съвременни екологични изисквания за депониране на ТБО и производствени отпадъци, имащи характер на неопасни. Предвидени са 6 клетки за депониране. В момента е изградена първа клетка на депото, направена е вертикална планировка на втора клетка и са изградени обслужващите сгради и комуникации.
- Депо в местността “Калимански път” – депонирани около 150 т/год.
- Депо в местността “Свети Георги” (за селата Петрово и Яново) – депонирани около 45 т/год.

ТБО на територията на общината не се преработват, а направо се запръствят. Периодичността на сметосъбиране в част от малките села е недостатъчна, а престоят на битовите отпадъци в контейнери или кофи за период над 1 седмица, създава предпоставка за замърсяване на околната среда.

11. Шумово и радиационно натоварване

На територията на града има две кръстовища с натоварен автомобилен трафик около 200 МПС/час. През 2013 г. няма значителна промяна в акустичната обстановка в град и общината сравнено с предишни години. Съществуващите промишлени обекти на територията на общината се намират предимно в промишлената зона и не са източници на наднормен шум за населените места. В депото за твърди битови отпадъци, съгласно условията в издаденото комплексно разрешително, се спазват изискванията за провеждане на собствен мониторинг на източниците на шум. При последните измервания, извършени през 2012 г. не са констатирани наднормени нива на шум, съгласно действащите норми. През 2013 г. не са съставяни актове за установяване на административни нарушения

На територията на общината към настоящият момент няма данни за наличието на опасност от радиация. Също така липсват данни за нейонизиращи лъчения и влияние върху хората и околната среда. Наблюденията през 2013 г. на територията на РИОСВ – Благоевград показват, че радиационния гама-фон е в границите на характерния естествен-гама фон за региона и няма регистрирани превишения.

12. Зелена система и Национална екологична мрежа (НЕМ)

В Закона за устройство на територията, Раздел XI „Устройство на озеленени и залесени площи”, чл. 61, ал. 1. е записано, че „в териториите на общините се устройват озеленени площи, обединени в **зелена система**, като средство за подобряване на микроклимата и хигиенните условия и за организиране на отдиха на населението”. Зелената система е съвкупност от зелени площи, която свързва селищният организъм с природната среда и е естествено звено между селище и ландшафт. Основа на зелената система са озеленените площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности - паркове, градини, улично озеленяване. Приоритетните насоки за развитие на зелената система на територията на Община Сандански са свързани със :

- запазване на характерния ландшафтен облик на общината и града;
- недопускане на презастрояване на крайселищните и природните територии за нуждите на туризма, бизнеса или обитаването;
- да се създадат планови и проектни предпоставки за обогатяване на околната среда на територията на града с характерни за региона растителни видове;
- да продължи борбата срещу ерозионните процеси.

От изключително значение за гр. Сандански е състоянието на градските зелени площи, заемащи общо 650 дка. Паркът „Свети Врач“ е основа на зелената система в гр. Сандански. Развитието му е свързано пряко с това на града и може да се каже, че той е един от факторите, които обуславят в голяма степен превръщането на село Свети Врач в гр. Сандански през 1929 г. Социално-икономически и културни фактори влияят върху развитието на парка, превръщайки го в естествено обособила се зона за отдих, в непосредствена близост до зоната за обитаване на градското пространство, своеобразен преход към дивната природа на Пирин. Това, че той е място за провеждане на културни събития - концерти, фестивали, пленери, ритуали, и е любимо място за отдих на жителите и гостите на града, само подчертава неговата социална значимост. В композиционно отношение паркът се изгражда като самостоятелно обособени функционални ядра около една главна композиционна ос, каквато в случая е павираната главна алея. Главният подход естествено се е оформил пред моста на интерхотел „Сандански“.

Националната екологична мрежа (НЕМ) е изградена според изискванията на Закона за биологичното разнообразие. Нейните цели са: дългосрочно опазване на биологичното, геологично и ландшафтно разнообразие; осигуряване на достатъчни по площ и качество места за размножаване, хранене и почивка, включително при миграция, линееене и зимуване на дивите животни; създаване на условия за генетичен обмен между разделени популации и видове; участие на Република България в европейските и световни екологични мрежи; ограничаване на негативното антропогенно въздействие върху защитени територии. НЕМ се състои от **защитени територии**, обявени според изискванията на Закона за защитените територии, и **защитени зони**, които се обявяват според изискванията на Директива 92/43/ЕИО на Съвета за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕИО на Съвета относно опазването на дивите птици.

Територията на Община Сандански включва изцяло или части от следните защитени територии и защитени зони, част от НЕМ:

Защитени територии

1. Резерват **Алиботуш**, биосферен резерват – най-голямото находище на черна мура и различна скална планинска растителност, определян като естествена ботаническа градина;
2. Водопада **Попина лъка** (природна забележителност). Едноименната местност е разположена сред вековни иглолистни гори. В местността има изградени много частни вили и е изходен пункт за различни туристически маршрути.
3. **Любина скала** (защитена местност). Обявена е за защитена местност през февруари 2014 г., цел опазване на растителния вид – Вебиев див бадем (*Amygdalus webii* Spach) и неговото местообитание.
4. **Мелнишки пирамиди** (природна забележителност). Една от най-посещаваните забележителности в Югозападна България. Разположени са в подножието на Пирин, в околностите на Мелник. Обявени са за природна забележителност през 1960 г., с цел опазване на уникални и характерни теренни особености.
5. На територията на общината попада част от **Национален парк Пирин**. Населените места, включени в парка са с. Горна Сушица, с. Лиляново, с. Пирин, с. Плоски и с. Сугарево. Обявяването има за цел запазване естествения характер на природните екосистеми и ландшафти заедно с техните растителни и животински съобщества и местообитания.
6. **Славянка** (защитена местност)
7. **Хълма Скалата** (защитена местност)

Защитените зони

Защитените зони са част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000, обявени по Закона за биологичното разнообразие. На територията на Община Сандански те се припокриват изцяло с площта на защитените територии, като площта на защитените зони е много по-голяма. Също така, част от защитените зони, определени

по директивата за птиците се припокриват с части от тези, определени по директивата за местообитанията. Защитените зони, които заемат около 60-70% от територията на общината са следните:

1. Кресна (23495.59 хектара) – защитена зона по директивата за птиците
2. Кресна – Илинден (48596.43 хектара) – защитена зона по директивата за местообитанията
3. Мелнишки пирамиди (13580.05 хектара) - защитена зона по директивата за птиците
4. Огражден – Малешево (27373.5 хектара) - защитена зона по директивата за местообитанията
5. Пирин (40382.38 хектара) – защитена зона по директивата за птиците и по директивата за местообитанията
6. Пирин - буфер (31801.84 хектара) - защитена зона по директивата за птиците
7. Рупите (8835.4 хектара) - защитена зона по директивата за птиците
8. Рупите – Струмешница (10458.74 хектара) - защитена зона по директивата за местообитанията
9. Славянка (19433.05 хектара) - защитена зона по директивата за птиците
10. Среден Пирин – Алиботуш (68934.38 хектара) - защитена зона по директивата за местообитанията

Изводи относно екологичен статус на урбанизираната територия

От извършения анализ, могат да се направят следните по-важни изводи:

- екологичната обстановка в града е благоприятна, а екологичните проблеми са с ограничена степен на въздействие. На територията на общината не са регистрирани замърсявания на въздуха, почвите и водите над допустимите нива.
- Осигуряването на достатъчни и надеждни данни за образуването и състава на различните видове отпадъци е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяване на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците.
- Качествата на атмосферния въздух са добри. Като проблем се явява увеличената концентрация на фини прахови частици през отоплителния сезон.
- Реализацията на проекта за изграждането на ПСОВ и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на гр. Сандански е от изключителна важност за подобряване на екологичната обстановка в града и опазването и устойчивото използване на един от най-важните ресурси на общината и града – водата.
- Необходимо е да се изготви Програма за почистване на стари замърсявания.

- Към момента депо за ТБО в местността "Могилката" осигурява нуждите на града по отношение на отпадъците.
- Необходима е оценка на риска от наводнения и при необходимост, реализиране на мерки за укрепване на дигите и благоустройство на крайречните зони.
- Територията на Община Сандански притежава изключително биологично разнообразие. В нея попадат 7 защитени територии и 10 защитени зони по НАТУРА 2000.
- Необходима е модернизация на техническото оборудване за сметосъбиране и реализация на дейности в посока разделно събиране и рециклиране на битовите отпадъци.

РАЗДЕЛ X. СЕЛИЩНА МРЕЖА, УСТРОЙСТВО НА ГРАДСКАТА СРЕДА, ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА И СГРАДЕН ФОНД

1. Обща характеристика на гр. Сандански

Град Сандански се намира на 158 км от София и на 63 км от областния град Благоевград, на 305 км. от Пловдив и на 602 км. от гр. Варна. Градът се намира в Югозападна България, разположен е в подножието на Пирин. Сандански има важно кръстопътно положение - оттук минава главен път Е79, а на около 20 км от града е границата с Република Гърция.

Изглед от град Сандански

Източник: Общинска администрация Сандански

Фиг. 21. Административно местоположение в рамките на област Благоевград

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

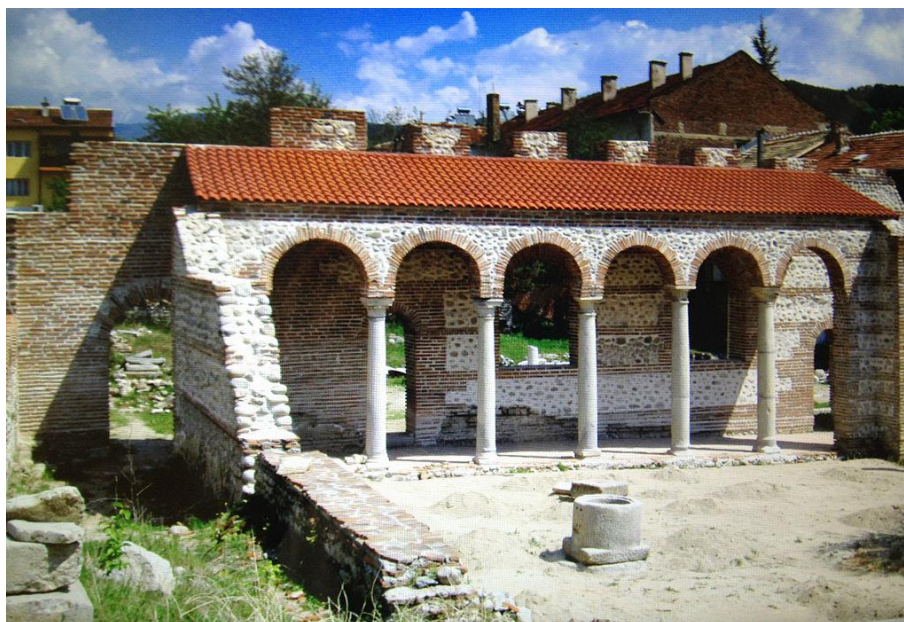
Фиг. 22. Географско местоположение на град Сандански

На територията на днешния град се е намирало Тракийското селище Медиус. По-късно римляните го прекръстили Дезудава, след което славяните му дали името Свети Врач, в памет на двамата братя Козма и Дамян - народни лечители. Днес градът

носи името на българския революционер и воевода Яне Сандански. Градът е известен с живописната природа и минералните извори. Курортът е подходящ за лечение на различни заболявания. Най-подходящото време за почивка в Сандански е пролетта. Интересни забележителности в града са:

- Епископска базилика;

Източник: Общинска администрация Сандански

- Гробницата-мавзолей;

Източник: Общинска администрация Сандански

- Археологически музей;

В близост до гр. Сандански се намират и други забележителности като гр. Мелник, Местността Рупите, Самуиловата крепост, Църквата "Свети Георги" с.Златолист от 1861 г. - единствената запазена сграда от времето на Възраждането.

Църквата "Свети Георги"

Източник: Общинска администрация Сандански

Наричат Сандански „най-топлия град в България” - разположен е на надморска височина от около 240 м, а климатът тук е силно повлиян от Средиземноморието. Средната годишна температура е +14,7° С, а зимата е мека и топла. Уникалният микроклимат е подходящ за лечение на белодробни заболявания.

Сандански е популярен балнео и СПА център - в района има над 80 извора с температура, варираща от 42 до 81°С. Минералната вода е с ниска минерализация и богат химически състав и успешно се използва при лечението и профилактиката на редица заболявания на дихателните пътища, артро-ревматизъм, опорно-двигателната система, периферната нервна система и др.

Лековитата минерална вода е причина районът да е населен още от дълбока древност. Селището е възникнало през II хил. преди нашата ера. Под съвременния град лежат останките на античен град. От тракийското племе меди, обитавало околностите му.

Според легендите оттук произлиза тракиецът Спартак, оглавил най-голямото робско въстание срещу Римската империя. През VI век градът е един от първите християнски епископски центрове по тези земи. В края на VI век градът е разрушен от варварски племена. До 1947 г. името на града е Свети Врач, а след това е преименуван на българския революционер Яне Сандански (1872 – 1915 г.).

В близост до Сандански се намира друга популярна дестинация - градчето Мелник. В района са още Банско, Разлог, Петрич. До Петрич се намира местността Рупите, в която е прекарала последните си години българската пророчица Ванга. Много хора идват тук на преклонение пред феномена на Ванга, която е помогнала на хиляди хора и е изрекла много сбъднали се предсказания.

Част от територията на община Сандански попада в обхвата на Националния парк „Пирин“.

Възможностите за настаняване и забавления в Сандански са изключително добре развити. В града има множество СПА хотели, функционират по-малки семейни хотели, предлагат се също и стаи под наем.

Още на влизане в гр. Сандански по шосето, при разклона с главния път [София-Кулата-Атина](#), посетителят вижда архитектурно-скулптурния комплекс сред който се издига 7-метровата белокаменна фигура на античния герой Спартак.

В центъра на града се намира Археологическият музей с останки от Епископска базилика, съхранил веществени доказателства за повече от 27 века. Особено внимание заслужава църквата “Свети Георги” от 1861 г. - единствената запазена сграда от времето на Възраждането. Привлекателна за Туристите е и Градската художествена галерия.

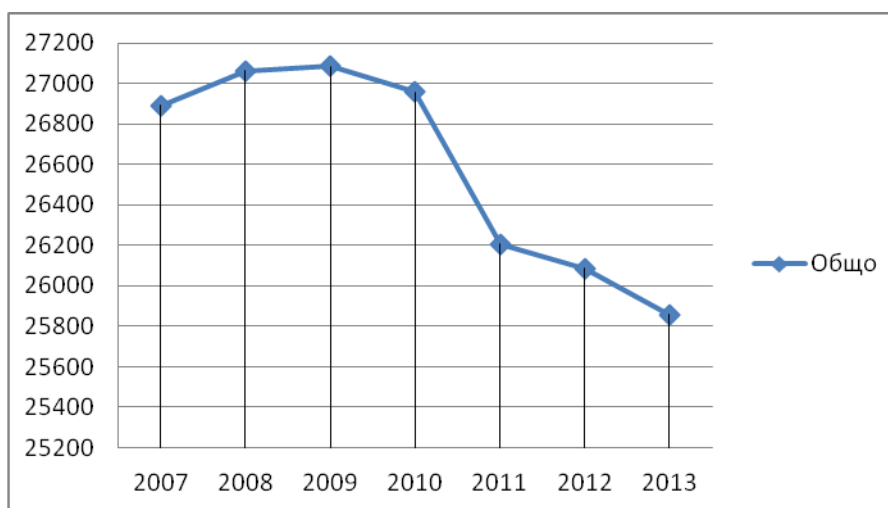
Сандански се гордее с уникалния си градски парк, наречен през 1981г. Свети Врач. На територия от 344 дка виреят над 200 средиземноморски растителни вида. Интересни са чинаровите дървета, две от които природни забележителности – чинарът в центъра на града (550 г. и вис. 23 м) и чинарът в лятната къпалня (500 г. и вис. 26м). Паркът дава отлични възможности за отдих и развлечения. Тук се намират стадионът, летният театър, открит басейн, изкуствено езеро с водни колела и лодки.

2. Териториални параметри

Данните от статистиката показват **силната концентрация на населението от общината в общински център гр. Сандански** – 64% от общият брой население от всичките 54 населени места в общината.

Самият общински център гр. Сандански има 25858 жители, като ясно е изразена и тенденцията за намаляване на общия брой на населението в града.

Фиг. 23. Динамика на населението на град Сандански

Източник: НСИ

По данни от Кадастралната карта (КК) населението на гр. Сандански обитава обща урбанизирана територия (УТ) от 5904143.4595 м.кв. (590.41 ха) , от която 2941398.91 м.кв. (294.14 ха) попадат в границите на брутната селищна територия (СТ) определена с ОУП.

Нетната жилищна територия възлиза на 1607531.28 м.кв., която представлява 54.65% от СТ и на границата на норматива по Наредба № 7 за ПНУОВТУЗ.

Таблица 26. Гъстота на обитаване на бруто селищна територия и нето жилищна територия

Бруто Селелищна територия (СТ)			Нето Жилищна територия (ЖТ)			
площ м.кв.	м.кв.жит.	норматив за Бруто СТ м.кв.	площ м.кв.	м.кв.жит.	% ЖТ от бруто СТ	% ЖТ от бруто СТ по норматив

2941398.91	113.75	55-100	1607531.28	62.17	54.65	50-55%
------------	--------	--------	------------	-------	-------	--------

Източник: Кадастрална карта на землището на град Сандански

Данните показват ясно, че независимо от концентрацията на населението в общинския център, то усвоената селищна територия количествено задоволява потребностите на постоянното население от площи за развитие на функциите на обитаването, труда, отдиha, комуникационното обслужване и развитието на зелената система на града.

3. Устройство на градската среда

3.1. Анализ на пространственото развитие на гр. Сандански

3.1.1. Транспортна достъпност и връзки

Основната връзка на гр. Сандански с вътрешността на страната се реализират чрез главен път Е 79, който минава през територията на общината и в частност през землището на гр. Сандански.

Основна обслужваща артерия за община Сандански е част Европейския София-Кулата), който същевременно има означение за международен европейски път Е-79. Участъкът от него, който попада в границите на община Сандански е с дължина 17,8 км (от км.413,5 граница с община Струмяни до км. 431,3 граница с община Петрич)

След извършената рехабилитация на участъка Дупница – Кулата по програма ФАР – транзитни пътища преди две години, състоянието на пътя може да се определи като отлично и отговарящо на европейските стандарти.

Общата дължина на републиканските първокласни пътища е 17.8 км. Част от този републикански път минава и през селищната територията на гр. Сандански (участък с дължина 757 м.), с които участък е свързана първостепенната улична мрежа на града.

На територията на община Сандански няма републикански пътища от втори клас.

Другата основна връзка с вътрешността на страната се реализира, чрез жп. Линията София – Кулата. Самата жп. гара е извън пределите на селищната територия на, а връзката с града е чрез местен път IV кл. (имоти №№ 65334.202.50 и 65334.159.246.

Връзките на гр. Сандански с останалите имоти в землището се осъществява от местни пътища IV кл. (с жп. Гарата и промишлените терени) и полски пътища (със земеделските и горски имоти).

3.1.2. Пространствено проучване на града

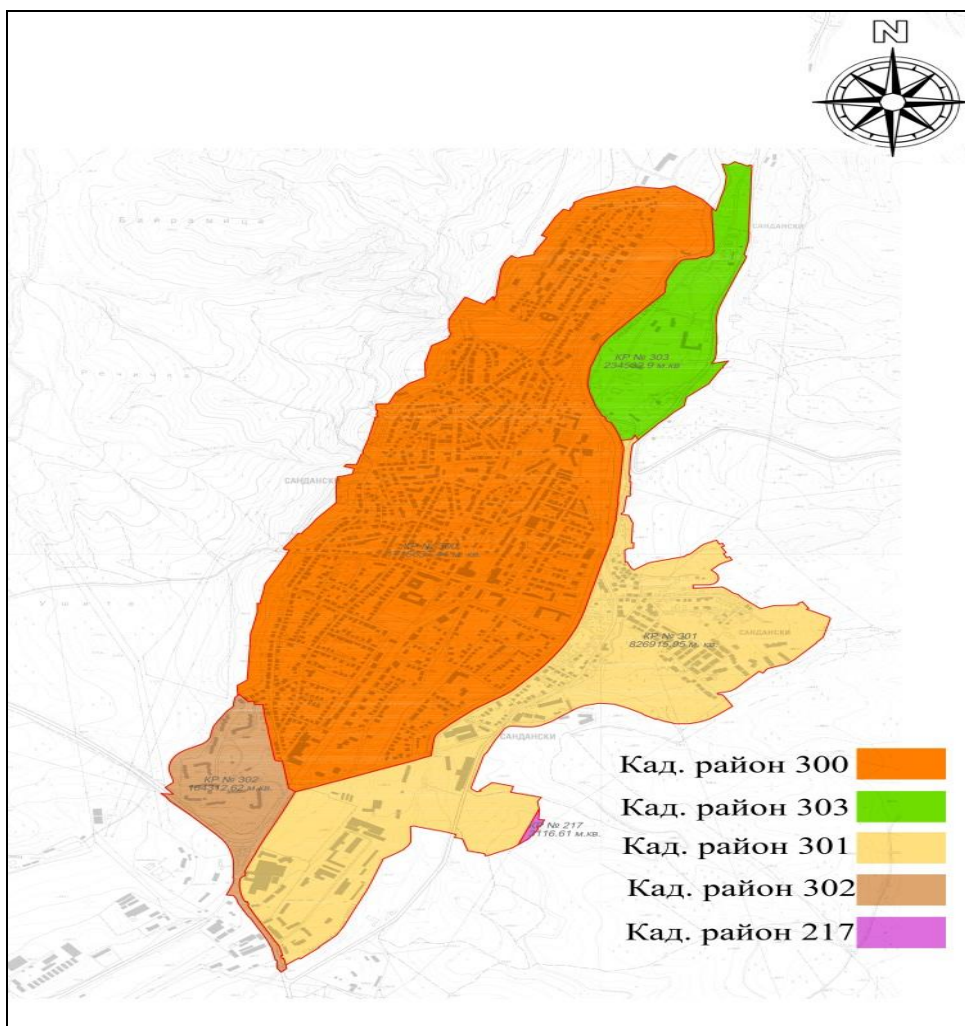
Пространствено гр. Сандански е развит в две компактни линейни структури по поречието на р. Санданска Бистрица - Западната структура и Източна структура.

Общата селищна територия възлиза на 2944515.52 м.кв. или 294.45 ха

В нея се включват няколко кадастрални района:

- Кадастрален район № 217 с площ 3116.61 м.кв.;
- Кадастрален район № 300 с площ 1715637.44 м. кв.;
- Кадастрален район № 301 с площ 826915.95 м. кв.;
- Кадастрален район № 302 с площ 164312.62 м.кв.;
- Кадастрален район № 303 с площ 234532.9 м.кв.

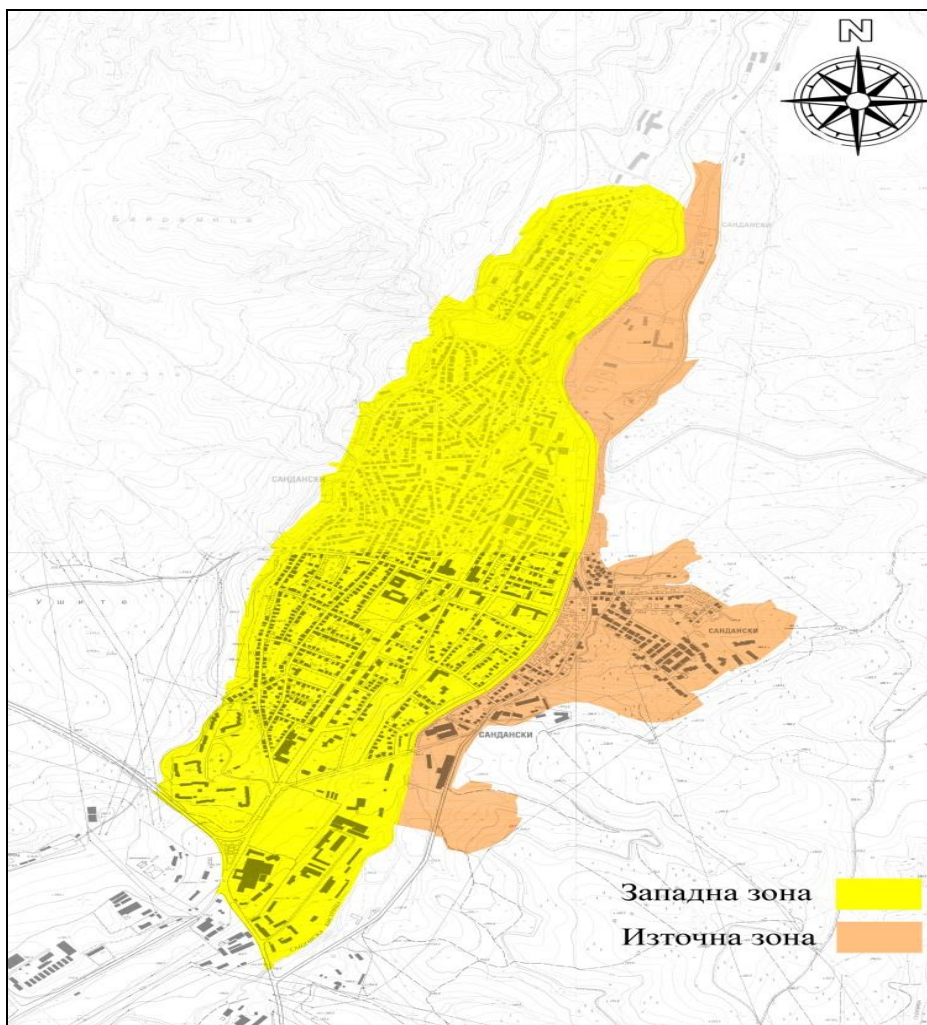
Фиг. 24. Кадастрална карта на град Сандански

Западната пространствена структура е изявено водеща функция, исторически обособена с концентрация на основните административни, културни, и социални активности. Тя е с площ **2147264.92м.кв.**

Източната структура е исторически нова структура, естествено развита по посока на съседното населено място с. Поленица, което е 6-тото по големина в общината. Тя е с площ **797250.60 м.кв.**

Фиг. 25. Западна и Източна пространствена структура на град Сандански

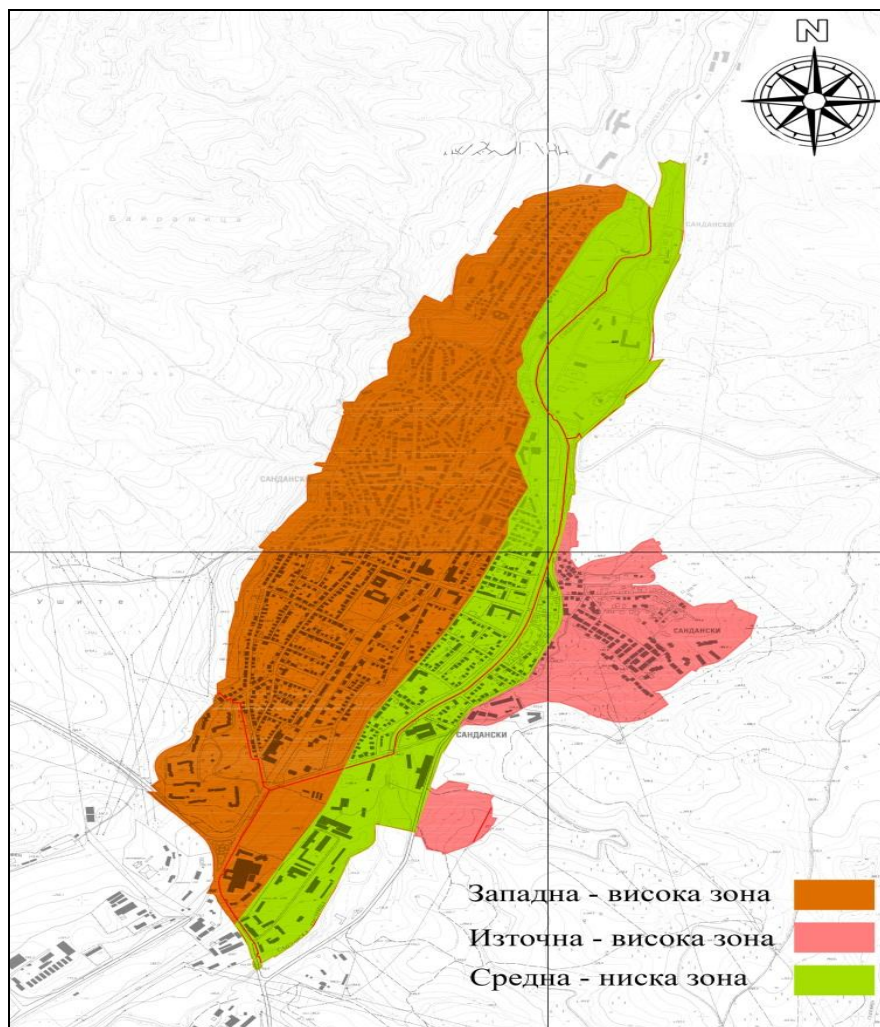

По отношение на релефните характеристики гр. Сандански има ясно изразени:

- **ниска зона** около р. Санданска Бистрица с надморска височина от 185 до 242 м.н.в.
- **и две високи зони** – източно и западно от поречието на реката с надморска височина между 252 до 315 м.н.в.

Изложението спрямо географските посоки и наклоните на терена е изключително благоприятно – на изток и югозапад, което осигурява доброто слънчево изложение на селищната територия, а поречието на реката създава естествено проникване на свеж въздух от планината.

Фиг. 26. Релефни зони на град Сандански

3.1.3. Функционално зониране;

В функционално отношение в чертите на гр.Сандански попада изцяло жилищната зона на града, всички обществено обслужващи терени, терените за зелени площи за широко обществено ползване и отделни терени за чисти производствени дейности.

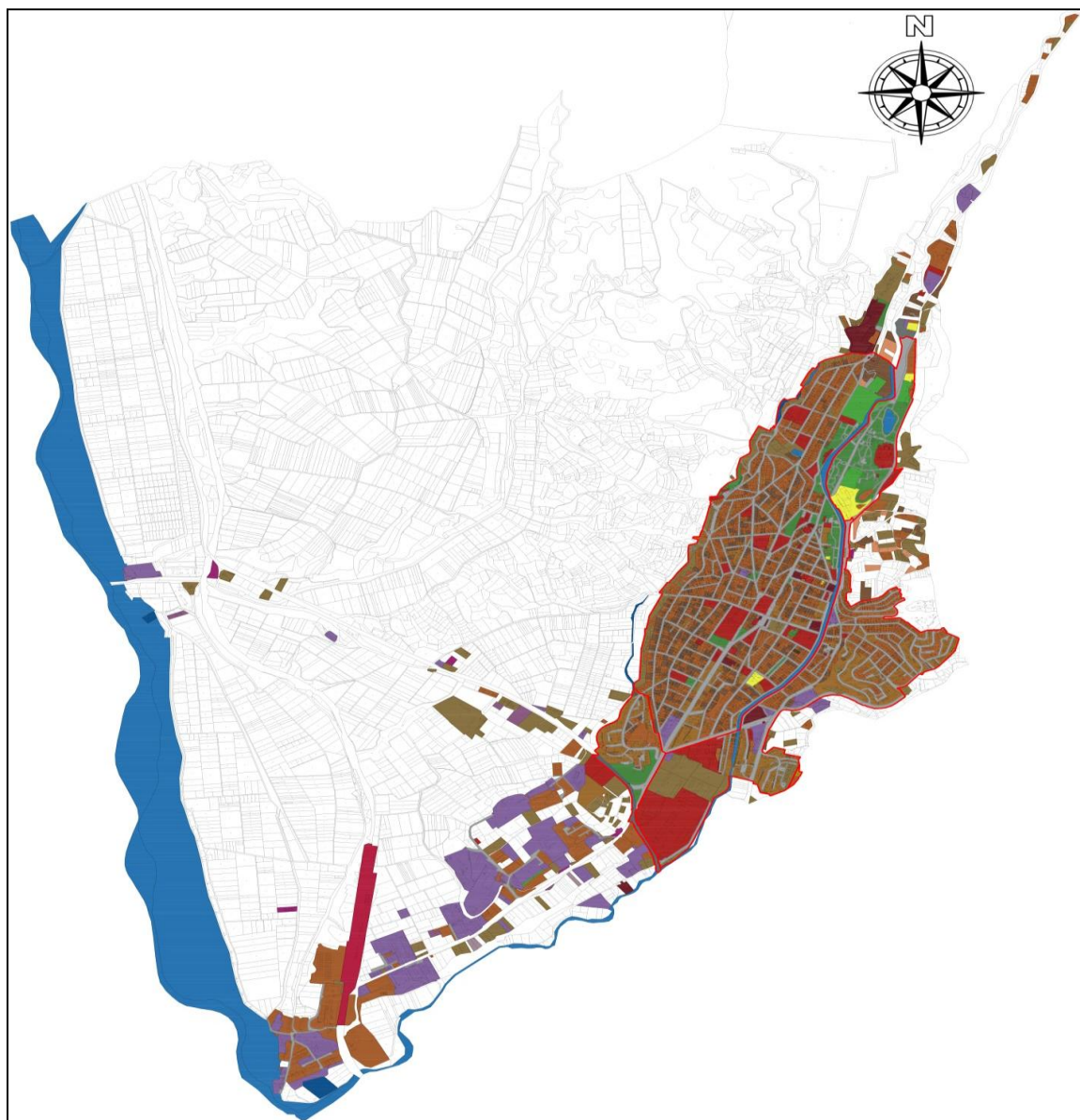
Промишлената зона на гр. Сандански е пространствено отделена от жилищната зона от главен път Е 79.

Извън селищната територия има и други урбанизирани терени с жилищно, производствено, обслужващо и селскостопанско предназначение.

Най-голям е дела на жилищните терени, следват речните и другите водни площи, а най-малък е дела на терените с неопределен статут.

Общата площ на урбанизираните , имоти с землището възлизат на **590.41 ха.**

Фиг. 27. Урбанизирани територии

Следващата таблица и графика представят структурата на урбанизираните терени в землището на гр. Сандански:

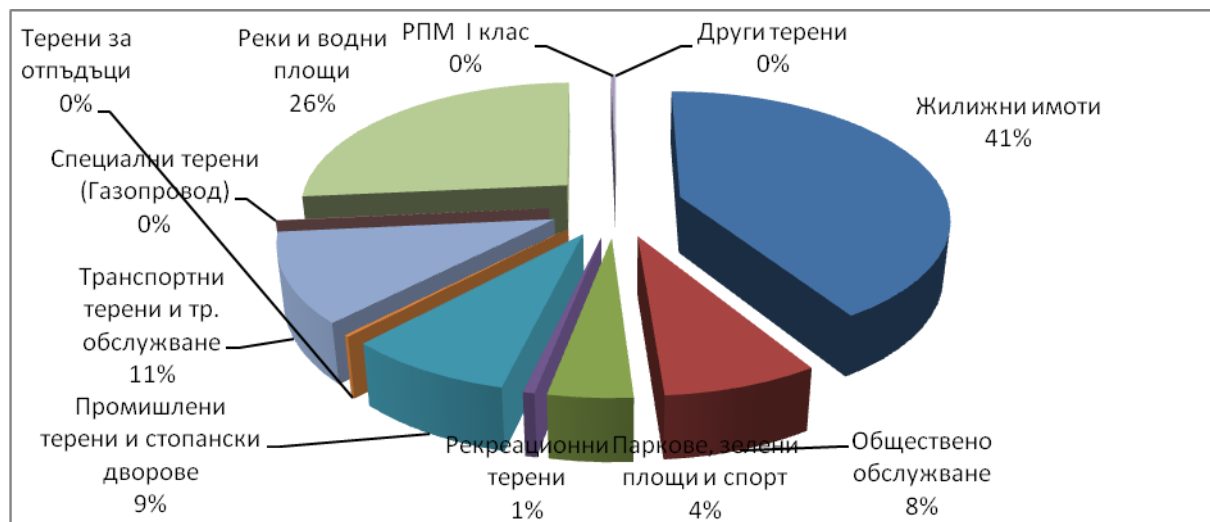
Таблица 28. Урбанизирани имоти по начин на трайно ползване

№	Вид имот	Площ /ха./	%	м ² /ж
1	Жилижни имоти	242.85	41.13	93.917

2	Обществено обслужване	45.85	7.77	17.73
3	Паркове, зелени площи и спорт	24.80	4.20	9.59
4	Рекреационни терени	3.44	0.58	1.33
5	Промислени терени и стопански дворове	49.22	8.34	19.03
6	Терени за отпадъци	1.50	0.25	0.58
7	Транспортни терени и тр. обслужване	66.11	11.20	25.56
8	Специални терени (Газопровод)	0.30	0.05	0.12
9	Реки и водни площи	154.42	26.15	59.72
10	РПМ I клас	1.82	0.31	0.70
11	Други терени	0.12	0.02	0.05
Всичко:		590.41	100.00	228.33

Източник: Кадастрална карта на землището на град Сандански

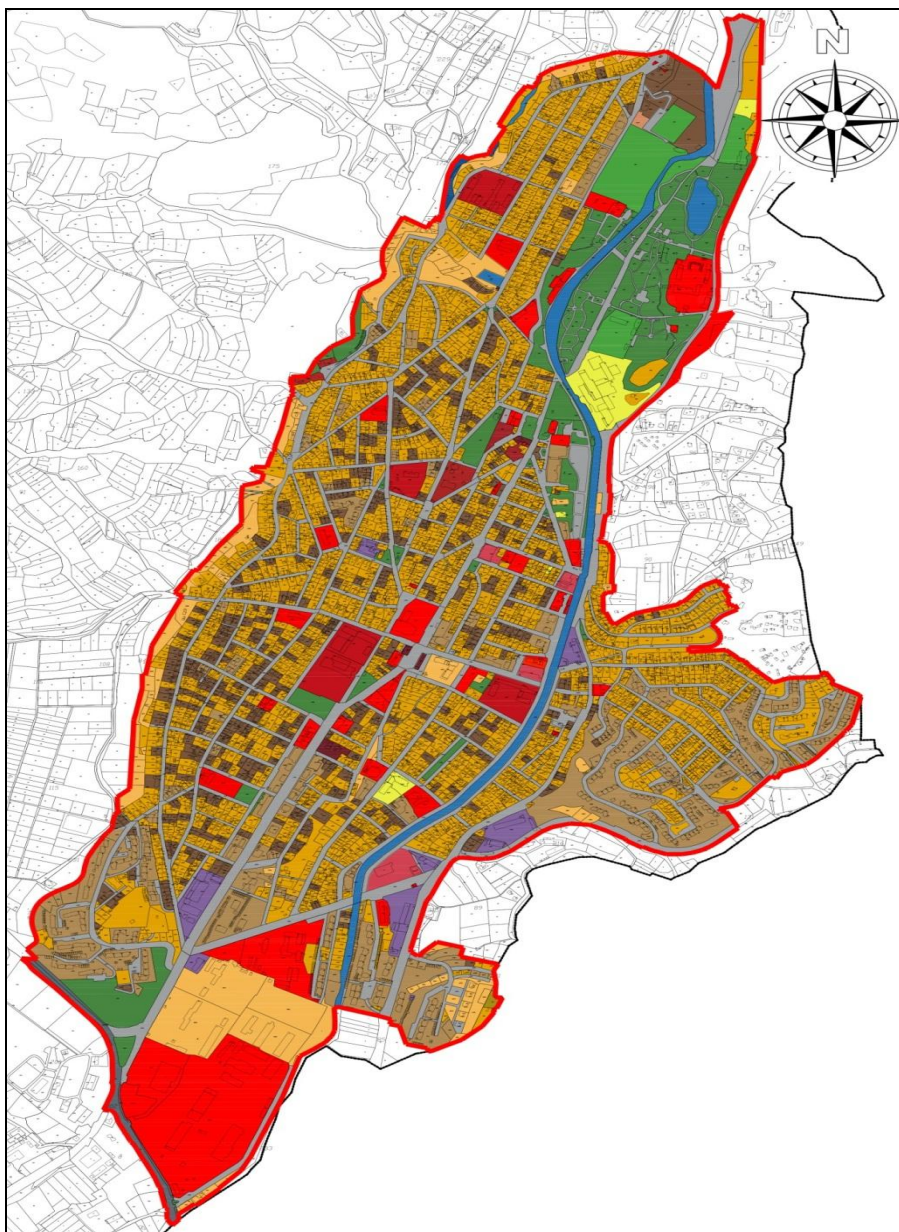
Фиг. 24. Урбанизирани територии по начин на трайно ползване в землището на град Сандански

Само част от тези терени попадат в чертите на селищната територия на гр. Сандански.

Урбанизираните терени обхванати с ОУП. възлизат на **294.45 ха**, което представлява едва **41.57%** от всички урбанизирани терени в землището на гр. Сандански. Усвоените терени извън селищната територия на града са следствие на частични разработки с ПУП-ве за смяна предназначението на земеделска земя за неземеделски нужди свързани с застрояване.

Фиг.25. Урбанизирани територии, обхванати с ОУП

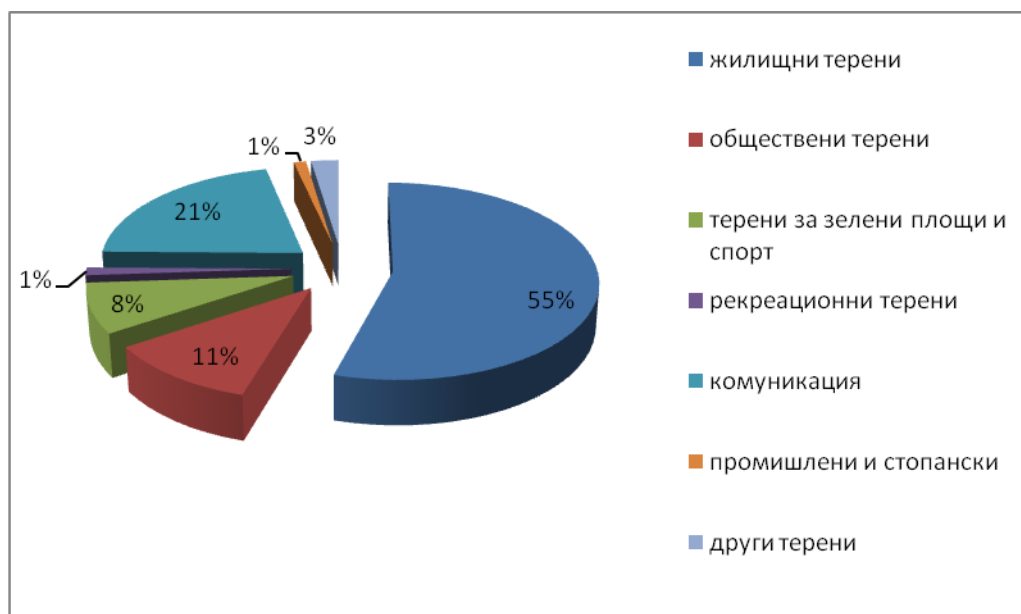
Следващата таблица и графика представят структурата на урбанизираните терени в селищната територия на гр. Сандански:

Таблица 29. Урбанизирани имоти по начин на трайно ползване

№	Вид имот	Площ /ха./	%	м²/ж
1	Жилижни имоти	160.75	54.59	62.17
2	Обществено обслужване	32.57	11.06	12.60
3	Паркове, зелени площи и спорт	24.35	8.27	9.42
4	Рекреационни терени	3.82	1.30	1.48
5	Промислени терени и стопански дворове	3.21	1.09	1.24
7	Транспортни терени и тр. обслужване	60.78	20.64	23.51
9	Реки и водни площи	7.02	2.38	2.71
10	РПМ I клас	1.82	0.62	0.70
11	Други терени	0.12	0.04	0.05
Всичко:		294.45	100.00	113.87

Източник: Кадастрална карта на землището на град Сандански

Фиг. 26. Структура на терените в СТ

От данните е видно, че най-голям е дела на жилищните терени, следван от терените за комуникация и транспорт и терените за обществено обслужване.

На практика селищната територия на гр. Сандански включва предимно терените от Жилищната зона на града, като терените от Зоната на селищното стопанство не са обхваната с ОУП на града, които е утвърден при стара нормативна уредба и на практика не отразява реалното устройство на градските терени и тяхната пространствена обвързаност. Наложително е изработването на нов ОУП на гр. Сандански, с които да се определи визията за дългосрочно пространствено развитие на града в съответствие с визията за развитието на града като „...утвърдена международна туристическа дестинация, център за развитие на туризма във всичките му форми...“.

Друга важна констатация, която може да се направи е, че осигуреността с площи за широко обществено ползване и спорт е по-малко от норматива – 9.42 м.кв./жит. при норматив 10 да 12 м.кв./жит. На практика съществуващите площи за широко обществено ползване не могат да осигурят потребностите на постоянното население и временното население от туристи.

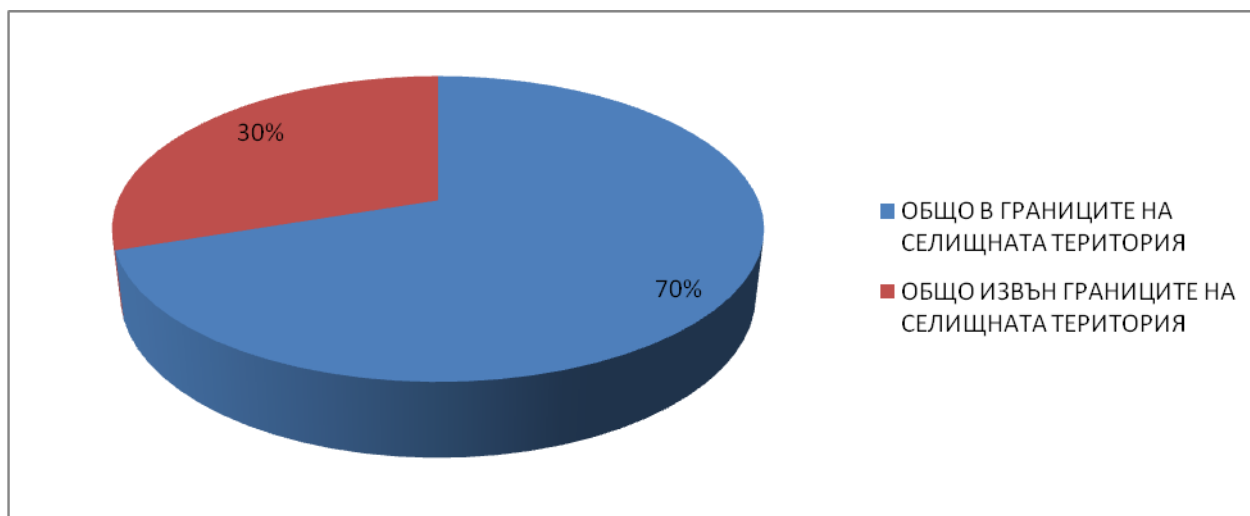
По данните за броя на легата за настаняване към 2013 г. (2141 бр. легла) общия брой на временно и постоянно население достига до 27999, а площта за зелени площи на 1 обитател е само 8.70 м.кв.обит.

3.1.4. Характеристика на терените със застрояване;

Направеното проучване на застрояването по предоставената кадастрална карта (КК) на гр. Сандански установи, че такова е реализирано, както в СТ та града, така и извън селищната територия в границите на землището. Съотношението между застрояването в и извън СТ е:

- 69.83 % в селищната територия;
- 30.17% в извън селищната територия.

Фиг. 27. Относителен дял на сградния фонд в землището на гр. Сандански

Следващата таблица представя точното съотношение между всички видове застроени терени според начина им на трайно ползване отразен в КК:

Таблица 30. Сграден фонд на гр. Сандански

№	СГРАДЕН ФОНД НАМИРАЩ СЕ В ГРАНИЦИТЕ НА ЗЕМЛИЩЕТО НА гр.САНДАНСКИ	ПЛОЩ /ха./	БРОЙ	% във I и II	% общо
I	В ГРАНИЦИТЕ НА СЕЛИЩНАТА ТЕРИТОРИЯ				
1	Жилищни сгради	41.1790	4105	73.08	51.03
2	Обществени сгради	5.4341	307	9.64	6.73
3	Стопански и производствени сгради	9.7359	2566	17.28	12.06
	ОБЩО В ГРАНИЦИТЕ НА СЕЛИЩНАТА ТЕРИТОРИЯ	56.3489	6978	100.00	69.83
II	ИЗВЪН ГРАНИЦИТЕ НА СЕЛИЩНАТА ТЕРИТОРИЯ				
4	Жилищни сгради в имоти със стопанско предназначение	0.5266	95	2.16	0.65
5	Жилищни сгради в имоти с жилищно предназначение	2.4592	121	10.10	3.05
6	Жилищни сгради в имоти с обществено предназначение	0.0279	3	0.11	0.03
7	Жилищни сгради в имоти с промишлено предназначение	0.0736	6	0.30	0.09
8	Обществени сгради в имоти със стопанско предназначение	0.1406	7	0.58	0.17
9	Обществени сгради в горски територии	0.0162	1	0.07	0.02
10	Обществени сгради в имоти с жилищно предназначение	1.8196	59	7.47	2.25
11	Обществени сгради в имоти с обществено предназначение	0.6525	26	2.68	0.81
12	Обществени сгради в имоти с промишлено предназначение	0.6377	19	2.62	0.79
13	Сопански и производствени сгради в горски територии	0.0490	5	0.20	0.06
14	Сопански и производствени сгради в имоти предназначени за улици	0.0310	5	0.13	0.04
15	Сопански и производствени сгради в имоти с жилищно предназначение	6.4150	210	26.34	7.95
16	Сопански и производствени сгради в имоти със стопанско предназначение	11.3457	333	46.59	14.06
17	Сопански и производствени сгради в територии за озеленяване	0.0010	1	0.00	0.00
18	Сопански и производствени сгради във водни територии	0.0298	4	0.12	0.04
19	Стопански и производствени сгради в имоти с обществено предназначение	0.1257	13	0.52	0.16
	ОБЩО ИЗВЪН ГРАНИЦИТЕ НА СЕЛИЩНАТА ТЕРИТОРИЯ	24.3511	908	100.00	30.17
	ОБЩО СГРАДЕН ФОНД В ЗЕМЛИЩЕТО НА ГР. САНДАНСКИ	80.7000	7886		100.00

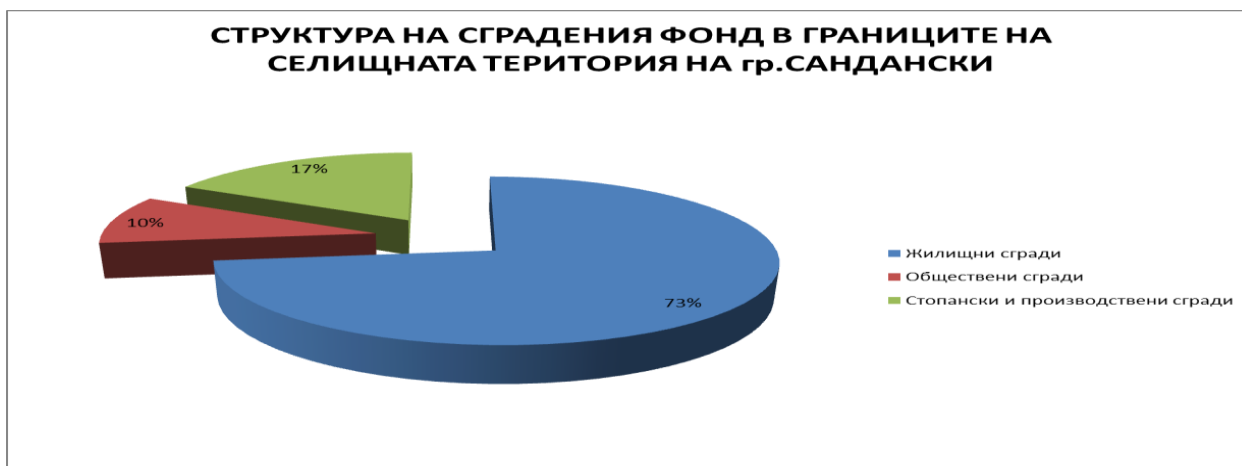
Общата площ на застроените терени извън селищната територия възлиза на 24.3511 ха, тяхната структура е разнородна:

Фиг. 28. Структура на сградния фонд

Общата площ на застроените терени в СТ е 56.3489 ха, като най-голям е дялът на застроените терени с жилищни сгради, на второ място са сградите със стопанско и производствено значение, а на трето място сградите с обществено обслужващо значение:

Фиг. 28. Структура на сградния фонд

На базата на горните констатации в съответствие с методиката за разработване на ИПГВР е направен подробен анализ на устройството и застрояването на отделните видове терени в СТ на гр. Сандански. Проучени са параметрите застрояването и състоянието на отделните видове терени в СТ:

- Терени с жилищно застрояване;
- Терените за обществено обслужване;
- Терените с зелени площи за широко обществено ползване;
- Терените и проводите на техническата инфраструктура(ТИС)

Таблица 31. Урбанизирани имоти по начин на трайно ползване

УРБАНИЗИРАНИ ИМОТИ ПО НАЧИН НА ТРАЙНО ПОЛЗВАНЕ В СЕЛИЩНИТЕ ГРАНИЦИ НА гр.САНДАНСКИ	ПЛОЩ /ха./	%	ПЛОЩ /м²/	М.КВ.ЖИТ
Жилищни - високо застрояване	0.1137	0.04%	1136.5202	0.04
Жилищни - средно застрояване	21.7282	7.38%	217281.8549	8.08
Жилищни - ниско застрояване	88.2645	29.98%	882645.4586	32.83
Жилищни - комплексно застрояване	31.0904	10.56%	310903.7732	11.57
Жилищни - друг вид застрояване	19.4270	6.60%	194269.6413	7.23
Жилищни - незастроени	0.1294	0.04%	1294.0307	0.05
Обществено обслужване	0.1242	0.04%	1242.3528	0.05
Обществено обслужване - гара	2.0681	0.70%	20680.7759	0.77
Обществено обслужване - детски градини	0.2774	0.09%	2774.3182	0.10
Обществено обслужване - детски ясли	0.3595	0.12%	3594.7449	0.13
Обществено обслужване - здравно	0.3853	0.13%	3852.9167	0.14
Обществено обслужване - култ.паметник	0.0155	0.01%	155.2990	0.01
Обществено обслужване - култура	7.9292	2.69%	79291.5429	2.95
Обществено обслужване - образование	0.8398	0.29%	8398.3846	0.31
Обществено обслужване - религия	0.0612	0.02%	611.7417	0.02
Обществено обслужване - съд	1.4920	0.51%	14919.6176	0.56
Обществено обслужване - търговия	19.0162	6.46%	190161.8987	7.07
Паркове и озеленяване	18.8346	6.40%	188345.8764	7.01
Спорт	5.5190	1.87%	55189.7018	2.05
Рекреационни терени	3.8174	1.30%	38174.4009	1.42
Промишлени и производствени терени	0.0238	0.01%	237.6803	0.01
Промишлени терени - складови бази	3.1887	1.08%	31887.3330	1.19
Транспортни терени - алеи	3.3487	1.14%	33486.8641	1.25
Транспортни терени - първостепенна улица	0.2218	0.08%	2217.7626	0.08
Транспортни терени - второстепенна улица	55.9035	18.99%	559035.0337	20.80
Транспортни терени - паркинг	1.3097	0.44%	13097.3888	0.49
ИМОТИ ОТ ДРУГИ ТЕРИТОРИИ				
Водни	6.4857	2.20%	64856.9988	2.41
Водни - други	0.3615	0.12%	3615.4624	0.13
Води - изворни	0.1732	0.06%	1731.9467	0.06
Път I клас от републиканската пътна мрежа	1.8176	0.62%	18175.6047	0.68
ИМОТИ С НЕУРЕДЕН СТАТУТ				
Земеделски с неуреден статут	0.1249	0.04%	1248.5960	0.05
ОБЩО	294.4516	100.00%	2944515.5221	109.53

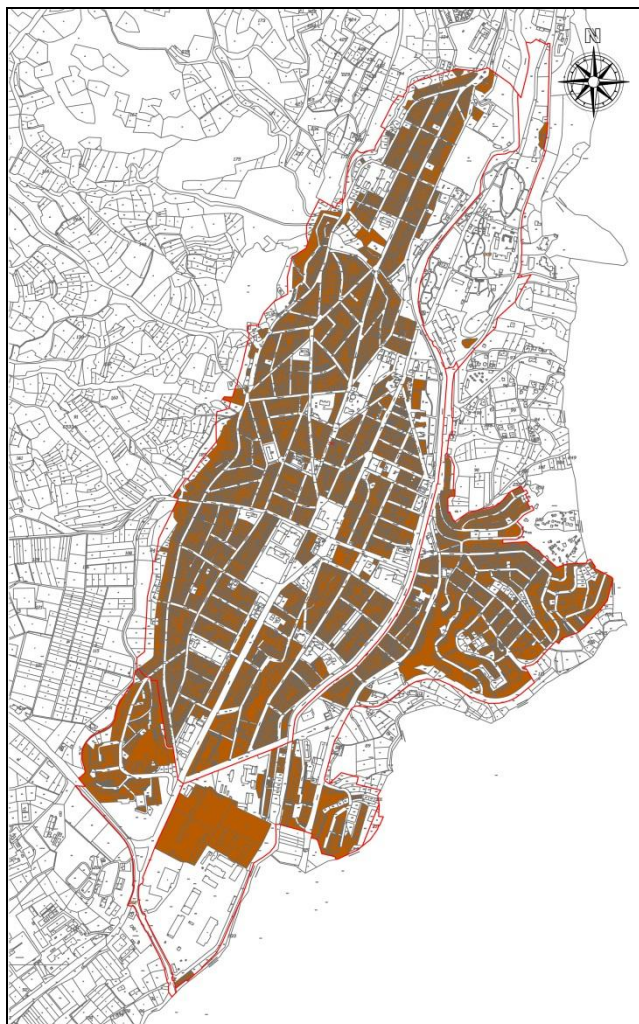
Източник: Кадастрална карта на землището на град Сандански

От горния анализ са направени конкретни констатации за отделните терени и обекти, както са изведени общи изводи за тесните места проблемите за решаване в краткосрочен план.

3.1.5. Характеристика на терените със жилищно застрояване

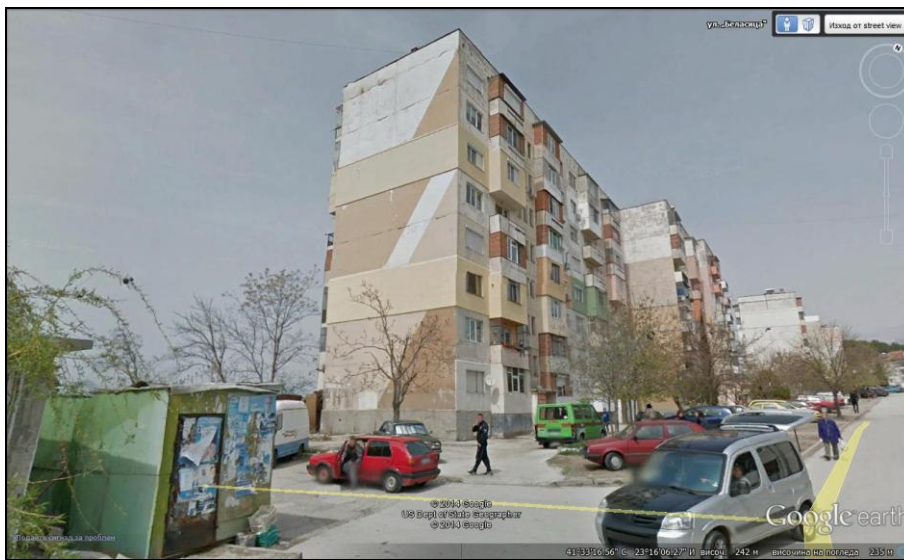
Жилищният фонд е изцяло масивен в добро общо състояние. Основното застрояване е в индивидуални урегулирани поземлени имоти – 82.83%, а само 17.17% от ЗП на жилищните сгради е комплексно застрояване.

Фиг. 29. Жилищен фонд

Като цяло мерките за топлотехническа ефективност за подценени. Такива са реализиране предимно в новото строителство и частично за комплексното застрояване.

Снимка: Комплексно застрояване

Източник: Google "Street view"

За част от жилищните сгради в индивидуалните УПИ-та има дори недовършени външни мазилки и оформление на фасадните плоскости. Това се отнася предимно за сградите в периферията на града във двете високи зони:

Снимки: Сгради в периферията на града

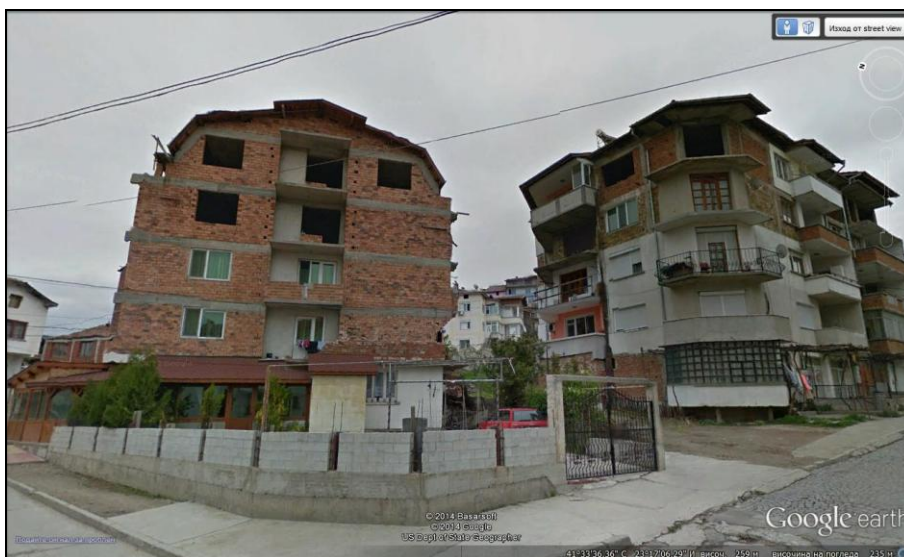
Източник: Google "Street view"

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

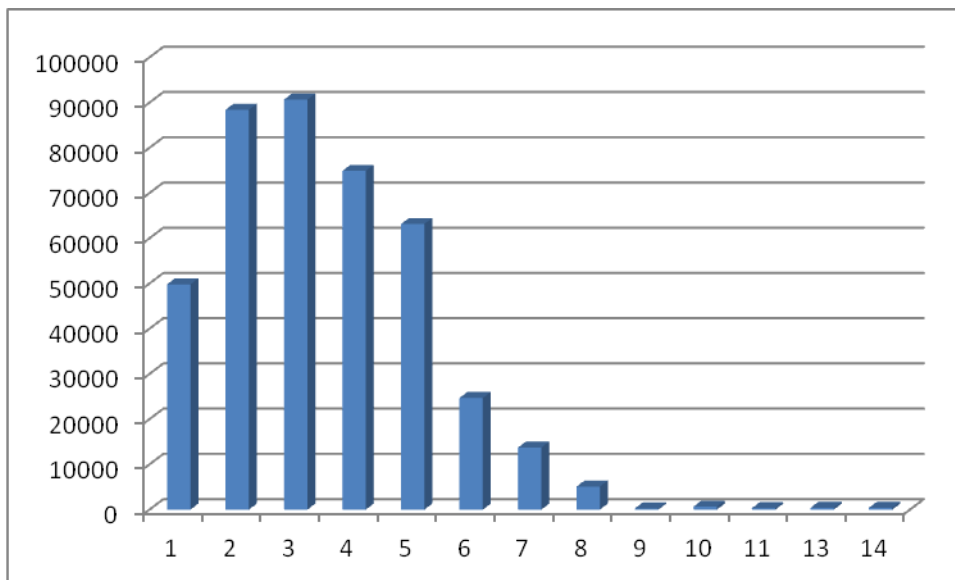
Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Източник: Google "Street view"

Общата застроена площ (ЗП) на жилищните сгради възлиза на 412490.21 м.кв., като най-голямата част от ЗП е в жилищните сгради на 2 и 3 етажни сгради – 21.43% - 21.98% от ЗП, а най-малка част от ЗП е във високо етажните сгради над 6 етажа – общо 11.04% от ЗП:

Фиг. 30. Съотношение на ЗП по бр. етажи

Плътността на застрояване е 24.66%, а средната етажност 3.45 ет.:

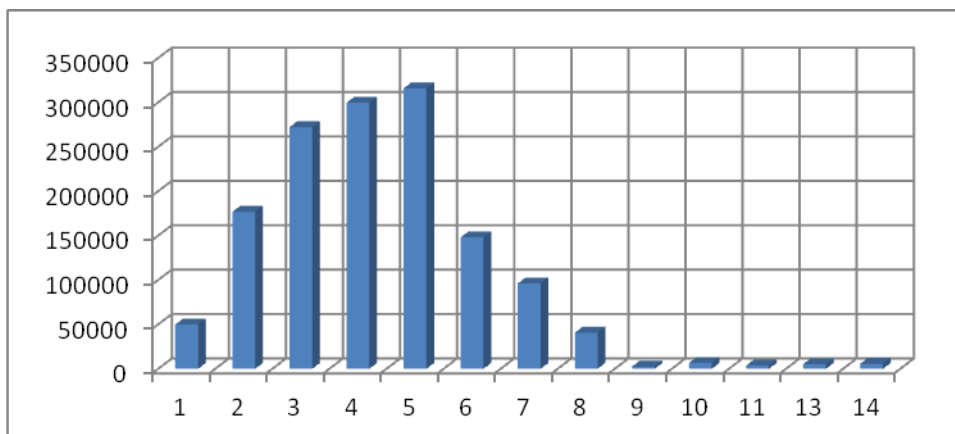
Таблица 32. Плътност на застрояване

Нето жил. територия м.кв.	%
1607531.28	25.66

Отчетената плътност на застрояване е в границите на норматива за ниско етажно застрояване – от 20 до 60%.

Общата разгъната застроена площ (РЗП) на жилищните сгради възлиза на **1422319.04 м.кв.**, като най-голямата част от РЗП е в жилищните сгради на 4 и 5 етажа – 21.07% - 22.20% от РЗП, а най-малка е във високо етажните сгради от 9 до 14 етажа – 1.66% от РЗП.

Фиг. 31. Съотношение на РЗП по бр. етажи

Интензивността на застрояване е 0.8848:

Таблица 32. Интензивност на застрояване

Нето жил. територия м.кв.	Кинт
1607531.28	0.8848

Отчетеният показател за интензивност на застрояване също е в границите на норматива за ниско етажно застрояване до 3 етажа – от 0.5 до 1.2.

Задоволеността с жилищна площ е 55.00 м.кв.РЗП/ж, при средно за страната 25-30 м.кв./ж.

3.1.6. Характеристика на терените с обществено и обслужващо застрояване;

Терените с обществено и обслужващо застрояване съставляват 11.06% от селищната територия на гр. Сандански. Общата територия на обществено и обслужващо застрояване възлиза на 640880.44 м.кв., а общата застроена площ на жилищните сгради 54341.10 м.кв.

Общият брой на обществените сгради в селищната територия (СТ) на гр. Сандански е 307 сгради.

Подробен анализ е направен за обществените сгради с публичен характер:

3.1.6.1. Детски градини;

Гр.Сандански има общо шест детски заведения, от които една ясла. Детските заведения са разположени равномерно в западната структура на СТ в границите на 15 минути пешеходна достъпност. По-голям е пешеходният изохрон само за децата от източната селищна структура, поради естественият физически делител – р.Санданска Бистрица.

Децата обхванати в детските заведения общо са 1387, а общата площ на имотите е 23455.1 м.кв., което осигурява средно 16.91 м.кв./ дете. По този показател, осигуреността с територия за детските заведения е под нормативния показател, които е от 25-30 м.кв./дете.

Под нормативите е и озеленената площ в детските заведения, която е средно 16.02% при норма мин 20% от нетния терен на детското заведение. Изключение правят само ЦДГ „Пролет“ и ЦДГ“Дора Габе“.

Най-незадоволително е озеленяването в ЦДГ „Здравец“ и ЦДГ“Радост“- тревна настилка в лошо състояние, площи за игра на открито без слънцезащита от едро размерна растителност:

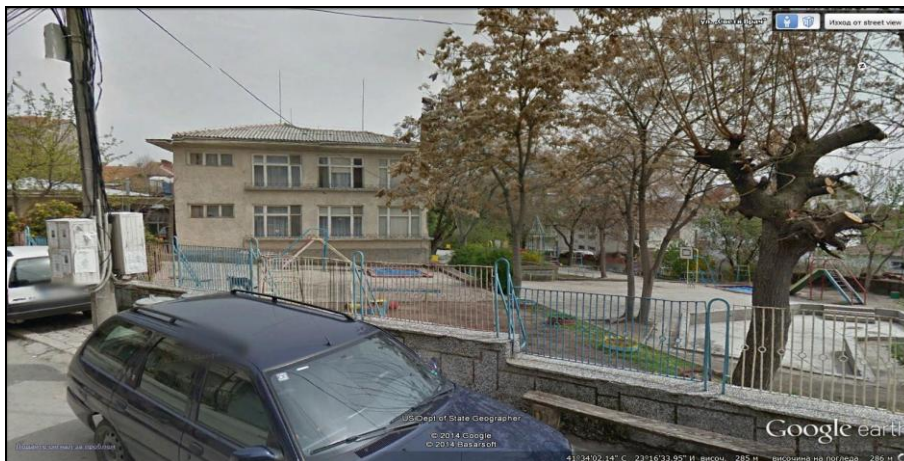
Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Снимка: ДГ "Радост"

Източник: Google "Street view"

Снимка: ЦДГ "Здравец"

Източник: Google "Street view"

Общият извод за състоянието на детските заведения е, че се нуждаят от мерки за подобряване на енергийната ефективност, в някои случаи и от подмяна на дограма, както и от обновяване на дворните пространство и съоръженията за игра на открито.

Фиг. 32. Разположение на ЦДГ-ни в гр. Сандански

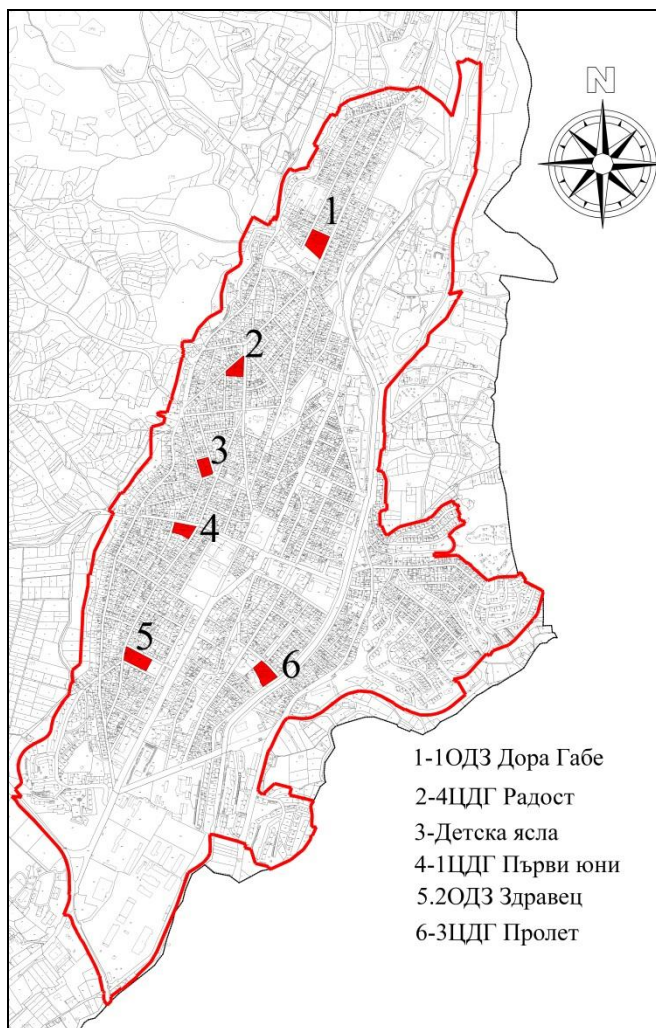

Таблица. 33. Данни за ЦДГ-и в гр. Сандански

№	Детско заведение	бр. де ца	имот №	Пл. имот м.кв.	м.кв./ дете	Норма, м.кв./де те	ЗП м.кв.	П% застр.	Норма П застр.	РЗП м.кв.	Кинт	Норма Кинт	П% оз.	Норма П оз.
1	Детска градина "Пролет"	325	65334.300 .3030	4256.31	13.10	25 - 30	893.62	21.00	до 40 %	1787.24	0.4199	до 1.2	38	20
2	Детска градина "Здравец"	265	65334.300 .1866	4793.84	18.09	25 - 30	557.42	11.63	до 40 %	1012.47	0.2112	до 1.2	13	20
3	Детска градина "Първи юни"	198	65334.300 .1653	3136.55	15.84	25 - 30	2329.98	74.28	до 40 %	6109.36	1.9478	до 1.2	15	20
4	Детска градина "Радост"	207	65334.300 .551	3055.55	14.76	50 - 60	542.63	17.76	до 40 %	11683.1	3.8236	до 1.2	12	20
5	Детска градина "Дора Габе"	170	65334.300 .3507	5438.51	31.99	50 - 60	1160.26	21.33	до 40 %	2239.34	0.4118	до 1.2	35	20
6	Детска ясла	222	65334.300	2774.32	12.50	25 - 30	542.63	19.56	до 40 %	6935.47	2.4999	до 1.2	15	20

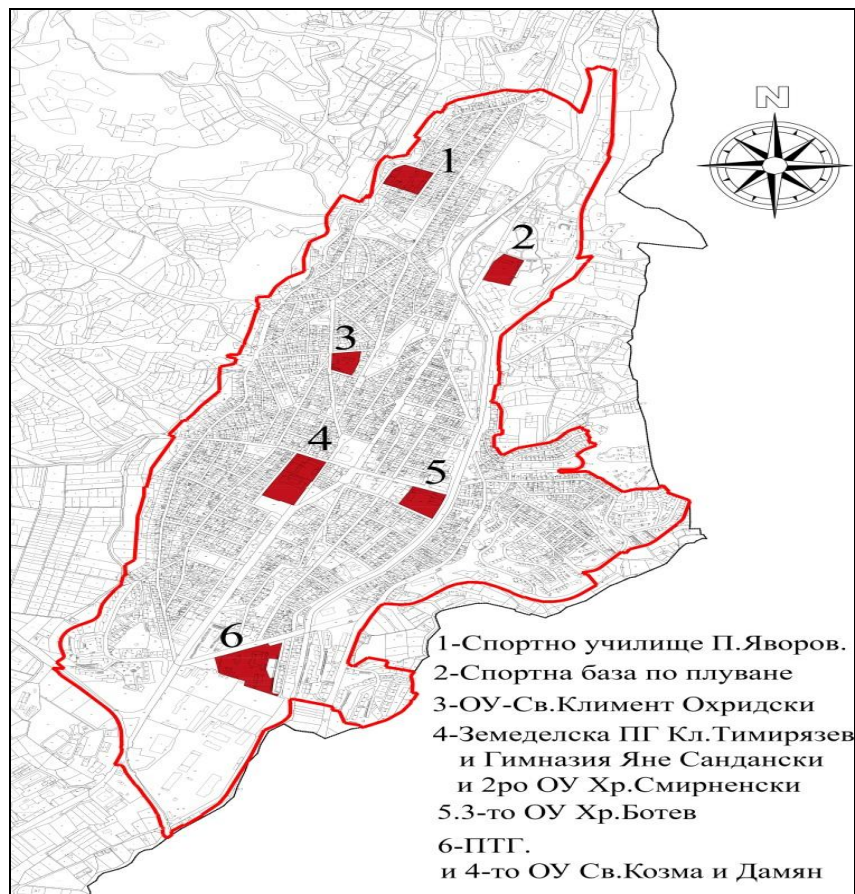
			.719											
7	ОБЩО	1387		23455.1	16.91	25 - 60	6026.54	25.69	до 40 %	29767	1.2691	до 1.2	16.02	20

Подходящо е също така да се проучи възможността за изграждане на детско заведение във високата зона на източната част на град, която е пространствено най-отдалечена от съществуващите детски заведения.

3.1.6.2. Училища;

В гр. Сандански има общо седем учебни заведения. Общият брой на учениците обхванати в тях е 3646. Територията на осигурена за училищата общо е 77828.88 м.кв., което осигурява по 21.35 м.кв./уч. при норматив 25.м.кв./уч.

Фиг. 33. Разположение на училищата в гр. Сандански

По отношение на застроената площ в училищните дворове показателят за плътност на застрояване е средно 19.43%, което е границите на норматива до 40%. Това

означава, че в училищните дворове има достатъчно свободни площи за занимания на открито, но за съжаление те не са достатъчно озеленени.

Това е видно от показателя за плътност на озеленяване (Поз.), които е 16.02 % при норма мин 20%. И при училищата тревните зелени площи не са в добро състояние, а едро размерната растителност оскъдна.

Друг проблем при училищата е санирането на сградите с цел подобряване на енергийната им ефективност. В някои случаи има и външни белези на нарушени мазилки, както на учебните корпуси, така и на помощните сгради. Има видими белези за повредени метални обкови по покривните корнизи.

Таблица 34. Данни за училищата в гр. Сандански

№	Учебно заведение	бр.уч.	имот №	Пл. имот м.кв.	м.кв./ уч.	Норма нив м.кв/уч .	ЗП м.кв.	П% застр.	Норм а П застр.	РЗП м.кв.	Кинт	Норма Кинт	П% оз.	Норма П оз.
1	I ОУ "Св. Кл. Охридски"	445	65334.300 .628	7241.71	16.27	25 - 30	949.33	13.11	до 40 %	1186.25	0.1638	до 1.2	38.00	20%
2	II ОУ "Хр. Смирненски", Гимназия "Яне Сандански", Вечерна гимназия	1342	65334.300 .3024	12999.02	9.69	25 - 30	2082.7	16.02	до 40 %	3142.38	0.2417	до 1.2	0.00	20%
3	III ОУ "Хр. Ботев"	676	65334.300 .1633	11724.03	17.34	25 - 30	2330	19.87	до 40 %	6109.36	0.5211	до 1.2	15.00	20%
4	IV ОУ "Св. св. Козма и Дамян", техническа гимназия	409	65334.301 .2593	26049.93	63.69	50 - 60	5192	19.93	до 40 %	11683.1	0.4485	до 1.2	11.00	20%
5	Спортно училище	125	65334.303 .703	10637.49	85.10	50 - 60	1160.3	10.91	до 40 %	2239.34	0.2105	до 1.2	35.00	20%
6	Земеделска гимназия Кл. Тимирязев	649	65334.300 .1676	9176.70	14.14	25 - 30	3411.5	37.18	до 40 %	6935.47	0.7558	до 1.2	15.00	20%
7	Оздравително училище "П. Яворов"		65334.300 .197	12100.15			3602.7	29.77	до 40 %	9186.41	0.7592		13.26	20%
ОБЩО		3646		77828.88	21.35	25 - 60	15126	19.43	до 40 %	31295.88	0.4021	до 1.2	16.02	20%

Източник: Кадастрална карта на землището на град Сандански

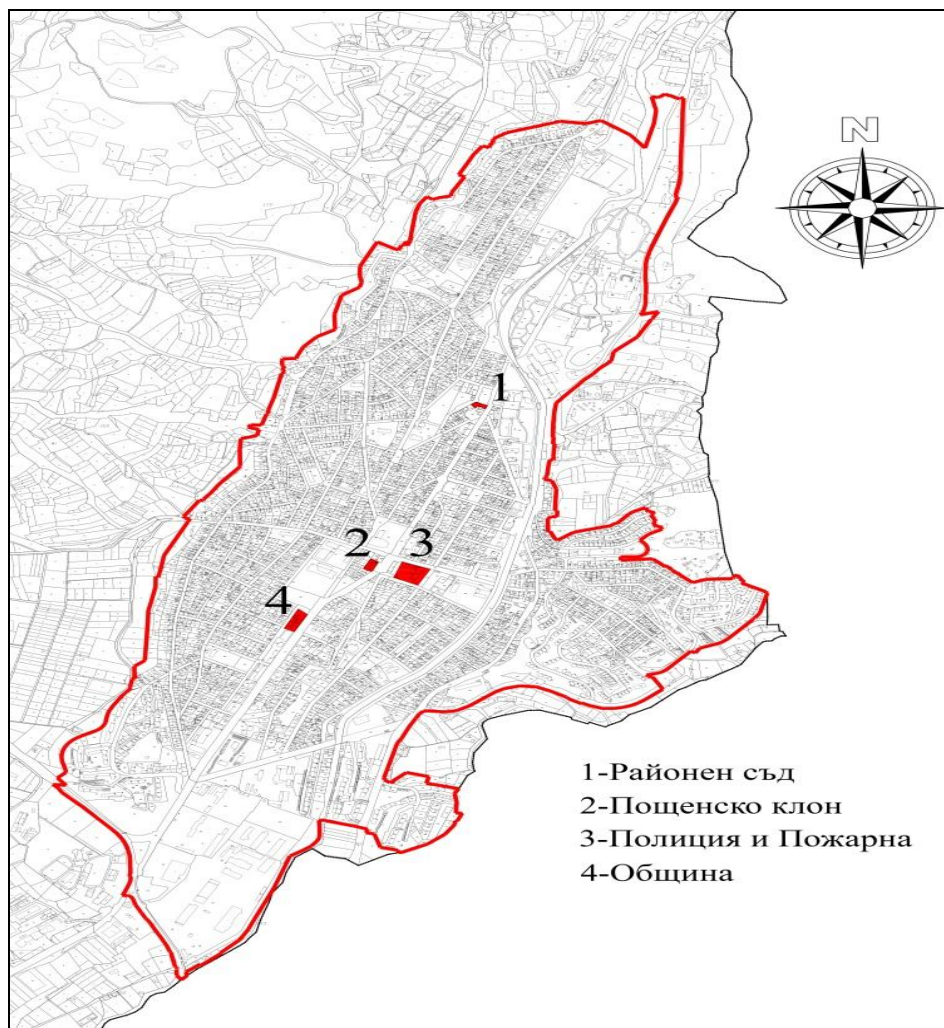
Общият извод е, че благоустрояването на дворните пространства на училищата е незадоволително с остарели спортни съоръжения и настилки предимно от бетон и асфалт.

3.1.6.3. Административни сгради и съобщения

Административните сгради и сградите на съобщенията са представени от общинската администрация, полицията, пожарната, районния съд и пощата.

Всички сгради са масивни, разположени в централната част на града с удобна транспортна достъпност.

Фиг. 34. Разположение на административните сгради в гр. Сандански

Сградата на общината се намира на ул. Асен Хадживасилев, в много добро състояние. Сградата има осигурено паркиране за пет автомобила, но паркирането на посетителите на общината не е осигурено и се осъществява по прилежащите обслужващи улици.

Снимка: Сграда на общинска администрация Сандански

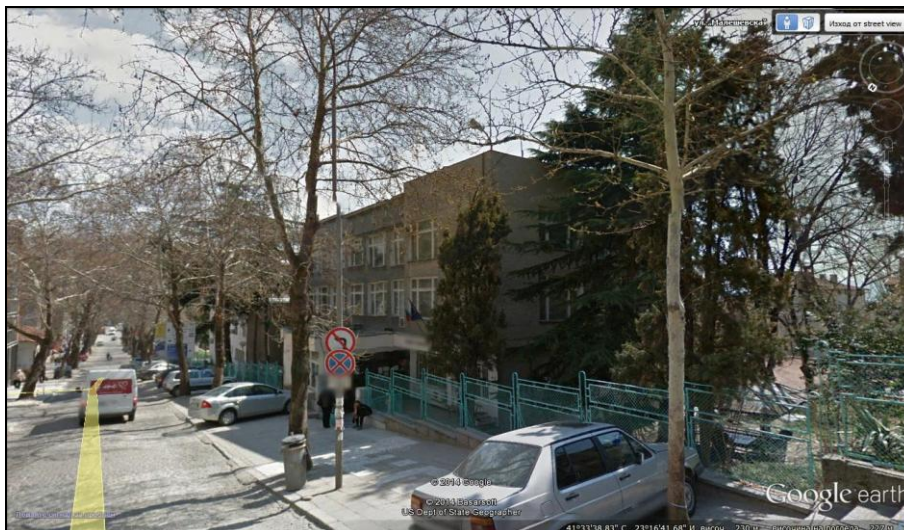

Източник: Google "Street view"

Състоянието на дограмата е добро въпреки, че няма саниране за подобряване на топлотехническата ефективност на сградата.

Сградата на полицията се намира на ул. „Малашевска“ в един имот (65334.300.1625) със сградата на пожарната. Сградата е в добро общо състояние, но не са проведени мероприятия за подобряване на топлотехническата ефективност. Няма и осигурено паркиране за посетителите на полицията, което създава условия за неправилно паркиране по-тротоара пред сградата. Също така не е маркирано и пешеходно преминаване към входа на сградата.

Снимка: Сграда на РДВР, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Сградата на пожарната се намира на ул. „Първи май“.

Тя също е масивна в добро общо състояние на конструкцията, мазилките и дограмата. И при нея няма проведени мерки за подобряване на топлотехническата

ефективност. Площта от имот 65334.300.1625, която е обособена за обслужването на сградата възлиза на 1845.25 м.кв. и задоволява потребностите за дейността на пожарната.

По оградата на имотите на полицията и пожарната има нарушени облицовки по ул. „Борис Сарафов“ и ул. „Първи май“, а металните ограждащи пана по същите улици са с нарушено защитно покритие против корозия и се нуждаят от почистване, защита против корозия и боядисване.

Снимка: Сграда на Пожарната, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Сградата на Районния съд се намира на ул. „Мара Бунева“ в имот 65334.300.873. В същата сграда се намира и районния музей с отделен вход от градската градина в ПИ 65334.300.872.

Общата застроена площ е 535.59 м.кв., а РЗП 1071.18 м.кв.

Сградата е масивна, в много добро състояние, санирана с подменена дограма и метални отводнителни елементи (улуци и водостоци).

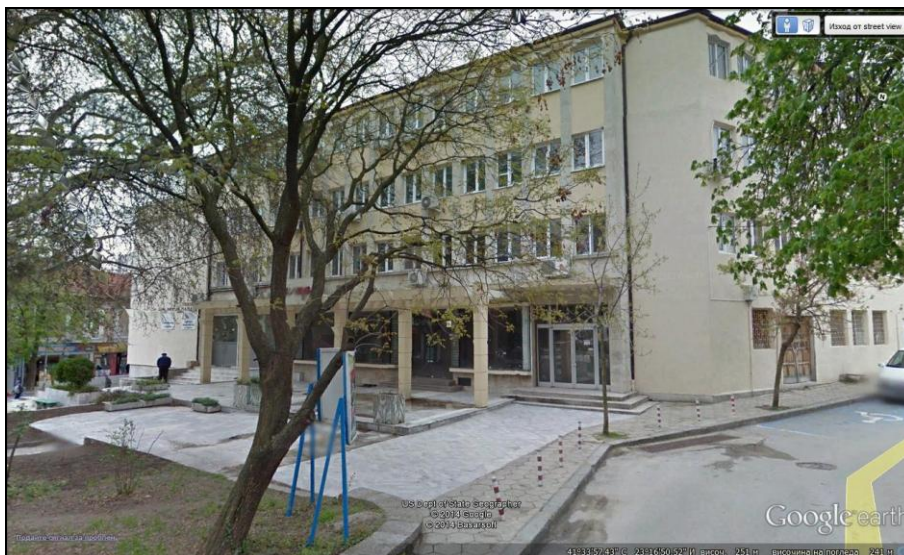
Снимка: Сграда на Районния съд, гр. Сандански

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Източник: Google "Street view"

Сградата на пощата се намира на ул. "Свобода" в ПИ 65334.300.1750. В същият имот се намира и сградата на ВиК, търговски обект и трафопост.

Общата застроена площ е 348.30 м.кв., а РЗП 1741.50 м.кв.

Сградата е масивна, с нарушена външна мазилка, без топлоизолационно саниране.

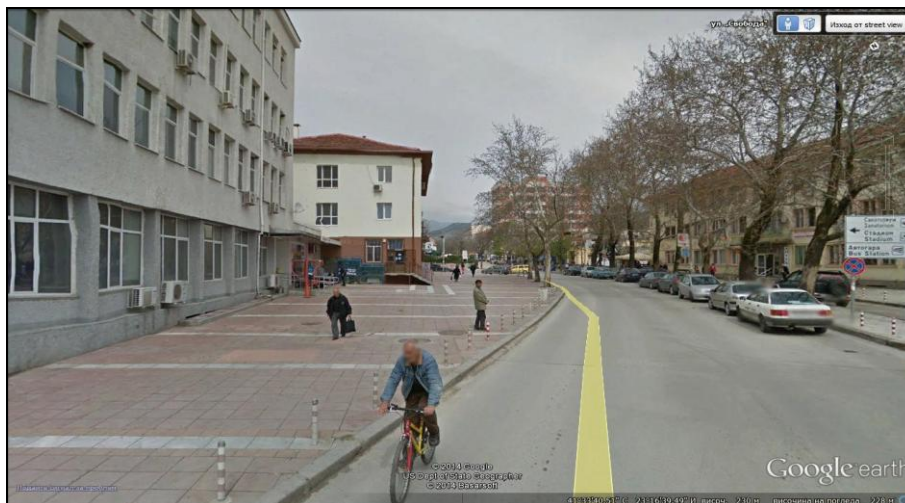
Снимка: Сграда на Пощата, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Недостатък е липсата на осигурено паркиране за посетителите на пощата и на сградата на ВиК, като паркирането се извършва в нарушение на пътните правила в зона забранена за спиране.

Снимка: Пешеходни зони и зони за паркиране в административния център

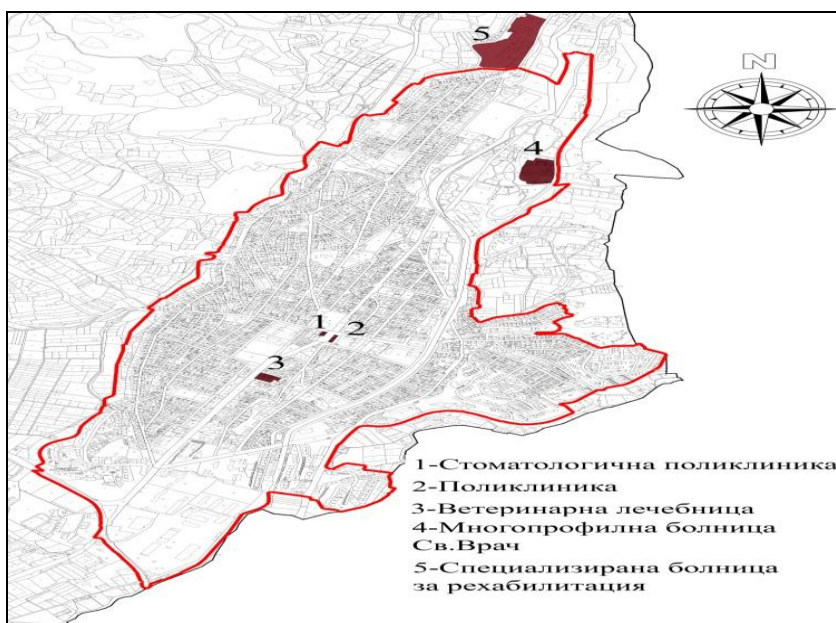

Източник: Google "Street view"

3.1.6.4. Здравни сгради

Здравните сгради са представени от Стоматологичната поликлиника, Поликлиниката (медицински център), Ветеринарната лечебница, МБАЛ „Свети врач“ и Специализираната болница за рехабилитация.

Фиг. 35. Разположение на Здравните сгради в гр. Сандански

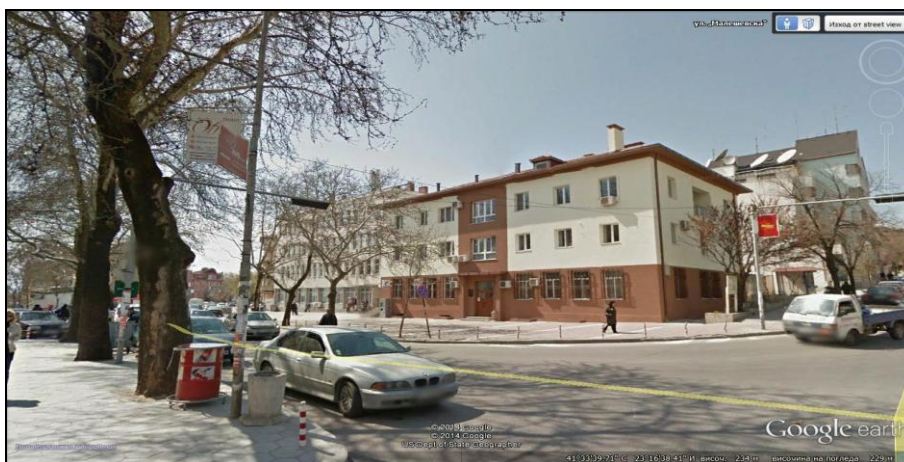

Стоматологичната поликлиника се намира на ъгъла на ул. „Свобода“ и ул. „Сава Ковачев“ в ПИ 65334.300.5401. – в центъра на града с много добра транспортна достъпност, но без осигурено паркиране за посетители.

Застроената площ на сградата е 344.35 м.кв., а РЗП 1033.05 м.кв.

Сградата е масивна, в много добро състояние с проведени мерки за енергийно саниране.

Снимка: Сграда на Стоматологична поликлиника, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

В сградата на поликлиниката (медицински център) се реализира доболничното обслужване на населението на гр. Сандански. Тя се намира на ул. „Свобода“ ПИ 65334.300.1740. В нея функционират амбулаториите за първична медицинска помощ.

Сградата е масивна с ЗП 480.46 и РЗП 1921.84 м.кв., в добро физическо състояние, но също без проведени мероприятия за подобряване на топлотехническата ефективност.

Снимка: Сграда на Поликлиниката, гр. Сандански

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Източник: Google "Street view"

Паркирането също не е добре организирано и се реализира по ул. "Свобода" в зона забранена за паркиране, както и двустранно по обслужващата сградата улица от изток (до двора на полицията), което затруднява разминаването и пречи на входовете на сградата.

Източник: Google "Street view"

Болничното обслужване на жителите на града и общината се реализира в две основни сгради: МБАЛ „Св.Врач“ и Специализираната болница за рехабилитация към Национален комплекс ЕАД, която по своя характер тази е от типа „санаториум“, която няма пряко отношение към болничното обслужване на жителите на града.

МБАЛ „Св.Врач“ се намира в ПИ 65334.303.869, в парковата зона на града. Общата площ на имота е 15143.52 м.кв., което осигурява по 113.01 м.в. за 1 легло, което е малко над норматива – 100 м.кв./легло.

Болницата е комплекс от здравни сгради в паркова среда с обща ЗП 2787.24 м.кв. и РЗП 3475.72 м.кв.

В чертите на имота са изградени и обслужващи болницата стопански сгради с обща ЗП и РЗП 739.53 м.кв.

Общият брой на сградите в комплекса е 44.

Общата оценка е, че площта на имота и площта на сградите осигурява добри условия за обслужване, но самите сгради макар и масивни се нуждаят обновяване и саниране.

Снимка: Сграда на МБАЛ „Св. Врач“, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Специализираната болница за рехабилитация към Национален комплекс ЕАД се намира извън СТ на гр. Сандански. Тя също е в паркова среда в ПИ 65334.304.280, които е с площ 10006.72 м.кв., която плащ осигурява само по 55.59 м.кв./легло при норматив 80 до 100 м.кв./л. С оглед на това е целесъобразно да се редуцира броя на леглата от 180 на 125 до 130 легла.

Снимка: Сграда на Специализирана болница, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Комплекса от здравни сгради е с обща ЗП 3895.56 м.кв. и РЗП 15577.96 м.кв. с общо 12 бр. отделни корпуса на сгради.

Общото състояние на сградата е много добро и задоволява напълно нуждите за качествено обслужване на посетителите.

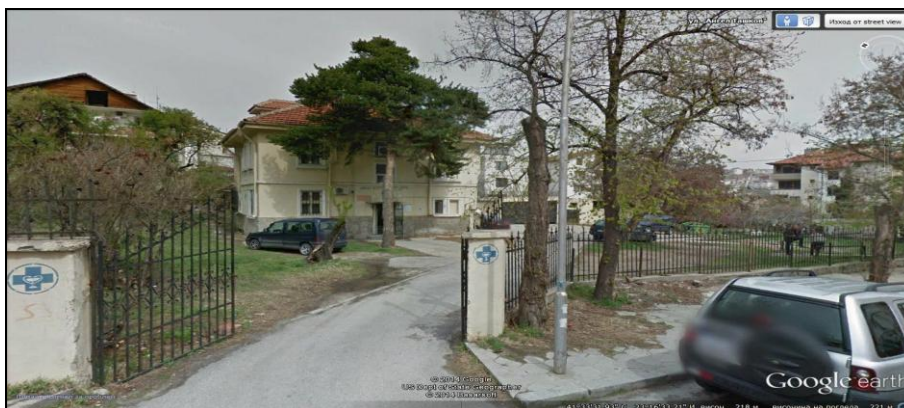
Ветеринарната лечебница се намира на ъгъла на ул. „Свобода“ и ул. „Слав Ковачев“ в ПИ 65334.300.2193, който е с площ 2643.49 м.кв.

Сградата е масивна и задоволява нуждите от здравно ветеринарни нужди на общината.

С оглед на курортните функции на гр. Сандански, разположението на ветеринарната лечебница в центъра на града не много удачно.

Паркирането за посетители е решено в двора на лечебницата и по прилежащите улици „Свобода“ и „Слав Ковачев“. Общата ЗП на 326.97 м.кв. и РЗП 431.05 м.кв.

Снимка: Сграда на Ветеринарна лечебница, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

3.1.6.5. Културни сгради, паметници на културата, култови сгради

Обектите и сградите на културата са представени от общинския културен дом, градския музей, археологическите разкопки, народното читалище „Отец Паисий“, летния театър, културния дом, градската художествена галерия и галерията „Ликин“, църквите св. „Кузма и Дамян“ и св. „Георги“.

Общински дом на културата е част от сградата на районния съд. Сградата не е обособена като самостоятелна кадастрална единица и не от кадастралната карта (КК) не могат да се определят параметрите на застрояване. Сградата в която се помещава общинския културен дом е в много добро състояние.

Градския музей се намира в ПИ 65334.300.813, с площ 1413.79 м.в. Сградата на градския музей е с ЗП 155.30 м.кв. и РЗП 310.60 м.кв., която е масивна и в добро състояние. Тя е непосредствено до общинския дом на културата и до археологическите разкопки.

Археологическия музей се намира до имота на градския музей и зад него са разкопките от раннохристиянски комплекс, които са експонирани на открито.

Снимка: Разкопки от раннохристиянски комплекс, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Самите археологически обекти са в добро състояние, но информацията за тях е оскъдна. Има една информационно табела, но отделните експонати не са маркирани и обозначени. Настилките за достъп до експонатите са в лошо състояние.

Народно читалище „Отец Паисий- 1919“ се намира в ПИ 65334.300.934, който е с площ 1527.68 м.кв. Сградата на читалището е масивна, без топлоизолационно

саниране с ЗП. 311.58 м.кв. и РЗП 934.74 м.кв. По корниза на сградата има нарушени участъци и деформирани метални улуди, както и износена облицовка на цокъла.

Снимка: Сграда на Народно читалище „Отец Паисий- 1919“, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

В същия имот се намира и градската художествена галерия. Сградата също е масивна с ЗП. 371.21 м.кв. и РЗП 1113.63м.кв.. В сравнително добро състояние е само фасадата от ул. Македония.

Снимка: Сграда на Художествена галерия, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Състоянието на сградата от ул. „Гео Милев“ и от вътрешния двор е в лошо състояние, с нарушена мазилка, деформации на покривното покритие и улудите.

Вътрешният двор е организиран като паркинг, с бетонова настилка, без хоризонтална маркировка за организация на паркирането.

Снимка: Сграда на Художествена галерия, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Културен дом се намира в центъра на града, на градския площад в ПИ 65334.300.1242. Сградата не е отделена от площад „България „ в самостоятелен имот. Тя е масивна в много добро състояние и е с ЗП 2060.73 м.кв. и РЗП 4121.46 м.кв.

Паркирането към сградата не е осигурено общо с паркирането към градския площад. То е организирано надлъжно по ул. „ Даскал Козарев“ до ул. „Гоце Делчев“ и може да се определи ката недостатъчно.

Снимка: Сграда на Културен дом, гр. Сандански

Летен театър се намира в паркова среда ПИ 65334.300.3768, с площ 2678.88 м.кв. Има едноетажна постройка за техническо обслужване на представленията. Тя е масивна с ЗП 37.90 м.кв.

Местата за зрители са разположени амфитеатрално по наклона на терена на изток. Местата за сядане не са обособени самостоятелно и броят им не е фиксиран, но от броя на редовете може да се определи на между 650 и 680 бл. Състоянието на местата е незадоволително и се нуждаят от реконструкция.(дървени пейки върху метална конструкция). При реконструкцията местата за сядане е желателно да се редуцират до около 550 места.

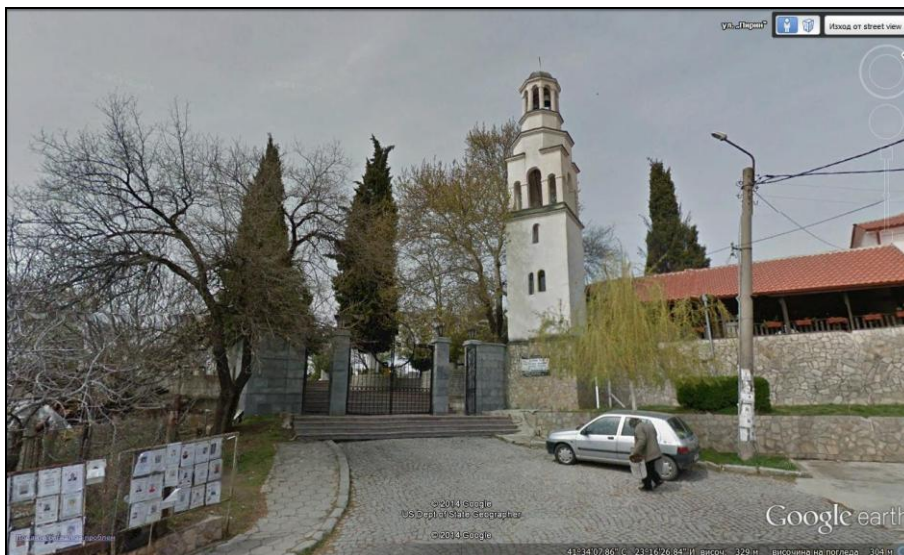
Снимка: Летен театър, гр. Сандански

Художествена галерия **Ликин** се намира в частен имот ПИ 65334.300.988 на ул. „Мелник“ 3.

Църквата „**Кузма и Дамян**“ се намира в непосредствена близост до гробищния парк в ПИ 65334.300.463 с площ 795.45 м.кв. собственост на църковното настоятелство и е в добро състояние.

Снимка: Сграда на Църквата „Кузма и Дамян“, гр. Сандански

Източник: Google "Street view"

Църквата „Св. Георги“ разположена в ПИ 65334.300.921 на ул. „Кирил и Методи. В имото има още няколко църковни сгради всичките в добро състояние.

Снимка: Сграда на Църквата „Св. Георги“ гр. Сандански

Източник: Общинска администрация Сандански

3.1.6.6. Рекреационни сгради

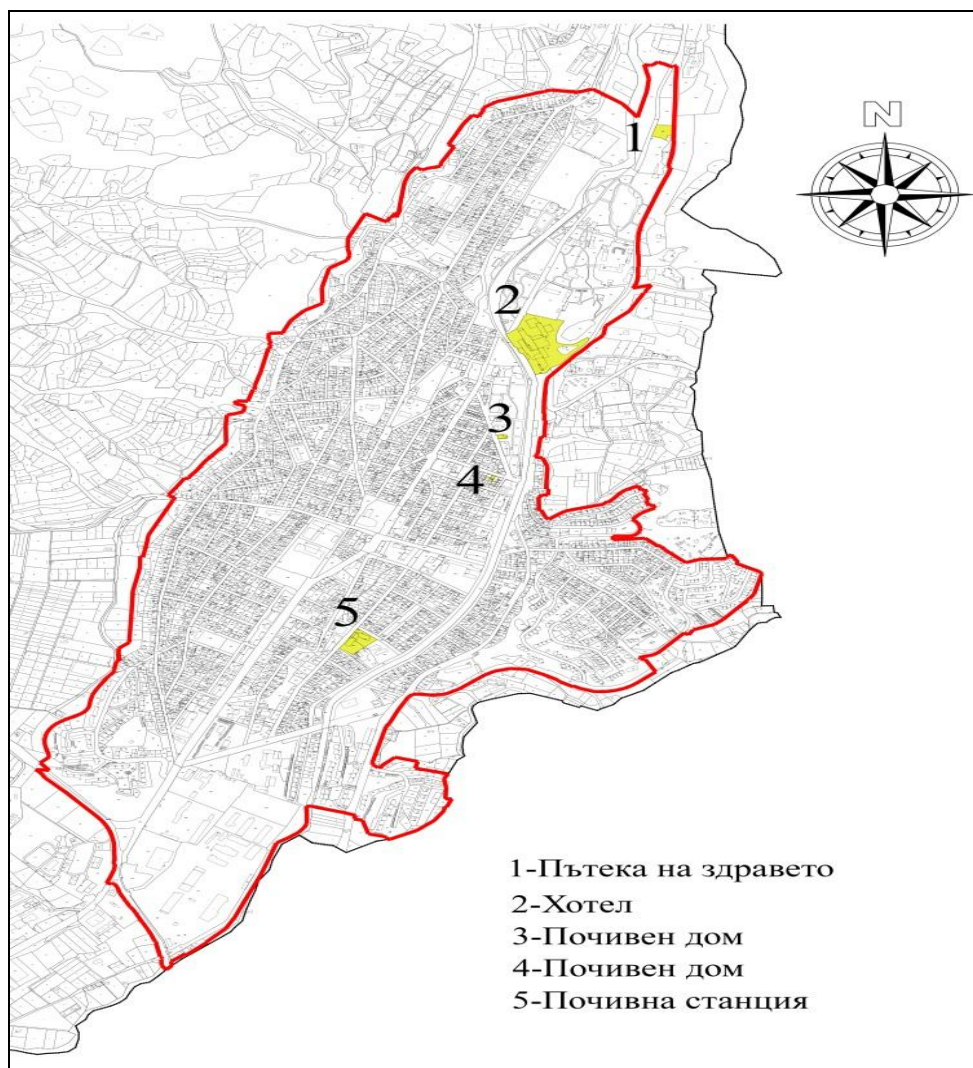
Обектите и сградите за рекреация регистрирани в КК като курортен хотел или почивен дом са общо три почивни дома и един хотел. От тях един почивен дом е общинска частна собственост, един държавна частна, и останалите три частна собственост.

В регистъра на КК не са отразени частните хотели и места за настаняване в в имотите с основно жилищно застрояване.

Като друг курортно рекреационен обект в КК е регистриран и един имот със стар начин на ползване като „алея на здравето“.

На практика тези отразените в КК обекти с рекреационно предназначение не отразяват реално всички обекти с такива функции на територията на града, което се дължи на класификацията на обектите при нанасянето им в КК след въвеждането им в експлоатация.

Фиг. 36. Разположение на обектите за рекреация, гр. Сандански

3.1.6.7. Транспортно обслужване

Обектите за транспортно обслужване на територията на землището са два – железопътната гара и автогарата.

Железопътната гара е извън селищната територия и не е обект на подробния анализ.

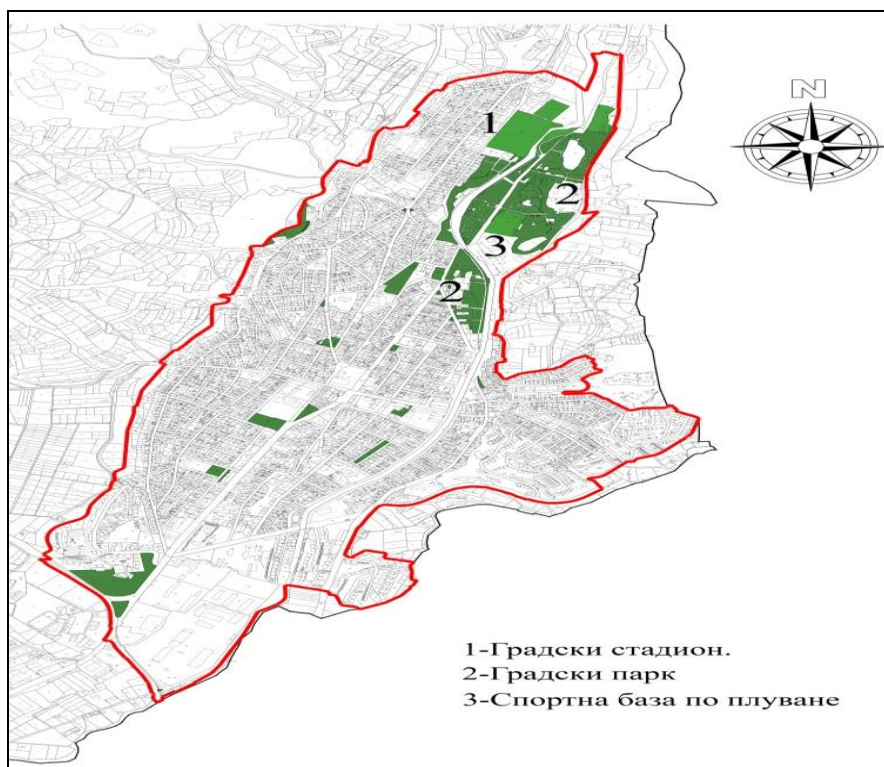
Автогарата е в чертите на СТ и се намира в ПИ 65334.300.1590 с площ 1242.35 м.кв. Собствеността върху имота и на една от сградите е частна, а на една от сградите общинска - частна.

Основният извод е, че местоположението на автогарата е неудачно, както по отношение съседните имоти, така и по площни характеристики за организация на площадката за приемане и заминаване на пътници.

3.1.7. Характеристика на терените с зелени площи за широко обществено ползване и спорт;

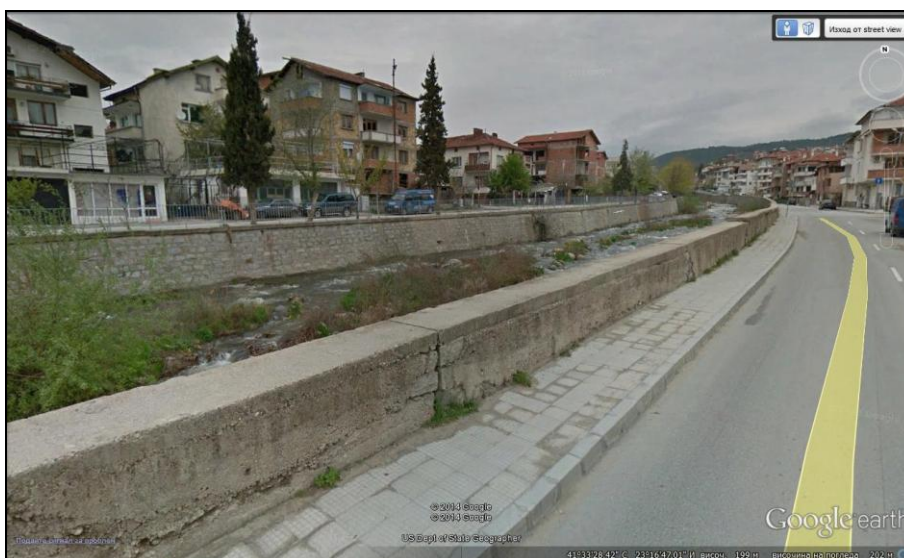
Зелените площи и площите за спорт в СТ възлизат на 243535.5782 м.кв. или 24.35 ха, което осигурява по 9.42 м.кв./жит., което е под нормите устройство на озеленените площи, която за малък град е 12 м.кв. на жител.

Фиг. 37. Разположение на зелените площи и спорт, гр. Сандански

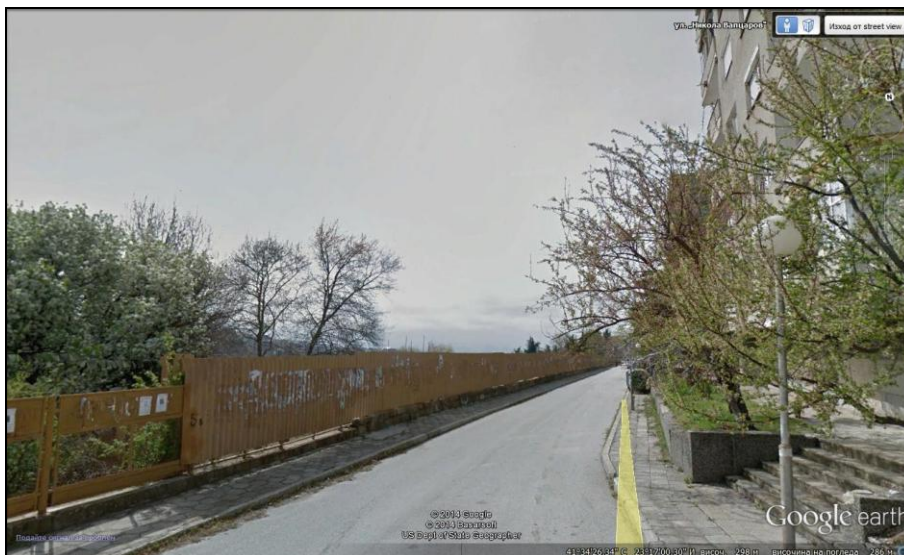
Основно зелените площи са концентрирани в и около градския парк. Общото състояние на зелените площи е добро, но териториално концентрирано в северната част на града.

Незадоволително е озеленяването около реката, която е основен градоустройствен фактор. Речното корито е с променлива проходимост и нарушени успокоителни прагове. Бреговото укрепване е решено чисто инженерно като канал, без отношение към селищната територия.

Източник: Google "Street view"

Неподходящо е защитното ограждане на парка (поради денивелацията на терена) и отделянето му от прилежащата жилищна зона – по ул. „Никола Вапцаров“ от летния театър до пресечката с ул. „Мозговица“ (до тренировачното игрище в ПИ 65334.300.126).

Източник: Google "Street view"

Озеленяването в терените с комплексно застрояване също е в незадоволително състояние. Част от междублоковите пространства са неорганизиране, без настилки за пешеходно движение и игра на деца, с хаотично и не регламентирано разположени метални и др. модулни елементи за гариране на МПС, с неоформени тревни пространство и саморасла дървесна растителност, без паркови елементи за сядане, за игра на деца, за събиране на едро и малагабаритни отпадъци.

Източник: Google "Street view"

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Източник: Google "Street view"

В добро състояние са зелените площи в градския парк, площад „България“, градината от южната страна на 2-ро ОСУ „Хр. Смирненски“, зелените площи около църквата св. „Георги“, градината пред районния съд.

Източник: Общинска администрация Сандански

Източник: Общинска администрация Сандански

Обобщено може да каже, че с оглед на курортните функции на гр. Сандански, местните климатични условия и природни дадености, грижата за създаването, поддържането и благоустрояването на зелените и междублоковите пространства трябва да една от първостепенните грижи на градското ръководство.

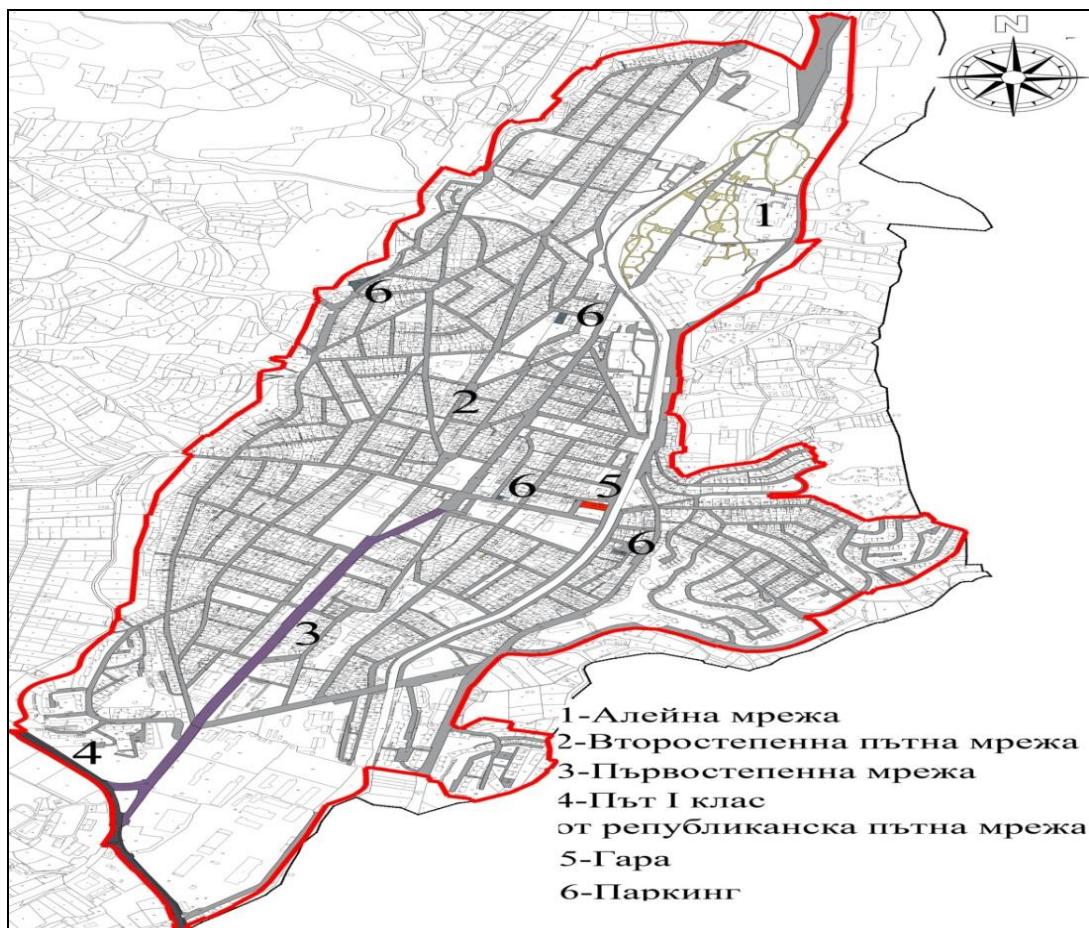
3.1.8. Характеристика на инфраструктурата

Данните за инфраструктурата са извлечени от КК на землището на гр. Сандански и от предоставената от общинската информация за водопроводната, канализационната, газоразпределителната мрежа, както и от писмените отговори от компетентните организации по поставени към тях въпроси за вида, характеристиките и състоянието на съответните мрежи.

3.1.8.1. Улична мрежа, паркиране, пешеходни тротоари и алеи, достъпна среда;

Уличната мрежа на гр. Сандански заема площ от 626012.6539 м.кв., и съставлява 21.26 % от СТ, в т.ч. 18175.6047 м.кв. участък от републиканската пътна мрежа I клас, които преминава през СТ и съставлява едновременно част от главната улична мрежа на града.

Фиг. 38. Улична мрежа, гр. Сандански

Главната улична мрежа се състои от събирателни улици IV клас и участъка от републиканската пътна мрежа I клас, който може да бъде приравнен като градска районна артерия III клас. Общата площ на главната улична мрежа е 20393.3673 м.кв., а общата и дължина е 0.8497 км., което осигурява плътност на първостепенната улична мрежа от 0.2886 км/км².

Тези данни показват една много ниска плътност на главната улична мрежа, която е 8.66 пъти под норматива, който е мин. 2.5 км./км²!

Изводът от тази констатация е, че при общото планирането на градската територия трябва да се намерят решения за уплътняване на главната улична мрежа и то конкретно на север от ЦГЧ и двете високи зони на града.

Второстепенната улична мрежа се състои от обслужващи улици V клас и алеи, които могат да провеждат автомобилно движение при ограничен или специален режим на ползване. Общата и площ възлиза на 592521.8978 м.кв. и е дължина 67.07 км., а средният и напречен профил е 10 м.

Обслужващите улици V клас осигуряват достъпа до отделните имоти и същевременно активно се използват за паркиране. Това значително намалява проходимостта им, което налага мерки за регулирането на движението като еднопосочно. Особено проблемно е паркирането около обществените сгради с общоградско значение и ежедневен посетителски интерес:

- Общината;
- Полицията;
- Поликлиниката;
- Пощата;
- Съдът;
- Културния дом и площада;
- Големите търговски обекти;
- Пазара и около автогарата;

Тези обстоятелства принудително създават условия за нарушаване на пътните правила при спиране и паркиране и създават, затрудняват пешеходното движение и създават предпоставки за пътнотранспортни произшествия.

Източник: Google "Street view"

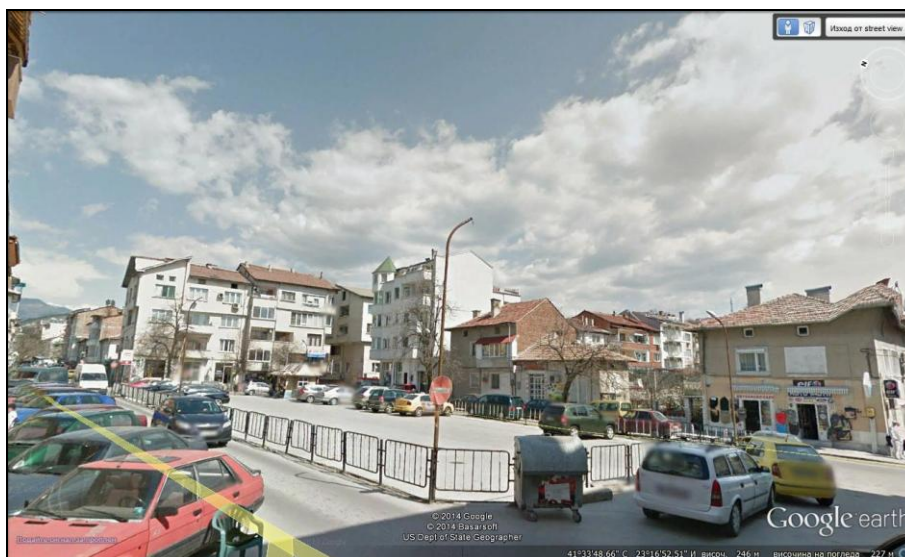
Паркирането е решено сравнителна добре в организирания паркинг на пл. „Коста Калимански“, ПИ 65334.300.3554. Той е с площ 1719.80 м.кв. и осигурява около 50 места за паркиране:

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

Източник: Google "Street view"

Също така има добри решения за паркиране и около някои нови жилищни сгради в северната част до парка:

Източник: Google "Street view"

Алеите са основно в парковата зона и служат за осигуряване на транспортен достъп при поддържането на парка и при кризисни ситуации свързани със сигурността на посетителите или природни бедствия. Основното им предназначение е провеждането на пешеходно движение.

3.1.8.2. Водопроводна мрежа;

Данните за водопроводната мрежа са извлечени от представената на колектива разработка от „Прединвестиционно проучване за ВиК мрежата на гр. Сандански и ПСОВ“ от колектив на ДЗЗД „Аква-Арх-Сандански“, която е от 2013 г. и отразява актуалното състояние на водопроводната мрежа. Тя е изпълнена по оперативна програма "Околна среда 2007-2013" за проект N DIR-51011119-26-60 "Изграждане на ПОСВ и рехабилитация и разширение на ВиК мрежата на град Сандански".

Трасетата на мрежата на този етап не могат да бъдат отразени върху предоставената основа от КК, поради схематичното им представяне в разработката.

Въпреки това количествените параметри дават ясна представа за проблемите, които трябва да бъдат решени в средно и дългосрочен план.

Водоснабдяването на гр. Сандански и селата Поленица, Лиляново, Ново Делчево, Дамяница, Лебница, Струма, Вълково, Лешница и Склавце се водоснабдяват от една водоснабдителна система от няколко водоизточника:

- от група Сандански, осигуряващи общ дебит 300 л/сек;
- от "Арнаут дере", "Шашка река";
- от водохващане "Голем Царин";
- от изтичалото на ВЕЦ Лилянова и р."С. Бистрица".

Поради голямата денивелация на терена на гр.Сандански, водопроводната мрежа е зонирана. Оформени са три зони: - висока, средна и ниска зона. Към всяка една зона има изградени резервоари, както следва:

Висока зона - основен резервоар с вместимост 3500м³ и резервоар с вместимост 1250 м³, които имат отворена връзка помежду си за „кантарят“;

Средна зона - от резервоара с вместимост 3500м³ към високата зона е предвидена водопроводна връзка, захранваща буферен резервоар с вместимост 270 м³;

Ниска зона от резервоара с вместимост 3500м³ към високата зона е предвидена връзка с ф350 от етернит, захранваща буферен резервоар с вместимост 270 м³, от където посредством водопровод със сечение ф300 от етернит и стомана водата постъпва в резервоар с вместимост 1500 м. куб., от който се захранва ниската зона на града и промишлената зона.

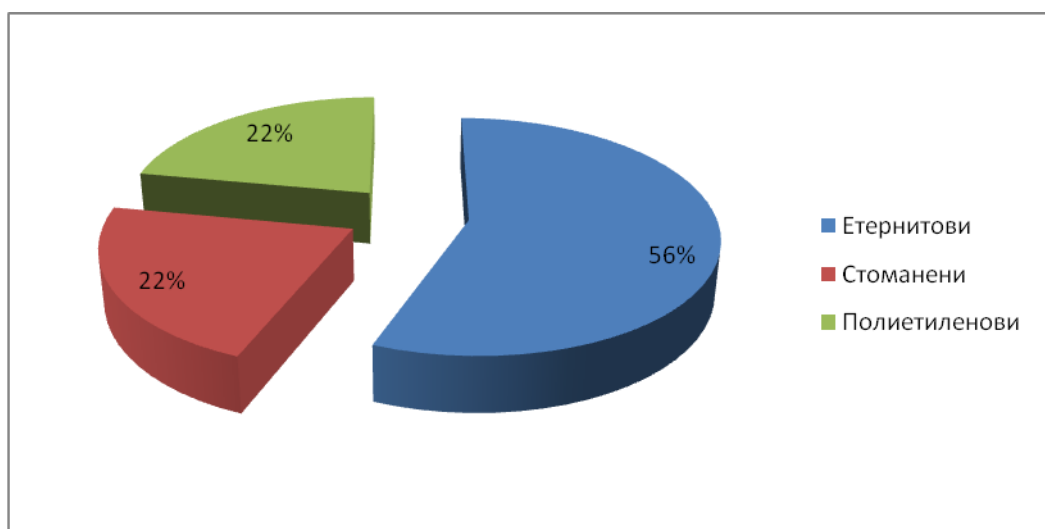
Съществуващото водоснабдяване на гр. Сандански е решено с осем главни клона, обособяващи отделните зони.

Водопроводната мрежа е изградена от етернитови, стоманени и полиетиленови тръби:

Таблица 35. Водопроводна мрежа гр. Сандански		
№	Вид тръби	Дължина, м

1	Етернитови	34127
2	Стоманени	13350
3	Полиетиленови	13440
Общо		60917

Фиг. 39. Водопроводна мрежа гр. Сандански

Загубите от водоизточниците до потребителите, които се отчитат от ВиК дружеството са значителни - 42%.

Различните видове материали на тръбната мрежа и връзките помежду им са една от причините за загубите по трасетата. Друга основна причина са сградните отклонения, които са изпълнявани по различно време, и от различни материали.

Данните за дяловото съотношение между отделните видове тръби, и данните за загубите на питейна вода налагат етернитовите тръби приоритетно да бъдат сменени.

3.1.8.3. Състояние и ползуване на термалните води

Данните за ресурсите и качество на термоминерални водите са от представената „Стратегия за устойчиво дългосрочно използване на термоминерални води от хидротермалните системи в басейна на р. Струма 2009-2021 година“, разработена по програма ФАР през 2008 г.

Ресурсите от термоминерални води, които се ползват на територията на гр. Сандански са изключителна държавна собственост (ИДС).

Анализът на експлоатационни ресурси, които е направен в разработката е от наличната информация към средата на 2008 г. и показва, че ресурси на находища на термоминерални води за Рупите – м. Кожух (ИДС), Сандански (ИДС), Невестино –

Барището (ИДС), Невестино – Топилата (ИДС), Сапарева баня (ИДС) и Градешка баня (ПОС).гр. Сандански са оценени и утвърдени съгласно стари нормативни актове, които не отговарят на изискванията на Наредба №1 от 2007 г.

Извършената предварителна преценка на ресурса на находищата на термоминерални води в басейна на р. Струма от изследователския екип на проекта, в рамките на който се осъществи разработването на настоящата стратегия на база наличната информация и полеви измервания, дава основание да се предложи общ ресурс за 30-те находища от 369 л/с или 11622561 м3/год.

Официално утвърдените ресурси за находището на гр. Сандански, има следните характеристики:

- Естествени ресурси Q_{ест}, - 19,6 л/с; съгласно Протоко решение 1/30.09.1980;

Предварителна преценка на ресурса на база на преглед на архивната информация и измервания през 2008г, са следните:

- Естествени ресурси Q_{ест}, - 19,6 л/с;
- Категория EP1, - 7,84 л/с;
- Категория EP2, - 11,76л/с;
- Температура на водата - 74-79°C;
- Експл. ресурси от ХГЕ- Гекс (kJ/s) -5010 kJ/s;

Потенциалът за използване на минералните води за различни цели се обуславя от различни фактори, един от които е химичния състав и радиологичните характеристики на минералните води.

Използването на минерална вода за определени цели се лимитира от състава на водата, чиито гранични стойности по определени показатели се определя в нормативни актове (например използването за бутилиране за питейни цели, за питейно-битови цели; за напояване; микробиологичните норми за минерални води, използвани за питейни, лечебни, профилактични, хигиенни и спортно-рекреативни цели).

По отношение на използването на термоминералните води за балнеолечение (включително питейно) само 3 от изследваните находища в басейна на р. Струма притежават актуален сертификат, издаден от Министерство на здравеопазването за тази цел. Това са Катунци, Хотово и Невестино – Топилата.

Конкретно за находището в гр. Сандански дългогодишната традиции в използването на водния ресурс за лечебни цели от специализирани лечебни заведения(санаториуми) и от местното население за профилактика и самолечение, както и литературните източници, дават основание да се твърди, че находището на минерална вода има потенциал за използване за балнеологични цели.

Техническото състояние на водовземните съоръжения в басейна на р. Струма е разгледано в два аспекта:

- Състояние на надземната част;
- Състояние на подземната част.

В стратегията състоянието на надземната част на сондажите и каптираните естествени извори (КЕИ) е диференцирано в три групи:

- **добро** – не са необходими никакви ремонтно-възстановителни работи за експлоатация на съоръжението;
- **задоволително** – необходими са частните ремонтно-възстановителни дейности, вкл. въвеждане на краново оборудване;
- **лошо** – необходими са значителни ремонтно-възстановителни дейности, напр. изграждане на нова сондажна шахта (камера).

Конкретно за находището в гр. Сандански, оценките за надземната част е добра, а именно:

Таблица 36. Оценка на надземната част на водовземните съоръжения

Код	Находище	Собственост	Водовземно съоръжение	Техническо състояние
5109 1 1	Сандански	ИДС	Сондаж №1 хг	Добро
5109 1 2	Сандански	ИДС	Сондаж №6	Добро
5109 1 3	Сандански	ИДС	КЕИ №8	Добро

Оценката за състоянието на подземната част на водовземните съоръжения се основава предимно на налични архивни данни.

Конкретно за находището в гр. Сандански, оценките за подземната са следните:

Таблица 37. Оценка на подземната част на водовземните съоръжения

Код	Находище	Водовземно съоръжение	Година на прокарване	Дълбочина (м)	Обсаждане	Вид на обсадната тръба	Дълбочина на обсадната тръба (м)
5109 1 1	Сандански	Сондаж №1 хг	1966	1016			869
5109 1 2	Сандански	Сондаж №6	1958	400	има	стомана	47,5
5109 1 3	Сандански	КЕИ №8	1958	15,5			

Като цяло, заключението в стратегията е, че конструкциите на сондажите са физически и морално остарели. Прорезните филтри и перфорираните колони имат малка пористост - максимум до 1%, която създава големи съпротивления на входящия поток и в крайна сметка редуцира дебита на сондажа, от една страна, а от друга - големият им слот – от 10 до 20 мм, предполага интензивно запесъчаване на сондажния ствол. Необходимо е да се извършат диагностични дейности за оценка състоянието на този тип сондажи, чрез прилагане на геофизични каротажни изследвания или други съвременни методи.

Оценката на състоянието на санитарно охранителните зони (СОЗ), направена в стратегията е въз основа на налична информация, посещения на място и срещи с общинските администрации.

За находище „Сандански” са определени СОЗ съгласно Наредба № 14 от 1987 г. за курортните ресурси, курортните местности и курортите

Данните показват, че СОЗ на пояс „А” е изцяло в регулационните граници на града.

Състоянието на пояс „А” за сондаж № 1 е напълно задоволително и отговаря на съвременните критерии за охрана на зона от пояс I.

Състоянието на пояс „А” за сондаж № 6 и КЕИ №8 се намира на кръстовище под пътя, а върху главния каптаж и неговия събирателен водоем е напълно недопустимо е изграденото заведение със санитарен възел.

Охранителната зона пояс Б е разположена по поречието на р. Санданска Бистрица. Тя преминава в землищата на с.Лебница и с.Поленица.

Зона „В” обхваща гр. Кресна, с. Ощава, с. Влахи, с. Спатово, с. Хотово, с. Кромидово, с. Марино поле, с. Чучулигово, с. Долно Спанчево, местността „Кожух” („Рупите”), гр. Сандански, с. Левуново.

Изводът, който е направен за СОЗ е, че се налага ново определяне на СОЗ съгласно Наредба № 3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (Обн. ДВ бр. 88/2000 г.)

Обобщено оценката за ресурсите на находището с термоминерални водите са следните:

- Ресурсите на находището не са утвърдени съгласно действащото законодателство;
- За дълъг период от време не са осъществявани периодични наблюдения и мониторинг на дебита, качеството и температурата на водата;
- Не е учредена СОЗ в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2000 г. за сондаж №6 и КЕИ №8;
- За водата от находището не е издаван сертификат и/или балнеологична оценка от МЗ;
- Водата не е подходяща за свободна питейна употреба и бутилиране за трапезни цели;

- Не е установено актуалното техническо състояние на подземната част на водовземните съоръжения.

3.1.8.4. Канализация

Данните за канализацията са от Прединвестиционното проучване за ВиК мрежата на гр. Сандански и ПСОВ.

Пространствено данните от прединвестиционното проучване са съвместени с кадастралната основа от КК.

Фиг. 40. Канализационна мрежа на гр. Сандански

Съществуващата канализация е смесена с дължина 51492 м. Голяма част от канализационните клонове са с диаметри по-малки от нормативно допустимите – 26078 м. Ф 200 и Ф 250.

При хидравлична проверка на мрежата се оказва, че приблизително още 10 км от нея с по-малки от необходимите диаметри.

Друг проблем за канализацията на града е отвеждането на използваната минерална вода, който касае избора на вида на тръбите. Минералната вода се оказва агресивна към бетона.

Общият извод е, че съществуващата канализация се нуждае от частична реконструкция члез:

- Увеличаване размера на основните канализационни клонове;
- Доизграждане на главния канализационен колектор;
- Изграждането на ПСОВ

3.1.8.5. Електро мрежа;

Данните за електроразпределителната мрежа са предоставени от "ЧЕЗ Разпределение България" АД, което извършва на дейностите по "разпределение на ел. енергия" за територията на Западна България

Като разпределително дружество то осъществява експлоатацията и ремонта на електроразпределителната мрежа на територията на област Благоевград.

Поради това, че Дружеството използва схеми на електрическите съоръжения, включени в диспечерски софтуер, то не е предоставянето информация на мрежата в цифров или хартиен носител, която да може да бъде отложена върху кадастралната основа на КК.

Получените данни за съществуващи електропроводни и съоръжения на територията на Община Сандански, са както следва:

Таблица 38. Данни за ел. мрежата на община Сандански

Електропроводи 1кV		Електропроводи 20кV		Трафопостове		ВЕИ	
Въздушни /км./	Кабелни /км./	Въздушни /км./	Кабелни /KM./	Брой	Обща мощност /MVA/	Брой	Обща мощност /MVA/
273	423	461	58	360	103 3	33	16 1

Разпределителната мрежа на "ЧЕЗ Разпределение България" АД е в добро техническо състояние и би могла да поеме допълнително натоварване при бъдещо разрастване на населението в територията на община Сандански.

3.1.8.6. Газификация;

Информацията за газоразпределителната мрежа е извлечена от предоставената от общината информация в цифров вид.

Данни за количествата на подаваната газ и потреблението и не могат да бъдат определени

Териториално газоразпределителната мрежа на гр. Сандански е проведена върху 70.51% от градската улична мрежа и захранва 2329 имота в СТ.

Газоразпределителната мрежа захранва и обекти извън селищната територия, предимно производствени сгради – общо 142 обекта.

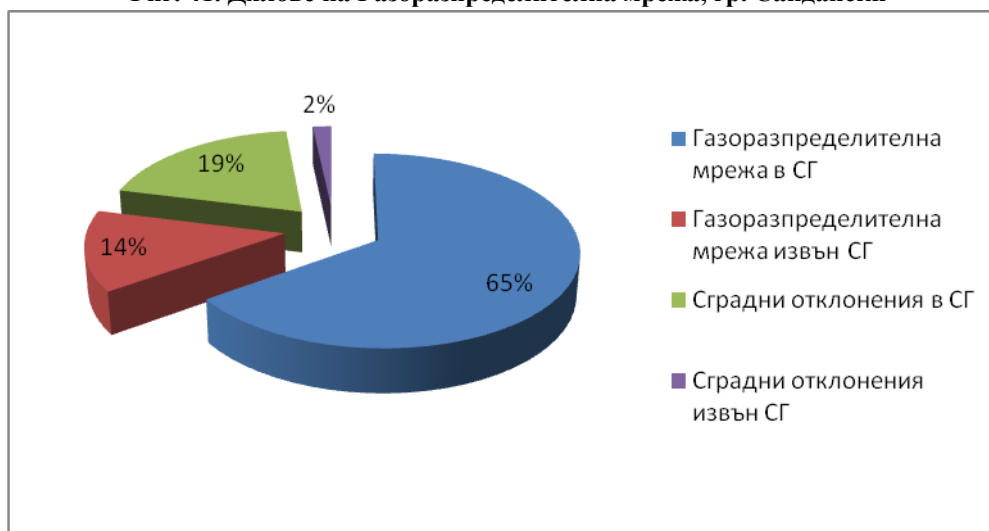
Мрежата в СТ е проведена основно по обслужващите улици, където е едностранна, а по главната входна артерия – двустранна, поради разделителната зелена площ между двете платна за движение.

Долната таблица представя параметрите на проводите:

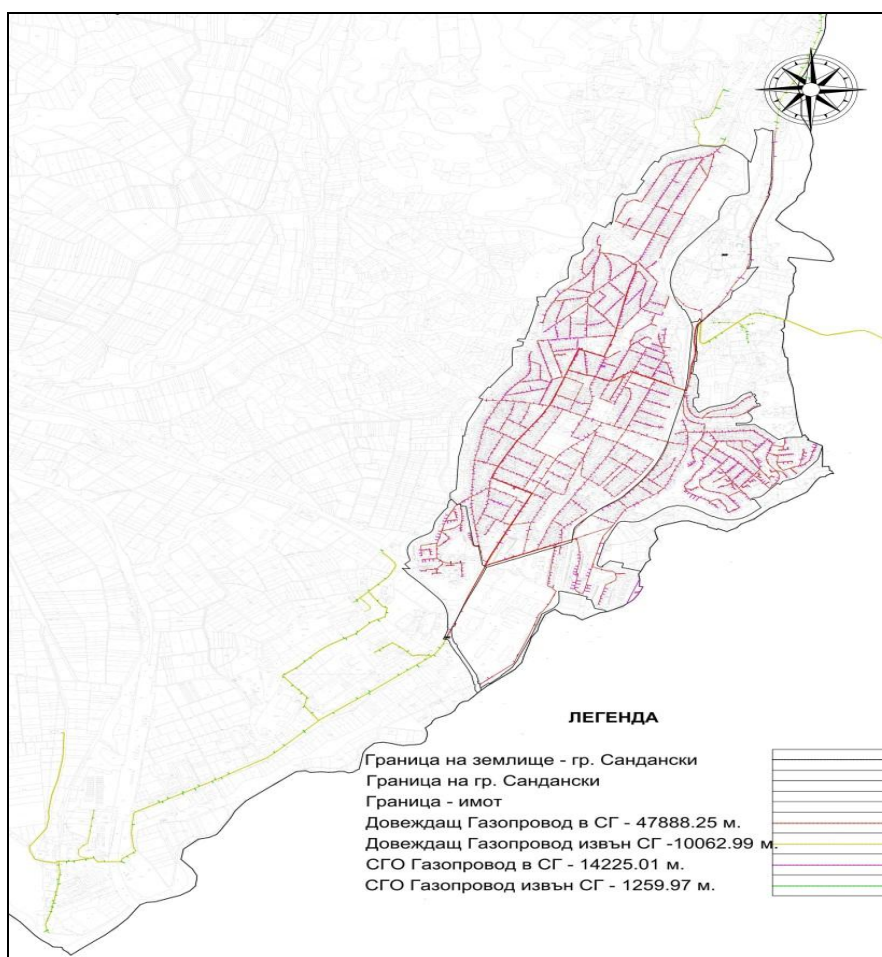
Таблица 39. Газоразпределителна мрежа, гр. Сандански

№	Вид газопровод	Дължина м	%
1	Газоразпределителна мрежа в СГ	47888.247	65.211
2	Газоразпределителна мрежа извън СГ	10062.992	13.703
3	Сградни отклонения в СГ	14225.014	19.371
4	Сградни отклонения извън СГ	1259.9748	1.716
ОБЩО ГАЗОПРЕНОСНА МРЕЖА		73436.23	100.00

Фиг. 41. Дялове на Газоразпределителна мрежа, гр. Сандански

Фиг. 42. Карта на газоразпределителната мрежа, гр. Сандански

Изводът за състоянието на газоразпределителната мрежа е, че тя задоволява настоящите потребности и има възможност за развитие с оглед покриването на цялата територия на града.

3.1.9. Осигуреност на територията с действащи устройствени планове и схеми

Информацията за осигуреността на гр. Сандански с устройствени планове е косвена чрез базата данни за начина на трайно ползване.

Тази информация е сравнена с опорния план от предварителния Общ устройствен план (ОУП) на община Сандански.

Заключението е, че не цялата урбанизирана територия в рамките на землището на гр. Сандански, която е 590.41 ха е обхваната и покрита с ОУП.

В действащия ОУП не са обхванати почти 50% от всички урбанизирани и застроени терени или общо 295.96 ха.

От това се налага извода, че освен разработването на ОУП на общината, е необходимо да се предвиди и разработването на нов ОУП на самия гр. Сандански, които ще отговаря на съвременните реалности и ще начертае визията за устройство и развитие за следващите 15 -20 години.

3.1.10. Актуални проектни идеи, разработени проекти

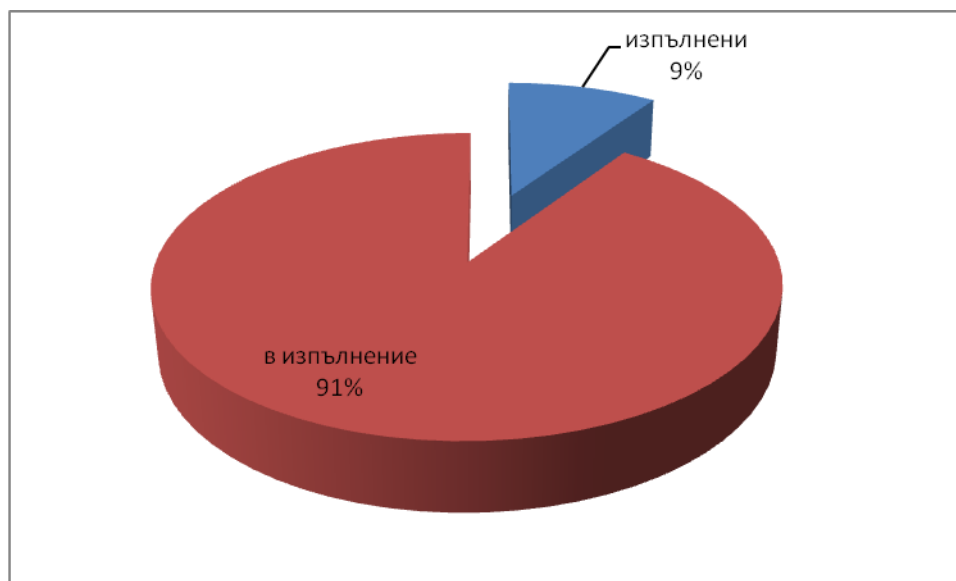
По информация от общинската администрация, актуалните проекти на територията на гр. Сандански, които са изпълнени през последните 6 години или са в процес на изпълнение в момента са общо четиринадесет на обща стойност 60 844 924.30 лева.

От тях шест са изпълнени към 2013 г. на обща стойност 5 751 399.62 лева, осем се изпълняват до момента на обща стойност 55 093 524.68 лева.

Таблица 40. Проекти изпълнени или в процес на изпълнение в гр. Сандански

№	Наименование на проекта	Финансираща програма/ организация	Изпълнение	Стойност (лева)
1	BG161PO001/1.1-01/2007/064 "Обособяване на социален център в сградата на ПГ"Яне Сандански"	МРРБ Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 - 2013	изпълнен	363574.00
2	BG161PO001/1.4-06/2010/025 "Корекция на река Санданска Бистрица - градски парк Сандански"	МРРБ Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007 - 2013	Изпълнен	931473.04
3	"Развитие за устойчив туризъм" BG161PO001/3.2-02/2011/018	Оперативна програма Регионално развитие 2007-2013	Изпълнен:	412847.80
4	Обновяване и оборудване на МБАЛ Свети Врач, град Сандански	ОПРР 2007 – 2013	Изпълнен	3923712.68
5	Провеждане на обучения на служителите в Общинска администрация – Сандански	ОПАК 2007 - 2013	Изпълнен	89875.00
6	Изграждане на детска площадка в имот 65334.300.3032 в град Сандански	Стратегия за местно развитие на МИГ-Сандански ПРСР 2007 - 2013	Изпълнен	29917.10
7	Реконструкция на водопроводна мрежа на територията на община Сандански	ПРСР 2007-2013 година	Изпълнява се	3139826.00
8	Изготвяне на интегриран план за градско възстановяване и развитие на град Сандански	ОПРР 2007 – 2013	Изпълнява се	199000.00
9	Подготовка и изграждане на ПСОВ – Сандански и рехабилитация и разширение на ВиК мрежа на град Сандански	ОПОС 2007 - 2013	Изпълнява се	51535151.25
10	Провеждане на обучения на служителите в Об. администрация – Сандански, надграждащи обучения от предходен проект по ОПАК	ОПАК 2007 - 2013	Изпълнява се	64027.78
11	Изграждане на пешеходен достъп от туристически обекти до Градски парк – Сандански	Стратегия за местно развитие на МИГ-Сандански ПРСР 2007 - 2013	Изпълнява се	72604.74
12	Изграждане на център за отдих и спорт на открито в кв.21, Градски парк - Сандански	Стратегия за местно развитие на МИГ-Сандански ПРСР 2007 - 2013	Изпълнява се	74 748.74
13	Ремонт и рехабилитация на спортно игрище в жк. Спартак	Стратегия за местно развитие на МИГ-Сандански ПРСР 2007 - 2013	Изпълнява се	52729.91
14	Възстановяване на фонтан Момченце с рибка в Градски парк Сандански- паметник на градинското и парково изкуство	Стратегия за местно развитие на МИГ-Сандански ПРСР 2007 - 2013	Изпълнява се	30185.00

Фиг. 43. Разпределение на проектите

В този списък не влиза предварителния проект на ОУП на община Сандански, който се процедира в момента.

Настоящият ИПГВР е част от изпълняващите се в момента актуални проекти за гр. Сандански.

3.1.11. Тесни места и предложения за мерки.

От направеният пространствено функционален анализ на СТ на гр. Сандански могат да се изведат следните най-остри проблеми и тесни места за решаване с хоризонта на ИПГВР на гр. Сандански:

- **Паркирането** – в централния площад на града, обществените обекти с публичен характер, обслужващи улици в жилищните квартали и жилищните комплекси, създаване на „синя зона“ в ЦГЧ;
- **Пешеходна достъпност** – решаване на кръстовищата със скосени тротоари, доизграждане на настилките по тротоарите на второстепенните улици;
- **Хоризонтална маркировка и хоризонтални** ограничители на скоростта в зоните на пешеходните преминавания около детски градини, училища, обществени сгради, светлинна сигнализация и знакови означения на преминаванията;

- **Благоустройство** на дворове на училища и детски градини – подмяна на съоръжение, настилки, озеленяване, вътрешно квартални пространства при комплексното застрояване;
- **Повишаване на топлотехническата ефективност** на обществените сгради – детски градини, училища, административни сгради;
- **Насърчаване на мерките за саниране** на частния жилищен фонд чрез подходяща местна данъчна политика;
- **Преместване на автогарата** извън централната част и обвързването и с вътрешно градски маршрутен и таксиметров транспорт. Подходящ за целта е ПИ 65334.301.2594, които е с площ 3543.07 м.кв. За сравнение площта на имота (65334.300.1590) на сегашната автогара е 1242.35 м.кв.
- **Вътрешноградски маршрутен транспорт** от новата автогара кръгово през града - две линии с противоположни посоки;
- **Нов устройствен план на града** обхващащ всички урбанизирани терени в землището;
- **Проект за организация на транспортното движение**, паркирането, знаковото стопанство, светлинна сигнализация, и пешеходното движение;

Проектиране и изграждане на система за видео наблюдение на входно изходните пунктове, обществените сгради, площада и др. възлови места, свързани със сигурността на гражданите и гостите на града и превенция на престъпността.

РАЗДЕЛ X: SWOT - АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Местоположение • Геостратегическа локация, важен център по международния главен път Е 79; • Наличие на граница с две държави (Гърция и Македония) • През града минава и железопътна линия по трасето София - Кулата – Солун; • Център на най-голямата община в Благоевградска област и на деветата по големина община в Република България. Техническа инфраструктура • Добре развитата мрежа от регионална и местна транспортна инфраструктура; • Добри транспортно-комуникационни връзки с областния център и столицата; • Наличието на газоразпределителна инфраструктура, задоволяваща настоящите потребности и с възможност за развитие за покриване на цялата територия на града - основен фактор за устойчиво екологично развитие на града и общината, чрез намаляване на твърдите прахови частици и на вредните емисии в атмосферния въздух като цяло. Пространствена структура и градска среда • Компактна структура на града; • Наличие на индустриални зони с изградена инфраструктура; • Добра достъпност на градската среда за общността.	Местоположение • Периферно разположение на гр. Сандански спрямо мрежата от населени места в страната Техническа инфраструктура • Лошо състояние на транспортната инфраструктура; • Лошо състояние на уличната мрежа, ВиК мрежа; • Слаба изграденост на канализационните мрежи; • Голяма част от канализационните клонове са с диаметри по-малки от нормативно допустимите. Пространствена структура и градска среда • Остарял жилищен фонд и недостатъчен брой общински жилища; • Неразвита зелена система в жилищните

Природни ресурси и околна среда - Разнообразните климатични, геоложки и хидроложки условия, уникалната флора и фауна, богатото разнообразие на видове, наличие на термални води; - Наличие на природни паркове, защитени зони и територии с голяма значимост, представляват потенциал за развитието на туризма и за съхраняване на богато биоразнообразие с общоевропейско значение; - Отлични климатични условия с мек климат със средиземноморското влияние, слънчевото греене в Сандански е най-голямата в страната; - Въздухът в град Сандански е с най-ниското съдържание на алергени в цяла България и е подходящ за лечението на астматични, алергични и други заболявания; - Наличие на почви, подходящи за развитие на земеделие; - Функциониращи системи за предпазване	територии; - Панелни комплекси с необходимост от саниране; - Лоша достъпност в градската среда за хората с увреждания; - Лошо състояние на зелени площи и градини, детски и спортни площадки, презастрояване; - Липса на общ устройствен план на града; - Незадоволително състояние на местата за паркиране, пешеходната достъпност, хоризонтална маркировка и хоризонтални ограничители на скоростта в зоните на пешеходните преминавания около детски градини, училища, обществени сгради, светлинна сигнализация и знакови означения на преминаванията. Природни ресурси и околна среда - Тенденция за превишения на нивата от фини прахови частици предимно през зимните месеци, вследствие на битовото отопление, транспорта, неподдържана пътна и прилежаща инфраструктура; - Наличие на нерегламентирани сметища за строителни отпадъци.
--	---

от природни рискове и възстановяване на щети от бедствия и аварии;

- Сключен договор с фирма „Булекопак” АД за разделно събиране на отпадъци на територията на Община Сандански;
- Липса на големи промишлени замърсители на територията на общината;
- Наличие на регионално депо за ТБО, с потенциал и планове за разрастване.

Социална сфера

- Ефективно провеждана местна политика за подобряване качеството на живот в града и общината;
- Относително слабо проявление на негативните демографски процеси върху количествените и качествени параметри на населението на гр. Сандански;
- Трайна тенденция на подобряване на образователното равнище на населението на града;
- Добра образователна и квалификационна характеристика на заетите в структуроопределящите отрасли на икономиката на града;
- Наличие на потенциал на свободни човешки ресурси;
- Изградена социална инфраструктура и добре функционираща система на публични (бюджетни) услуги;
- Ефективно провеждана общинска политика за по-пълно обхващане на децата в системата на предучилищното обучение и на ученици в основното образование;
- Нарастване на размера на доходите от работна заплата;
- Добра реализация на държавна и местна политика за утвърждаване на гр. Сандански в комплексен обслужващ център с

Социална сфера

- Намаляваща трудова заетост на населението и нарастване на равнището безработица;
- Изключване от пазара на труда на лица с ниско образователни и квалификационно равнище;
- Запазване тенденцията на нарастване дела на рисковите групи в пазара на труда.;
- Потребност от подобряване на социалната инфраструктура – саниране и енерго ефективни мероприятия;
- Липса на дом за самотни възрастни хора.

надобщински функции; - Добре развити социални услуги в обичайна среда и в общността; - Нарастващ размер на публични (бюджетни и извънбюджетни) средства с инвестиционен характер за подобряване физическите качества на градската среда и публичната инфраструктура; - Добре развита доболнична и болнична помощ със запазване на броя на специалистите; Икономика - Развита многоотраслова икономика, със силно застъпени лека промишленост и туризъм. Индустриалното производство е концентрирано предимно в общинския център – гр. Сандански; - Град Сандански – утвърдена международна туристическа дестинация с традиции в белнеолечението и климатолечението; - Ръст на производството на повечето отрасли, като отделните отрасли на вторичния сектор на града показват различна динамика на развитие; Култура и спорт - Богато културно-историческо наследство - Археологическото наследство в общината	Икономика - Липса на целенасочена политика за привличане на инвестиции и откриване на бизнес възможности; - Наличие на диспропорции в развитието на общината (общински център – периферия) - Липса на трайно установени чуждестранни инвеститори; - Несъответствие на квалификацията на кадрите с настоящите потребности на местния бизнес. - Ограничени технически и финансови възможности на хората, занимаващи се със земеделие, да стопанисват разпокъсаните обработваеми площи - Недостатъчна туристическа инфраструктура – информационна, рекламна, екопътеки и др. Култура и спорт - Липса на многофункционална спортна зала; - Необходимост от подобряване на спортните площадки в детските градини и
--	---

е едно от най-богатите и разнообразни в България с деклариран над 5000 паметника на културата, застъпващи периода от най-ранните епохи до Късното Средновековие; - Добре развита спортна дейност – 20 спортни клуба, развиващи дейност и с подкрепата на общинската администрация. Управление - Създадена е добра организация за проследяване и събиране на дължимите наеми и постъпването им в приход на общинския бюджет; - Счетоводната система е организирана в съответствие с действащото законодателство; - Подробно разписаните правила и процедури в наредба за реда и условията за провеждане на публични търгове и оповестени конкурси за отдаване под наем и разпореждане с общинско имущество дават възможност за проследяване и контрол на провежданата управленска политика; - Управлението на стопанската дейност на Община Сандански, осъществявана чрез търговски дружества;	училищата; - Потребност от подобряване и осъвременяване на културната инфраструктура; Управление - Разпределението на функциите между длъжностните лица, ангажирани с осъществяването на процеса не е съобразено с чл. 7, т. 8 от ЗФУКПС, което е води до нарушения при актуването на имотите - общинска собственост и при разпореждането с тях. - Кметът на общината не внася редовно в Общинския съвет отчети за състоянието на общинската собственост и резултатите от нейното управление по видове и категории обекти. - Общинският съвет не е вземал решения за разпределение на печалбите на търговските дружества с общинско имущество и не е упражнил достатъчно ефективен контрол върху дейността им; - Осъществяването на управленските и разпоредителни действия с общинска собственост от три дирекции затруднява комуникацията и ефективността на контрола, прави неадекватни линиите на докладване.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
- Повишаване на управленския капацитет за осъществяване на международен маркетинг на дестинацията; - Повишаване на административния капацитет за усвояване на средства от оперативните програми и фондовете за хоризонтално финансиране в ЕС; - Привеждане на професионалното	- Застаряване на населението; - Продължаващо намаляване на децата в училищна възраст и ранно отпадане от училище; - Висок дял на здравно неосигурените лица, затрудняващи нормалното им допълнително обслужване;

образование в съответствие с очаквания икономически профил на гр. Сандански и община Сандански; • Адаптиране на организацията на предлагане на социални услуги, в условията на демографска криза и ограничен финансов ресурс; • Потенциал за развитие на екологично чисто селското стопанство в традиционни отрасли като зеленчукопроизводство, лозарство, винарство, и овощарство. • Развитие на алтернативни форми на туризъм; • Развитие на туризма ще стимулира развитието на търговията и услугите, на селското стопанство и леката промишленост; • Насърчаване развитието на нови производства; • Възможности за развитие на бизнес сътрудничество и клъстери, които да подобрят конкурентоспособността на местните предприятия; • Създаване на възможности за директно предлагане на необработена земеделска продукция от производителите; • Развитие на трансграничното сътрудничество и привличане на нови инвеститори; • Разширяване на възможностите за партньорство с бизнеса за предоставяне на публични услуги от особена важност за жителите на града (ПЧП); • Повишаване енергийната ефективност в общината и за използване на ВЕИ (слънчева и водна енергия); • Привличане на инвестиции за развитие на „зелени“ производства и внедряване на нови технологии; • Подобряване на техническата инфраструктура, транспортните	• Намаляване на инвестиционната активност и продължителни последици от икономическата криза • Опасност от забавяне или отлагане на конкретни проекти за развитието на водния сектор поради недостатъчно финансиране; • Заплаха от възможността, интензивното развитие туризма и съпътстващите го отрасли да застрашат устойчивото и екологосъобразно развитие на околната среда; • Липса на местен инвестиционен ресурс; • Заплаха от трудова миграция и обезлюдяване; • Опасност от задълбочаване на неравенството между общинския център и периферията на общината; • Недостатъчен ръст на доходите и производителността на труда; • Недостатъчна финансова осигуреност на инвестиционната програма за града и общината.
---	---

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013

www.bgregio.eu

Инвестираме във Вашето бъдеще!

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България

комуникации и уличната мрежа; • Активно трансгранично сътрудничество за трансфер на добри практики и повишаване на конкурентните предимства на града.	
--	--